

HELSINGIN YLIOPISTO

Taloukskurin paluu

Kriittinen diskurssianalyysi Suomen poliittisten eliittien käymästä velkajarruun johtaneesta yhteiskunnallisesta keskustelusta

Politiikan ja viestinnän maisteriohjelma,
Politiikan ja organisaatioiden tutkimuksen maisterintutkielma

Laatija:
Juho Leino

Ohjaaja:
Yleisen valtio-opin professori Tero Erkkilä

17.4.2026
Helsinki

Tiedekunta: Valtiotieteellinen tiedekunta

Koulutusohjelma: Poliitiikan ja viestinnän maisteriohjelma

Opintosuunta: Poliitiikan ja organisaatioiden tutkimus

Tekijä: Juho Leino

Työn nimi: Talouskurin paluu: Kriittinen diskurssianalyysi Suomen poliittisten eliittien käymästä velkajarruun johtaneesta yhteiskunnallisesta keskustelusta.

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Kuukausi ja vuosi: Huhtikuu 2026

Sivumäärä: 92

Avainsanat: Velkajarru, talouskuri, diskursiivinen institutionalismi, kriittinen diskurssianalyysi, Vivien A. Schmidt ja Norman Fairclough.

Ohjaaja: Tero Erkkilä

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto (Helda)

Tiivistelmä: Tässä tutkielmassa tarkastellaan Suomen poliittisten eliittien käymää velkajarrun muotoilemiseen johtanutta keskustelua näkökulmasta, joka yhdistää Vivien A. Schmidtin diskursiivisen institutionalismin teorian ja Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin metodologian. Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys on: miten suomalainen velkajarrun kehittämiseen johtanut talouspoliittinen keskustelu eroaa kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin osalta? Toisena tutkimuskysymyksenä on selvittää: minkälaisiin diskursseihin ja kehystyksiin velkajarrusta ja Suomen talouden ongelmista käyty keskustelu perustuu ja minkälaista politiikkaa se luonnollistaa?

Tutkielman ensimmäinen aineisto on koottu Yleisradion keskusteluohjelmista, joissa poliitikot ja virkamiehet keskustelevat velkajarrusta. Tämä aineisto edustaa tutkielmassa suurelle yleisölle suunnattua kommunikatiivista diskurssia. Tutkielman toinen aineisto koostuu lausunnoista, joita Suomen talouspolitiikan kannalta keskeisimmät toimijat antoivat Lausuntopalvelu.fi-palvelussa hallituksen esitykseen niin sanotusta "velkajarrulaista". Tämä aineisto edustaa tutkielmassa politiikan eliittien keskinäistä koordinoivaa diskurssia. Analyysissa aineistoa lähestytään Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin avulla. Analyysissa havaitaan, että velkajarrua käsittelevä koordinoiva diskurssi on kommunikatiivista diskurssia monipuolisempi ja velkajarruun suhtaudutaan siinä yleisesti negatiivisemmin. Lisäksi talouskuridiskurssi on luonnollistumassa vahvasti kommunikatiivisen diskurssin piirissä. Tältä pohjalta tutkielmassa kiinnitetään huomiota velkajarrun mahdollisesti suurten negatiivisten yhteiskunnallisten vaikutusten ja aiheesta käydyn suppean ja yksipuolisen julkisen keskustelun väliseen ristiriitaan.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Tutkimustausta	8
3	Teoreettinen viitekehys	11
3.1	Poliittinen talous	11
3.2	Diskursiivinen institutionalismi	19
3.3	Kriittinen diskurssianalyysi	24
3.3.1	Critical Discourse Analysis CDA	25
3.3.2	Political Discourse Analysis PDA	28
3.4	Teoreettisen viitekehysten yhteenveto	31
4	Menetelmät ja aineisto	34
5	Analyysi	39
5.1	Kommunikatiivinen diskurssi	40
5.1.1	Hallituksen velkajarrudiskurssi	42
5.1.2	Opposition velkajarrudiskurssi: SDP ja Vihreät	49
5.1.3	Opposition velkajarrudiskurssi: Vasemmistoliitto	55
5.1.4	Kommunikatiivisen diskurssin yhteenveto	58
5.2	Koordinoiva diskurssi	60
5.2.1	Lausunnot hallituksen esitykseen “velkajarrulaista”	62
5.2.2	Neutraalit lausunnot: Ministeriöt ja itsenäiset finanssipolitiikan arvioitsijat	63
5.2.3	Myönteiset lausunnot: EK ja ETLA	67
5.2.4	Kielteiset lausunnot: Monitahoinen joukko	70
5.2.5	Koordinoivan diskurssin yhteenveto	77
6	Johtopäätökset	79
	Lähteet	83
	Aineistot	89
	Ensimmäinen aineisto	89
	Toinen aineisto	89

1 Johdanto

Tässä tutkielmassa tarkastellaan Suomen poliittisten eliittien käymää velkajarrun muotoilemiseen johtanutta keskustelua näkökulmasta, joka yhdistää Vivien A. Schmidin diskursiivisen institutionalismin teorian ja Norman Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin metodologian. Kyseessä on suomalaista velkajarrua käsittelevä tapaustutkimus, joka tarjoaa uutta tietoa poliittisen talouden piirissä käytyyn keskusteluun talouskuripolitiikasta ja sen kansallisista sovelluksista. Tämän lisäksi tutkimuksen teoreettisena antina on diskursiivisen institutionalismin yhdistäminen käytännössä tapahtuvaan diskurssianalyysiin ja erityisesti sen tarkasteleminen, mitä Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi voi antaa Schmidin diskursiiviselle institutionalismille. Schmidin diskursiivisen institutionalismin teoria jää usein hyvin etäiseksi käytännön diskurssianalyysistä ja Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi voi antaa toimivan metodologian, jota käyttää diskursiivisen institutionalismin piirissä. Tutkimuksessa pohditaan myös näiden kahden teorian ja metodologian yhdistämisen hyötyjä ja mahdollisia ongelmia.

Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys on: **miten suomalainen velkajarrun kehittämiseen johtanut talouspoliittinen keskustelu eroaa kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin osalta?** Toisena tutkimuskysymyksenä on selvittää: **minkälaisiin diskursseihin ja kehystyksiin velkajarrusta ja Suomen talouden ongelmista käyty keskustelu perustuu ja minkälaista politiikkaa se luonnollistaa?**

Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys ohjaa kiinnittämään huomiota keskustelussa ilmeneviin kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin välisiin eroihin. Kommunikatiivisella diskurssilla Schmidt tarkoittaa tapoja, joilla politiikan toimijat viestivät harjoitetusta politiikasta ulospäin suurelle yleisölle, kun taas koordinoiva diskurssi viittaa tapoihin, joilla politiikan toimijat sananmukaisesti koordinoivat politiikan tekemistä jakamalla keskenään yhteisiä politiikkatoimenpiteitä ja hallinnollisia ideoita (Schmidt, 2008, s. 310). Erityisesti taloudelliset ideat ja diskurssit leviävät useimmiten ylhäältä alaspäin poliittisten eliittien parista suurelle yleisölle (ks. Schmidt, 2008, s. 310–311). Tutkielman

aineisto on tämän perusteella jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen kommunikatiiviseen diskurssiin keskittyvä aineisto sisältää virkamiesten ja poliitikkojen esiintymisiä, haastatteluja ja väittelyjä Yleisradion keskusteluohjelmissa. Toinen koordinoivaan diskurssiin keskittyvä aineisto sisältää Suomen talouspolitiikan kannalta keskeisimpien toimijoiden Lausuntopalvelu.fi-palvelussa antamia lausuntoja niin sanotusta “velkajarrulaista”. Tutkielmassa havaitaan, että velkajarrua käsittelevän koordinoivan diskurssin piirissä keskustelu on sisällöllisesti huomattavasti kommunikatiivista diskurssia monipuolisempaa ja velkajarruun suhtaudutaan siinä yleisesti negatiivisemmin.

Toinen tutkimuskysymys vuorostaan rakentuu ennemmin Fairclough’n kriittisen diskurssianalyysin pohjalta ja ohjaa kiinnittämään huomiota diskurssien ideologiseen ulottuvuuteen ja poliittiseen vallankäyttöön. Poliitikassa toimijat käyvät kamppailua siitä, kenen diskurssi omaksutaan laajasti ja toisinaan tietyt diskurssit muodostuvat keskustelussa hegemonisiksi. Erityisesti talouskuripolitiikkaa voidaan tarkastella hegemonian ja luonnollistumisen käsitteiden avulla, koska sillä on ollut finanssikriisin jälkeen Euroopassa vahva asema, riippumatta talouskuripolitiikalle esitetystä jatkuvasta kritiikistä. Aiempaan tutkimuskirjallisuuteen nojaten voidaan väittää, että velkajarru on yksi keskeinen talouskuripolitiikan työkalu, jota alettiin laajasti käyttämään Euroopassa finanssikriisin jälkeisinä vuosina, jolloin Euroopan maat turvautuivat talouskuriin ratkaistakseen paisuneen julkisen velan ongelman. Tutkielmassa havaitaan, että velkajarrua perusteltiin kehystyksillä Suomen talouden heikosta tilasta sekä paisuneesta julkisesta sektorista. Toisaalta parlamentaariseen sopuun perustuvan velkajarrun kehittämistä perusteltiin myös parlamentarismiin sitoutumisella, joka nähtiin tärkeänä ajassa, jossa poliittinen polarisaatio ja vastakkainasettelu on vahvistunut. Velkajarrun negatiiviset seuraukset korostuivat koordinoivan diskurssin piirissä, mutta kommunikatiivisen diskurssin piirissä niiden esittäjät olivat vähemmistössä. Tutkielmassa havaitaan, että erityisesti kommunikatiivisen diskurssin piirissä velkajarrulle myönteinen diskurssi on luonnollistumassa.

Kriittiselle diskurssianalyysille on tyypillistä tietty normatiivisuus eli kriittinen suhtautuminen yhteiskunnan vallitseviin hierarkioihin sekä rakenteelliseen eriarvoisuuteen. Myös tässä tutkimuksessa talouskuripolitiikkaan ja velkajarruun

suhtaudutaan kriittisesti, koska niiden voidaan perustellusti väittää uhkaavan sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa. Julkinen keskustelu velkajarrusta ennen parlamentaarisen sovun syntymistä oli hyvin suppeaa ja yksipuolista erityisesti suhteessa lakiesitykseen annettuihin lausuntoihin, joista käy selkeästi ilmi velkajarrun mahdolliset merkittävät negatiiviset seuraukset Suomen talouskasvulle ja hyvinvointivaltion palveluille. Lisäksi on huomioitava, että velkajarru päätettiin Suomessa kehittää samaan aikaan, kun esimerkiksi Saksa on päättänyt käytännössä sivuuttaa oman velkajarrunsa. Velkajarrun ja siihen kiinteästi liittyvän talouskuripolitiikan negatiivisia yhteiskunnallisia seurauksia käsittelevään laajaan tutkimuskirjallisuuteen viitataan seuraavassa luvussa.

Tutkielma alkaa lyhyellä selostuksella tutkimustaustasta eli kuvauksella Suomen uudesta velkajarrusta ja sen kehityksestä. Tämän jälkeen luvussa kolme kuvataan tutkimuksen teoreettinen viitekehys, joka rakentuu poliittisen talouden, diskursiivisen institutionalismin ja kriittisen diskurssianalyysin pohjalle. Erityisesti poliittisen talouden luvussa käsitellään myös uusliberalismin, talouskurin ja velkajarrun toisiinsa nivoutuvaa historiaa. Luvussa neljä käsitellään kriittisen diskurssianalyysin käyttöä tutkimuksessa ja luvussa viisi seuraa tutkimuksen varsinainen analyysi. Sekä kommunikatiivisen että koordinoivan diskurssin luvuissa aineistosta kootaan kolme toisistaan poikkeavaa velkajarrudiskurssia, joita havainnollistetaan taulukoissa. Lopuksi luvussa kuusi esitetään tutkimuksen johtopäätökset.

2 Tutkimustausta

Suomessa päästiin 14.10.2025 parlamentaariseen sopuun eräänlaisesta velkajarrusta, joka perustuu sekä lakiin kirjattavaan tavoitteeseen Suomen julkisen talouden velasta suhteessa bruttokansantuotteeseen että puolueiden väliseen sopimukseen sitoutua velkaantumisen taittamiseen tulevana vaalikausina. Kaikki eduskuntapuolueet Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ovat mukana parlamentaarisessa sovussa. Jo ennen velkajarrua koskevaa päätöstä Orpon hallitus oli toteuttanut useita sopeutustoimia ja rakenteellisia uudistuksia, joiden se väittää sopeuttavan valtiontaloutta jopa kymmenellä miljardilla vuoteen 2027 mennessä. Tosin Valtiontalouden tarkastusviraston mukaan hallituksen todelliset sopeutukset saattavat jäädä huomattavasti pienemmiksi, koska hallitus on muun muassa lisännyt menoja esimerkiksi alentamalla tiettyjä veroja ja hallituksen tekemien työllisyyttä väitetysti parantavien uudistusten vaikutus ei ole toistaiseksi realisoitunut (ks. Valtiontalouden tarkastusvirasto, 2025, s. 29–30, 37 ja 39).

Tarvetta velkajarrulle on perusteltu muun muassa muuttuneilla Euroopan unionin finanssipoliittisilla säännöillä. EU:n uudet finanssipoliittiset säännöt tulivat voimaan 30.4.2024 ja EU:n perussopimuksissa asetetut viitearvot, kuten määräykset, että julkisen talouden alijäämän tulee olla alle kolme prosenttia ja julkisen talouden velan alle 60 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, pysyivät muuttumattomina. Merkittävin muutos koski sitä, että jatkossa velkakriteerien rikkoutumiseen perustuva liiallisen alijäämän menettely voidaan käynnistää niissä maissa, jotka ylittävät 60 prosentin velkaviitearvon ja poikkeavat neuvoston hyväksymältä nettomenopolulta. EU:n uusia fipo-sääntöjä voi luonnehtia entisiä tiukemmiksi, koska esimerkiksi rakenteellisten uudistusten mahdollisiin vaikutuksiin ei voida enää samalla tavalla nojata uusissa nettomenopolulla pysymiseen tähtäävissä finanssipoliittis-rakenteellisissa suunnitelmissa, vaan sopeutusten pitää perustua konkreettisiin ja laskettavissa oleviin menoleikkauksiin tai valtion tulojen lisäämiseen. (ks. Eduskunta, 2025a; Valtiovarainministeriö, päiväämätön)

Orpon hallituksen tavoitteena oli, että vuodesta 2031 lähtien Suomen velkaantumisen tavoitteeksi asetetaan julkisen velan painaminen pitkällä aikavälillä alle 40 prosenttiin BKT:sta, joka olisi EU:n asettamia ehtoja tiukempi tavoite. Tämän lisäksi

velan tulisi laskea keskimäärin vähintään yhdellä prosenttiyksiköllä vuosittain EU:n asettaman 0.5 prosentin sijasta (ks. Eduskunta, 2025a, s. 28; Kangasrääsiö, 2025). Parlamentaaristen neuvottelujen tuloksena päädyttiin lopputulokseen, jossa julkisen talouden velkasuhteen tulisi supistua keskimäärin vähintään 0,75 prosenttiyksikköä vuodessa seuraavien kahden vaalikauden aikana (Muhonen, 2025a). Kiinnostavaa on, että oppositiopuolueista erityisesti SDP, Vasemmistoliitto ja Vihreät esittivät kritiikkiä hallituksen esittämälle velkajarrulle, mutta SDP ja Vihreät katsoivat saavuttaneensa neuvotteluissa sellaisia kompromisseja, että ne saattoivat lopulta antaa tukensa velkajarrulle. Myös monet muut Suomen talouspolitiikan kannalta keskeiset toimijat, kuten Valtiovarainministeriö, Suomen pankki, Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ja Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV kannustivat puolueita sitoutumaan ylivaalikautiseen parlamentaariseen sopuun velkaantumisen taittamisesta. Lopulta jää nähtäväksi, miten toimiva malli velkajarrusta syntyy tulevaisuudessa, mutta jo parlamentaarinen sopu itsessään sitoo puolueiden käsiä ja ohjaa velasta käytävän keskustelun suuntaa tulevissa eduskuntavaaleissa.

Samaan aikaan akateemisessa keskustelussa velkajarruun kytkeytyvää talouskuripolitiikkaa on kritisoitu voimakkaasti. Ensinnäkin talouskurin on nähty lisäävän eriarvoisuutta ja toisaalta epäonnistuneen velkaantumisen taittamisessa monissa Euroopan maissa, jotka turvautuivat talouskuripolitiikkaan finanssikriisin jälkeen (Blyth, 2013). Jopa IMF on aiempaan tutkimukseen laajasti perustuvassa maailmantalouden raportissaan vuodelta 2023 todennut, että keskimäärin julkisen talouden vakautustoimilla ei ole tilastollisesti merkitsevää vaikutusta valtion velkasuhteeseen, koska sopeutus voi esimerkiksi ajoittua laskusuhdanteeseen ja pienentää BKT:ta (ks. International Monetary Fund, 2023, s. 73–75). Toisaalta talouskurin on väitetty kasvattavan oikeistopopulismien suosiota sekä lisäävän yleistä katkeruutta ja toivottomuutta yhteiskunnassa. Esimerkiksi Thiemo Fetzerin mukaan Ison-Britannian oikeistopopulistinen Yhdistyneen kuningaskunnan itsenäisyyspuolue UKIP oli ennen Brexit kansanäänestystä erityisen suosittu niillä alueilla ja yhteisöissä, joihin finanssikriisin jälkeinen talouskuripolitiikka, kuten leikkaukset sosiaaliturvaan olivat osuneet kaikista rankimmin (Fetzer, 2019).

Erityisen huolestuttavan esimerkin talouskurin seurauksista antaa Janne Autto viitatessaan useisiin tutkimuksiin, joiden mukaan Kreikassa sovellettiin

finanssikriisin ja sitä seuranneen eurokriisin jälkeen erityisen tiukkaa talouskuripolitiikkaa, jonka seurauksena esimerkiksi itsemurhat, lapsikuolleisuus ja nuorisotyöttömyys kohosivat ennätysnopeasti (Autto, 2023, s. 9).

Taloukskurin on katsottu myös heikentävän sukupuolten välistä tasa-arvoa, koska julkisten palvelujen leikkaukset tarkoittavat käytännössä hoivavastuun siirtymistä yhteiskunnalta kodeille, joissa naiset kantavat useimmiten suuremman vastuun hoivasta (Elomäki ja Ylöstalo, 2022). Lisäksi taloukskurin väitetään hidastavan ilmastonmuutoksen torjuntaa, koska se rajoittaa valtioiden mahdollisuuksia investoida vihreään siirtymään (Toivanen, et al., 2025, s. 117–144).

Myös velkajarrua on vastustettu samoista syistä kuin taloukskuria yleisellä tasolla. Esimerkiksi Saksassa on päätetty muuttaa ja käytännössä osittain luopua omasta velkajarrumallista, jonka se kehitti finanssikriisin jälkeen. Monien arvioiden mukaan Saksan velkajarru esti valtiota tekemästä tarpeellisia investointeja esimerkiksi julkiseen infrastruktuuriin sekä vihreään siirtymään, ja tästä syystä Saksa on jäänyt digitalisaatiossa ja teollisuuden kilpailukyvyssä jälkeen. Kaikista edellä mainituista syistä Suomen päätös kehittää oma velkajarrumalli vaikuttaa ongelmalliselta ja erikoiselta ajassa, jossa muut maat pyrkivät pääsemään eroon finanssipolitiikkaa jäykistävästä velkaantumisen rajoitteista. Velkajarrun voidaan väittää institutionalisoivan talouskuripolitiikan keskeiseksi osaksi Suomen tulevaisuuden talouspolitiikkaa. Näin ollen on kiinnostavaa selvittää minkälainen yhteiskunnallinen keskustelu johti parlamentaariseen sopuun velkajarrusta.

3 Teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys rakentuu kolmen teoriaperinteen pohjalle. Ensinnäkin tutkimuksessa käytetään tutkimusmetodina Norman Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysia, joka tuo mukanaan myös tietyt omat käsitteensä ja käsityksensä diskurssista, joita on syytä käsitellä menetelmiä käsittelevän luvun lisäksi myös teoreettisen viitekehyyksen yhteydessä. Toiseksi tutkimus nojaa diskursiiviseen institutionalismiin, joka tarjoaa tavan selittää instituutioiden muutosta diskurssien ja ideoiden avulla. Erityisesti Schmidtin kehittämä diskursiivinen institutionalismi tuo mukanaan myös tutkimuksen kannalta oleelliset kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin käsitteet. Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin ja diskursiivisen institutionalismin määritelmät diskurssin käsitteestä eroavat joiltain osin, mutta näkökulmien voidaan nähdä täydentävän toisiaan.

Poliittinen talous vuorostaan tuo mukanaan tutkimuskohdetta eli talouskuria ja velkajarrua käsittelevää aiempaa tutkimusta ja kirjallisuutta. Diskurssianalyysin lisäksi on välttämätöntä ymmärtää niitä poliittisia ja taloudellisia ilmiöitä, jotka vaikuttavat velkajarrusta käytävään keskusteluun. Poliittinen talous tuo ikään kuin lihaa luiden päälle, koska pelkällä diskursseja käsittelevällä teoriolla ei voida ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä. Fairclough painottaa vahvasti, että kaikki diskurssit ovat aina yhteydessä ympäröivään yhteiskuntaan ja sen sosiaalisiin ja taloudellisiin ilmiöihin (ks. Fairclough, 1989, s. 233).

3.1 Poliittinen talous

Poliittisen talouden piirissä käyty keskustelu erityisesti velkajarrusta, talouskurista ja uusliberaalista ideologiasta toimii tutkimuksessa sekä osana teoreettista viitekehystä että diskurssin selityksen yhteiskunnallisena kehyksenä. Fairclough'n ajattelua seuraten diskurssit eivät toimi tyhjiössä, vaan ne ovat kiinteässä vuorovaikutuksessa laajemman yhteiskunnan kanssa. Velkajarru voidaan nähdä talouskuria toteuttavana politiikkatoimenpiteenä, joka on itsessään osa laajempaa suunnilleen 1980-luvun alussa alkanutta taloudellista käännettä, jossa keynesiläisestä julkisiin investointeihin perustuvasta talouspolitiikasta on länsimaissa siirrytty uusliberaaliin

talouspolitiikkaan, jossa valtion roolia markkinoilla yritetään supistaa.

Talouškurioppia edustavien näkemysten ja politiikkatoimien on nähty vievän yhteiskuntaa uusliberaaliin suuntaan (ks. Autto, 2023, s. 13 ja 195). Uusliberalismin historiasta Suomessa on kirjoittanut esimerkiksi Heikki Patomäki, joka on korostanut kyseessä olevan laajempi talouspoliittisen paradigman muutos (ks. Patomäki, 2007). Patomäki määrittelee uusliberalismin opiksi: “joka kehystää ja tulkitsee yhteiskunnalliset ongelmat markkina-ajattelun ja sen tehokkuus-, vapaus- ja oikeudenmukaisuushanteiden kautta.” (Patomäki, 2007, Esipuhe s. 2). Myös Suomessa useat hallitukset ovat 1990-luvulta lähtien pyrkineet kasvattamaan markkinoiden roolia resurssien jaossa julkisen sektorin koon kasvua rajoittamalla (ks. Kananen, 2017, s. 164).

David Harvey vuorostaan määrittelee uusliberalismin olevan: “ensimmäinen poliittisen taloustieteen teoria, jonka mukaan ihmisten hyvinvointia voidaan parhaiten edistää vapauttamalla yksilön yritteliäisyys ja osaaminen sellaisessa institutionaalisessa viitekehyksessä, jota määrittävät vahva yksityinen omistusoikeus, vapaat markkinat ja vapaakauppa.” (Harvey, 2008, s. 7). Harvey myös huomauttaa, että uusliberalismin toteuttaminen on johtanut käytännössä hyvin erilaisiin sovelluksiin, jotka ovat vaihdelleet eri aikoina ja eri alueilla (Harvey, 2008, s. 88 ja 109). Tästä huolimatta Patomäki kirjoittaa erilaisista uusliberalismin ja sosiaalidemokratian ideaalityypeistä, joita hän vertailee keskenään. Oleellista on huomioida, että uusliberaali malli poikkeaa huomattavasti sosiaalidemokraattisesta mallista esimerkiksi talouspolitiikan, julkisen sektorin, jakoperiaatteen ja demokratian osalta. Uusliberalismi esimerkiksi vastustaa sosiaalidemokraattiseen malliin liittyvää keynesiläistä kokonaiskysyntään keskittyvää ja julkisiin investointeihin nojaavaa talouspolitiikkaa (ks. Patomäki, 2007, Esipuhe s. 3). Sekä Harvey että Patomäki ovat korostaneet “talousliberalismin” ja finansialisaation roolia vuosien 2007–2009 finanssikriisissä, joka horjutti koko talousjärjestelmää ja aiheutti julkisen velan paisumisen ympäri Eurooppaa (ks. Patomäki, 2012, s. 41 ja 53–57; Harvey, 2010, s. 1–39).

Janne Autto on vuorostaan toimittanut talouškuria käsittelevän teoksen *Talouškuri tuli Suomeen*, jossa käsitellään finanssikriisin jälkeistä aikaa, jolloin useat maat Euroopassa pyrkivät pysäyttämään valtion velkaantumisen turvautumalla

talouskurioppiin (ks. Autto, 2023). Talouskurin leimaamaa 2010-lukua edelsi finanssikriisi, jolloin valtiot tukivat pankkisektoria estääkseen finanssijärjestelmän romahtamisen, mutta pankkien pelastaminen sekä kansalaisten tukeminen kriisin aikana tuli niille kalliiksi ja valtioiden velka kasvoi vauhdilla (Autto, 2023, s. 9). Janne Autto viittaa Saskia Sassenin ja Mark Blythin tutkimuksiin kirjoittaessaan, että finanssisektori selvisi kriisistä lopulta vähintään kohtuullisesti, mutta samaan aikaan syntyi julkisen velan ongelma, jota alettiin nopeasti poliittisessa retoriikassa pitää vastuuttoman tuhlailun ja paisuneen julkisen sektorin aiheuttamana (Autto, 2023, s. 10). Finanssikriisin jälkeen 2010-luvulla myös suomalaista talouspolitiikkaa alkoi entistä vahvemmin määrittelemään talouskuri ja siihen liittyvä “There is no alternative”-ajattelu (Elomäki ja Ylöstalo, 2022). Muutos talouskuripolitiikkaan tuli yllättäen Covid-19 koronaviruspandemian seurauksena, jota seuranneen valtiovetoisemman talouspolitiikan aikana talouskuripolitiikan luultiin jo päättyneen, mutta aihe on noussut jälleen ajankohtaiseksi Suomessa erityisesti Orpon hallituksen kaudella. Esimerkiksi *Poliittinen talous* lehden vuoden 2022 toisen numeron pääkirjoituksessa pohdittiin talouskurin paluuta korona-ajan elvyttävän talouspolitiikan jälkeen (Elomäki ja Ylöstalo, 2022).

Viime vuosina huomiota kerännyt ja eriarvoisuutta tutkinut taloustieteilijä Thomas Piketty on vuorostaan esittänyt, että ainoa keino Euroopan valtioiden velkakriisin ratkaisuun on talouspolitiikan muuttaminen varallisuuseroja kaventavaksi ja esimerkiksi pääoman verotuksen korottaminen tasolle, jolla se oli länsimaissa toisen maailmansodan jälkeen 1950–70-luvuilla niin kutsuttuna kapitalismin kulta-aikana (ks. Piketty, 2016, 495–499). Piketty kummastelee paradoksaalista tilannetta, jossa Euroopan maat ovat rikkaita ja Euroopassa on enemmän yksityistä varallisuutta, kuin missään muussa maanosassa, mutta Euroopan valtiot ovat köyhiä ja veloissa (Piketty, 2016, 495). Samaan aikaan yksityinen omistus keskittyy harvoille, koska 60 prosenttia kaikesta varallisuudesta on vauraimman kymmenen prosentin hallussa (Piketty, 2016, 496). Euroopan valtiot ovat kuitenkin valinneet velan sopeuttamiseksi menoleikkaukset, vaikka ne ovat tehottomia ja epäoikeudenmukaisia (Piketty, 2016, 496). Menoleikkaukset kohdistuvat niihin kansanosiin, joilla on ennestään pienimmät tulot ja varallisuus, vaikka he olivat finanssikriisin tapauksessa kaikista vähiten syyllisiä kriisiin. Pienituloiset kotitaloudet käyttävät myös suuremman osan käytettävissä olevista tuloistaan kulutukseen (ks. esim. Tilastokeskus, 2024), joten

eriarvoisuuden lisääntymisellä on negatiivisia vaikutuksia myös talouskasvuun. Tämänkaltainen tulkinta velkaantumisesta ei ohjaa kiinnittämään huomiota “paisuneeseen julkiseen sektoriin” vaan kapitalistisen talousjärjestelmän systemaattiseen ongelmaan, jossa varallisuus ja tulot jakautuvat äärimmäisen eriarvoisesti. Uudenlaisen velkaantumisen syiden kehystyksen myötä toisenlaiset visiot sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistävästä talouspolitiikasta tulevat mahdollisiksi.

Mark Blythin määritelmän mukaan talouskuri on: “vapaaehtoisen deflaation muoto, jossa talous sopeutuu vähentämällä palkkoja, hintoja ja julkisia menoja kilpailukyvyyn palauttamiseksi. Tämä (oletettavasti) saavutetaan parhaiten leikkaamalla valtion budjettia, velkoja ja alijäämiä. Talouskurin kannattajien mielestä tämä lisää ”yritysten luottamusta”, koska hallitus ei ”syrjäytä” sijoitusmarkkinoita imemällä kaikkea saatavilla olevaa pääomaa velan liikkeeseenlaskulla eikä lisää kansakunnan jo ennestään ”liian suurta” velkaa.” (Blyth, 2013, s. 2) Janne Autto antaa vuorostaan talouskurille neljä määritelmää, joista ensimmäisen mukaan: “se on talouspoliittinen oppi ja tietynlaisia politiikkatoimia, jotka saivat hegemonisen aseman länsimaissa finanssikriisin jälkeen”. Toisessa määritelmässä Autto viittaa Janet Newmanin ja John Clarcken todenneen, että talouskuri: “on poliittinen projekti, joka sisältää tietynlaisia intressejä, käsityksiä yhteiskunnallisista päämääristä ja keinoista niiden saavuttamiseksi sekä kyseisiä intressejä, päämääriä ja keinoja edistämään pyrkiviä toimijoita”. Kolmannen määritelmän mukaan: “talouskuri on tietynlainen yleinen mieliala, joka on voimistanut epäluuloa ja vastakkainasetteluja.” Lopuksi neljännen määritelmän mukaan: “talouskuri on poliittisiin päätöksiin kytkeytyviä arjessa kohdattuja vaikeuksia, niukkuutta ja kärsimystä. Talouskuri on sosiaalinen eli ihmisten yhdessä elämistä koskeva ilmiö.” (Autto, 2023, 18–19)

Blythin määritelmä talouskurille ohjaa kiinnittämään huomiota ilmiön konkreettiseen talouspoliittiseen puoleen, kun taas Auton määritelmät kuvastavat ilmiön useita ulottuvuuksia. Tässä tutkimuksessa talouskuri pyritään rajaamaan talouspolitiikan ajatukseksi, jonka mukaan valtion talouden velkaantuminen on pysäytettävä sekä käännettävä laskuun ja tämä toteutetaan ensisijaisesti valtion menoja leikkaamalla. Tarkalla rajauksella pyritään pitämään tutkimuksen fokus talouskuripolitiikan konkreettisessa ilmenemisessä ja rajauksella on perusteensa

myös Fairclough'n lähestymistavassa, joka painottaa diskursiivisten ilmiöiden yhteyttä talouden ja yhteiskunnan konkreettisiin ilmiöihin (ks. Fairclough, 1989, s. 166).

Norman Fairclough on soveltanut kriittistä diskurssianalyysia Ison-Britannian kontekstissa talousdiskurssin tarkasteluun. Hän on soveltanut sitä muun muassa Työväenpuolueen Tony Blairin politiikan käsittelyyn (Fairclough, 2000) ja sekä Konservatiivien että Työväenpuolueen harjoittaman talouskuripolitiikan tarkasteluun (Fairclough ja Fairclough, 2012). Fairclough'n diskurssianalyysin menetelmä on laajasti käytetty, mutta on vaikeampaa löytää uudempia tutkimusartikkeleita, joissa Fairclough'n menetelmää olisi käytetty nimenomaan talouskuridiskurssin käsittelemiseen. Monissa tutkimuksissa kuitenkin käytetään kriittistä diskurssianalyysia ja viitataan myös Fairclough'n tuotantoon. Laajan katsauksen talouskuridiskurssin tutkimuksesta tarjoaa esimerkiksi Kelsey et al. (2016), joka selostaa alan tutkimusta yksityiskohtaisesti. On huomioitavaa, että valtaosa talouskuria käsittelevistä tutkimuksista julkaistiin finanssikriisin jälkeisinä vuosina, jolloin aihe oli ajankohtainen. Covid-19 koronaviruspandemian aikana valtiot siirtyivät yleisesti elvyttävämpään talouspolitiikkaan, minkä seurauksena jotkut uskoivat talouskuripolitiikan aikakauden päättyneen ja vaihtuneen valtiovetoisempaan talouspolitiikkaan (ks. Elomäki ja Ylöstalo, 2022). Nykyinen taloudellinen tilanne on esimerkiksi Euroopassa ristiriitainen, sillä valtioilla on painetta hillitä velkaantumista, mutta myös kasvattaa puolustusmenoja Ukrainan sodan vuoksi. Myös tutkimus talouskuripolitiikasta saattaa heijastella tilannetta, koska osa kirjoittajista viittaa nykyiseen aikakauteen post-uusliberalismin käsitteellä (ks. esim. Holden ja Harmer, 2025). On ilmeistä, että finanssikriisi ja muut viimeaikaiset yhteiskunnalliset kriisit sekä konfliktit ovat vähintään haastaneet uusliberaaleja ajatuksia markkinoiden vapauttamisesta ja toisaalta pakottaneet valtiot ottamaan kerta toisensa jälkeen aktiivisempaa roolia talouspolitiikassa.

Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysia on silti edelleen käytetty erityisesti taloudellisten ilmiöiden tarkasteluun (ks. esim. Holden ja Harmer, 2025).

Fairclough'n metodiin viitataan myös monissa kriittistä diskurssianalyysia käyttävissä ja talouskuria käsittelevissä artikkeleissa ja kirjoissa (Kersey, 2014; Kelsey, et al., 2018; Power, 2019), sekä muissa taloutta ja diskurssia käsittelevissä

artikkeleissa (Laruffa, 2022; Vaara, 2014). Alice Tihelková'n artikkeli *Selling Austerity to the Public: Analysing the Rhetoric of the UK Government on its Welfare Cuts* muistuttaa tutkimusasetelmaltaan hieman kyseessä olevaa tutkimusta (Tihelková, 2023). Kelsey et al. (2016) vuorostaan korostaa, että talouskuri on ennen kaikkea moraalinen narratiivi, joka eroaa puhtaasti taloudellisista perusteista. Keskeistä talouskuridiskurssissa on väite, että velkaantumisessa on kyse moraalisesta epäonnistumisesta, eikä globaalin talouden systemaattisesta ongelmasta, kuten finanssikriisin tapauksessa.

Myös velkajarrun ajatuksella on kiinnostava yhteys vuosien 2007–2009 väliseen finanssikriisiin. Finanssikriisin jälkeen useat eurooppalaiset maat sitoutuivat pysäyttämään julkisen velan kasvun ja kehittivät tähän tarkoitukseen erilaisia työkaluja (ks. Truger ja Will, 2013, s. 156). Tosin jo tätä ennen esimerkiksi Sveitsissä oli kehitetty eräänlainen velkajarru vuonna 2003 (Federal Department of Finance, 2024) ja vuonna 1997 Isossa-Britanniassa kolmannen tien mallia kannattaneen työväenpuolueen johtama hallitus otti käyttöön niin sanotun "kultaisen säännön", jonka mukaan hallituksen tulee lainata vain investoidakseen, eikä juoksevien kulujen rahoittamiseen (ks. Arestis ja Sawyer, 2007, s. 248). Aiemmista malleista huolimatta finanssikriisin jälkeinen talouskurin aikakausi oli erityinen, koska tuolloin muun muassa Euroopan suurin talous Saksa kehitti oman velkajarrunsa.

Finanssikriisin jälkeen vuonna 2009 Saksan julkinen velka kohosi 73 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen, jolloin velkajarru päätettiin kirjata Saksan perustuslakiin Saksan kristillisdemokraattista unionia CDU:ta edustaneen liittokansleri Angela Merkelin ja Saksan sosiaalidemokraattista puoluetta SPD:tä edustaneen valtiovarainministeri Peer Steinbrückin johdolla (Schenke, 2022, s. 71). Saksan perustuslain 109 §:n 3 momentissa todetaan: "liittovaltion ja osavaltioiden budjetit on tasapainotettava ilman lainanotosta saatavia tuloja". Tämä tarkoittaa, että Saksan liittotasavalta ja 16 lain perustuslakeihinsa sisällyttäneitä osavaltiota saavat lähtökohtaisesti käyttää vain sen verran rahaa kuin ne saavat tuloja, pääasiassa veroista ja erilaisista maksuista. Liittovaltio kuitenkin saa ottaa nettolainoja enintään 0,35 prosenttia bruttokansantuotteesta, joka esimerkiksi vuonna 2022 olisi voinut tarkoittaa 13 miljardia euroa lisää velkaa Saksan BKT:n ollessa noin 3,88 biljoonaa euroa. Osavaltioilla ei ole ollut tätäkään mahdollisuutta käytössä. (Kinkartz, 2025)

Saksalaisen ordoliberalismin on usein nähty olevan ideologinen perusta, jolta Saksa on muodostanut finanssikriisin jälkeisen nuivan suhtautumisen julkiseen velkaan, mutta joidenkin tutkimusten mukaan ordoliberalismi on vaikuttanut enemmän saksalaisen hallinnon sisäisiin ajatuksiin ja konservatiiviseen poliittiseen traditioon, kuin taloudellisten instituutioiden varsinaiseen muodostumiseen (Hien, 2024, s. 1961–1962). Velkajarrun kehittämisen syyt vaikuttavatkin olevan melko pragmaattisia ja seuraavan mahdollisesti ennemmin Saksan varhaisemmasta institutionaalisesta historiasta sekä mahdollisesti nykyaikaisesta valtavirtaisesta uusklassisesta taloustieteestä. Velkaantumista säätelemään pyrkivän lainsäädännön kehittäminen voidaan paikantaa jo Saksan keisarikunnan aikoihin ja vaikka lainsäädäntö on muuttunut aina Weimarin tasavallasta nykyiseen Saksan liittotasavaltaan, silti keskeinen idea säätelystä perustuslakien takana on pysynyt samana (Schenke, 2022, s. 72–73). Lisäksi uusklassinen taloustiede on vahvistanut asemiaan myös saksalaisissa taloustieteen laitoksissa (ks. Hien, 2024, s. 1961–1962). Ordoliberalismin ja talouskurin suhteesta on kirjoittanut historiallisesta näkökulmasta Mark Blyth (Blyth, 2013, s. 132–152).

Saksan velkajarrun ongelmat muistuttivat talouskurin yleisiä ongelmia. Ensinnäkin joidenkin mielestä sen nähdään perustuneen väärälle käsitykselle eurokriisin ja julkisen velkaantumisen syistä (Truger ja Will, 2013, s. 156–157). Toiseksi vielä yleisemmältä vaikuttavan näkemyksen mukaan velkajarru ei mahdollista tarpeeksi taloudellista liikkumavaraa ja estää esimerkiksi tarpeellisten infrastruktuuri-investointien tekemisen (Schenke, 2022, s. 71–72). Saksan liittopäivät äänestivät jo vuosina 2020 ja 2021 poikkeuksista velkajarrun soveltamiseen vastauksena Covid-19 koronaviruspandemiaan ja sotaan Ukrainassa, jotka liittopäivien mukaan muodostivat “poikkeuksellisen hätätilanteen” (Kinkartz, 2025). Lopulta 21.3.2025 Saksan liittopäivät hyväksyivät liittokansleri Friedrich Merzin johdolla historiallisen perustuslain muutoksen, jonka mukaan puolustusmenoihin, jotka ylittävät yhden prosentin bruttokansantuotteeseen suhteutettuna, ei sovelleta lainanotto rajoitusta ja budjetin ulkopuolelle muodostetaan 500 miljardin euron rahasto infrastruktuuri-investointeja varten (Zettermeyer, 2025). Suhtautuminen velkajarruun jakaa taloustieteilijöitä Saksassa, koska osa katsoo sen täyttäneen tehtävänsä, kun taas toisten mielestä uudistukset velkajarruun olivat välttämättömiä (ks. Schenke, 2022, s. 71–72).

Suomessa on ollut velkajarrun sijasta käytössä kehysmenettely, jonka hyödyt ja ongelmat muistuttavat hieman kehysmenettelyä tiukempia velkajarrumalleja. Juri Mykkäsen mukaan: “Suomessa on totuttu viittaamaan kehyksillä valtion budjettitalouden menokattoon, jonka hallitus asettaa vaalikausittain kullekin vuodelle erikseen.” Kehysmenettely otettiin ensimmäisen kerran käyttöön Harri Holkerin kaudella, mutta siitä jouduttiin 1990-luvun laman olosuhteissa tinkimään ja kehyksiä muutettiin usein vuosittain. Ensimmäinen pitävä kehyspäätös tehtiin vuonna 2003 ja sen jälkeen niillä on ollut melko keskeinen rooli julkisen talouden tasapainottamisessa. Kehyksillä on pyritty muun muassa ohjaamaan varoja paremmin hallituksen poliittisiin painopisteisiin sen sijaan, että budjetti rakentuisi vain alhaalta ylös eri hallinnonalojen omien intressien mukaisesti. Toisaalta kehysmenettelyt ovat kansainvälinen ilmiö ja niillä pyritään myös finanssipolitiikan läpinäkyvyyteen ja ennustettavuuteen sekä antamaan kuva kansainvälisille rahoitusinstituutioille, että kehyksiä käyttävän maan julkinen talous on kestäväällä pohjalla. Kehysmenettelyä ei kuitenkaan säädellä lailla, eikä kehyksistä poikkeamisesta sanktioida mitenkään, vaan kehykset perustuvat kulloisenkin hallituksen yhteiseen sopimukseen, jota käsitellään eduskunnassa hallitusohjelmasta käytävän äänestyksen yhteydessä. Tästä huolimatta kehyksiä on noudatettu muutamia poikkeuksia lukuunottamatta kurinalaisesti, mutta Sanna Marinin kaudella kehystasoja jouduttiin nostamaan pandemian aiheuttamien lisäkulojen kattamiseksi. (Mykkänen, 2022)

Erityisen kiinnostavaa on, että Suomessa on vuoden 2025 syksyllä päätetty kehittää kehysmenettelyä tiukempi oma lakiin kirjattu ja parlamentaariseen sopuun perustuva velkajarrumalli alle vuosi sen jälkeen, kun Saksa päätti merkittävästi uudistaa ja käytännössä sivuuttaa oman velkajarrunsa. Suomessa kehysmenettelyä kritisoinut ja erityisesti velkajarrua vastustanut politiikan toimijoiden pieni vähemmistö myös käytti samoja argumentteja velkajarrun kritisoimiseen, kuin Saksassa oli käytetty jo vuosikymmenen ajan. Tässä suhteessa on kiinnostava kysymys, miksi Suomen talouspolitiikasta päättävät keskeisimmät toimijat lähes yksimielisesti kannattivat velkajarrun kehittämistä.

3.2 Diskursiivinen institutionalismi

Vivien A. Schmidtin mukaan diskursiivinen institutionalismi on neljäs uuden institutionalismin suuntaus, joka pyrkii selittämään instituutioiden muutosta kiinnittämällä huomion ideoihin ja diskursseihin (Schmidt, 2008, s. 304).

Diskursiivinen institutionalismi eroaa historiallisesta-, rationaalisen valinnan- ja sosiologisesta institutionalismista kiinnittämällä huomion jatkuvuuksien sijasta muutoksiin ja paikantamalla muutosten syyt poliittisten ideoiden ja diskurssien voimaan (Schmidt, 2010, s. 2). Ajan kuluessa ideat ja diskurssit voivat muuttua vuorovaikutuksessa uusien ideoiden kanssa, levitä uusille alueille tai heiketä ja korvautua uusilla diskursseilla. Diskurssit vaikuttavat siihen, minkä toimijat näkevät rationaalisena tai arvojen ja normien mukaisena ja ne tarjoavat uusia näkökulmia irtautua aiemmista institutionaalisista polkuriippuvuuksista (ks. Schmidt, 2002, s. 210). Schmidt painottaa diskursiivisen institutionalismin täydentävän muita uuden institutionalismin suuntauksia, joiden kanssa se on yhteensovitettavissa.

Diskursiivinen institutionalismi voi täydentää esimerkiksi rationaalisen valinnan institutionalismin selityksiä siten, että diskurssit muuttavat toimijoiden käsityksiä siitä, mitkä heidän intressinsä ovat ja minkälainen toiminta on rationaalista ja edistää parhaiten heidän intressejään. (ks. Schmidt, 2010, s. 21)

Schmidtille diskursseilla on sekä ideoihin liittyvä ulottuvuus (*ideational dimension*) että interaktiivinen ulottuvuus (*interactive dimension*). Diskurssi kertoo meille miksi tietty politiikkatoimenpide on looginen ja tarpeellinen, mutta myös miksi se on normatiivisesti hyvä ja kannatettava. Toisaalta diskurssi tarjoaa yhteisen kielen ja käsitteet, joilla kommunikoida politiikkatoimenpiteestä, mutta myös keinot esittää tai markkinoida politiikkatoimenpide laajemmalle yleisölle julkisessa keskustelussa. (ks. Schmidt, 2002, s. 210) Diskurssin ja idean ero on juuri siinä, että diskurssissa on kyse enemmän tiettyjen ideoiden ja arvojen kokonaisuudesta ja tietyille diskursseille ominaisesta tavasta kommunikoida sen välittämistä ideoista. Schmidt jakaa ideat vuorostaan kognitiivisiin ideoihin (*cognitive ideas*), jotka kertovat mitä on olemassa ja mitä voidaan tehdä sekä toisaalta normatiivisiin ideoihin (*normative ideas*), jotka kertovat mikä on hyvää ja huonoa, mutta myös mitä tulisi tehdä (Schmidt, 2008, s. 306). Poliitikan toimijat jakavat ja levittävät ideoita keskenään ja tässä prosessissa ideat myös muuttuvat ja kehittyvät. Schmidt kiinnittää huomiota myös siihen, että

toiset diskurssit pyrkivät enemmän yhdenmukaistamaan toimijoiden ajattelua ja kognitiivisia ideoita, kun taas toiset diskurssit pyrkivät oikeuttamaan politiikkaa normatiivisesti.

Koordinoivasta diskurssista (*coordinative discourse*) on kyse, kun politiikan tekijät, kuten poliitikot, virkamiehet ja konsultit sananmukaisesti koordinoivat politiikan tekemistä kehittämällä, edistämällä ja oikeuttamalla keskenään yhteisiä politiikkatoimenpiteitä ja hallinnollisia ideoita (Schmidt, 2008, s. 310).

Kommunikatiivisessa diskurssissa (*communicative discourse*) on kyse vuorostaan politiikan toimijoiden harjoittamasta viestimisestä ulospäin suurelle yleisölle. Tällöin yksilöt ja ryhmät pyrkivät esittelemään, keskustelemaan ja legitimoimaan poliittisia ideoita. (Schmidt, 2008, s. 310) Esimerkiksi talouspoliittiset ideat voivat levitä eri maiden hallintojen ja poliitikkojen välillä, mutta ne useimmiten pyritään esittämään ja oikeuttamaan eri maissa kansallisista lähtökohdista käsin. Koordinoivan diskurssin ja kommunikatiivisen diskurssin välillä vuorovaikutus on molemminpuolista, koska politiikan toimijat tuovat aktiivisesti omia alunperin koordinoivia diskurssejaan julkisuuteen, mutta joskus julkinen keskustelu voi pakottaa muuttamaan politiikan sisältöjä. Silti useimmiten diskurssien välillä nuolet kulkevat ylhäältä alaspäin siten, että poliittisten eliittien keskinäiset koordinoivat diskurssit liikkuvat vähitellen kommunikatiivisen diskurssin kautta laajempaan julkiseen keskusteluun. Toisaalta jotkin politiikan sisäiset koordinoivat diskurssit saattavat olla niin teknisiä, että ne eivät koskaan leviä kommunikatiiviseksi diskurssiksi suurelle yleisölle. (ks. Schmidt, 2008, s. 310–311)

Edelleen Schmidt esittelee mallin, jossa hän jakaa maat yhden toimijan järjestelmiin (*National single-actor governance systems*), joissa vallitsevana diskurssina on kommunikatiivinen diskurssi ja monen toimijan järjestelmiin (*National multi-actor governance systems*), joissa vallitsevana diskurssina on koordinoiva diskurssi. (Schmidt, 2002, s. 239). Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat esimerkiksi Ranska ja Iso-Britannia, joissa vahva toimeenpanovalta, enemmistövaalitapa tai yhtenäisvaltio johtavat siihen, että vallassa olevan puolueen tai ryhmittymän ei tarvitse yleensä ottaa juurikaan huomioon muiden poliittisten toimijoiden kantoja (Schmidt, 2002, s. 239–240). Näille maille on tyypillistä, että vallasta kilpaillaan viime kädessä vaaleissa, joiden jälkeen suurin puolue useimmiten muodostaa hallituksen yksin tai

lähes yksin, jolloin vaaleihin ja äänestäjiin vaikuttamaan pyrkivä kommunikatiivinen diskurssi on erityisen korostunut (Schmidt, 2002, s. 240). Sekä Ranskan että Ison-Britannian tapauksessa laajat koalitiollahitukset ovat hyvin harvinaisia ja usein hallituksen muodostanut puolue kykenee edistämään politiikkaansa melko vapaasti ilman parlamentaarisia kompromisseja.

Toiseen ryhmään kuuluvat vuorostaan esimerkiksi Saksa, Tanska, Itävalta ja tietyssä mielessä myös Euroopan unioni, vaikkakin EU edustaa myös ylikansallista monen toimijan järjestelmää (*The supranational multi-actor governance systems of the European union*) (Schmidt, 2002, s. 241 ja 246). Näille maille on tyypillistä suhteellinen vaalitapa, korporatistinen poliittinen päätöksentekoprosessi tai liittovaltiorakenne, minkä vuoksi hallitusten on neuvoteltava useiden poliittisten toimijoiden kanssa. Tällöin päätöksenteko tapahtuu monesti suljettujen ovien takana tehtävien kompromissien kautta. Näissä maissa korostuu koordinoiva diskurssi poliittisten eliittien välillä ja toisaalta kommunikatiivisen diskurssin pääasiallinen rooli on vakuuttaa laajempi yleisö sekä oma taustaryhmä hyväksymään neuvoteltu kompromissi. (Schmidt, 2002, s. 241)

Politiikan tutkimuksessa Suomea on viimeaikaisista muutoksista huolimatta pitkään kuvailtu pohjoismaiseksi sosiaalidemokraattiseksi hyvinvointivaltioksi, jota määrittelee korporatistinen poliittinen päätöksentekoprosessi erityisesti talous- ja työmarkkinapolitiikassa sekä sosiaaliturvaan liittyvissä kysymyksissä (ks. esim. Bergholm, 2009; Kiander, et al., 2011; Wuokko, 2021). Myös sopu velkajarrusta on sen parlamentaarisen luonteen vuoksi vaatinut neuvotteluita useiden eri hallitus- ja oppositiopuolueiden kesken. Näin ollen Suomen voidaan katsoa edustavan ainakin tältä osin monen toimijan järjestelmää, jossa päätöksentekijöiden keskinäisellä koordinoivalla diskurssilla on huomattava rooli kommunikatiivisen diskurssin kustannuksella. Tämä selittäisi myös sitä seikkaa, että velkajarrusta käytävä julkinen keskustelu on ollut huomattavan vähäistä, eikä aiheesta käyty viime eduskuntavaalien alla oikeastaan minkäänlaista julkista keskustelua.

Voidaan nähdä, että Schmidtin diskursiivinen institutionalismi sopii erityisen hyvin talouspolitiikassa tapahtuvien muutosten selittämiseen. Schmidt on diskursiiviseen institutionalismiin nojaavissa tutkimuksissaan käsitellyt Euroopan taloudellisia

ideoita ja taloudellisten instituutioiden kehitystä (Schmidt, 2020). Kirjassa *The Futures of European Capitalism* Schmidt käsittelee Ison-Britannian, Ranskan ja Saksan talouksien sopeutumista globalisaation paineisiin ja Euroopan yhdentymiseen, jota määrittelevät ylikansalliset poliittiset ideat, mutta myös kansalliset diskurssit, joihin uudet politiikkatoimet on sopeutettava. Näin on muotoutunut kolme toisistaan poikkeavaa kapitalismin muotoa. (ks. Schmidt, 2002, s. 255) Tässä kirjassa Schmidt myös esittelee hänen diskursiivisen institutionalisminsa keskeiset käsitteet ja kertoo, mitä uusia näkökulmia diskurssien huomioonottaminen voi antaa talouspoliittisia muutoksia käsittelevälle tutkimukselle (Schmidt, 2002, s. 209–256). Edelleen hän on tutkinut Eurokriisin kilpailevia ideoita ja narratiiveja sekä Euroopan johtajien vaikeutta legitimoida talouspolitiikkaansa samaan aikaan kansalle ja markkinoiden toimijoille (Schmidt, 2014). Toisaalta Schmidt itse määrittelee toisen tämän tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen kannalta oleellisen poliittisen talouden tutkijan Mark Blythin diskursiiviseksi institutionalistiksi, joka ottaa ideoiden roolin vakavasti (ks. Schmidt, 2010, s. 20). Schmidt painottaa, että diskursiivisen institutionalismin kattokäsitteen alle mahtuu monia erilaisia tutkijoita, eivätkä rajat muihin institutionalismin suuntauksiin ole kiveen hakattu (ks. Schmidt, 2010, s. 20–21).

Tässä tutkimuksessa Schmidtin diskursiivinen institutionalismi tarjoaa keskeiset käsitteet normatiivisista ja kognitiivisista ideoista sekä koordinoivista ja kommunikatiivisista diskursseista. Talouspolitiikassa diskurssit antavat ne ideat, joiden mukaisesti meidän tulisi muuttaa talouttamme ja toimintatapojamme, mutta diskurssi auttaa myös legitimoimaan muutokset. Esimerkiksi globalisaation ja Euroopan yhdentymisen paineissa ratkaisut yhteiskunnallisiin ongelmiin tulevat yleensä ylhäältä alaspäin, useimmiten poliittisten ja taloudellisten eliittien parista (Schmidt, 2002, s. 211). Tällöin keskeisten poliittisten toimijoiden on kyettävä perustelemaan, miksi kyseiset uudistukset ovat välttämättömiä, mutta myös oikeita ja kannatettavia (Schmidt, 2002, s. 211). Suomalainen velkajarrusta käyty keskustelu ja poliittinen prosessi muistuttavat huomattavasti Schmidtin esittämää kuvausta eurooppalaisesta talouspoliittisesta päätöksenteosta ja diskurssien roolista siinä.

Diskursiivista institutionalismia ja sen käsitteitä, kuten koordinoivaa ja kommunikatiivista diskurssia pyritään käyttämään tutkimuksessa myös aineiston

jakamisessa toisaalta suurelle yleisölle suunnattuun kommunikatiiviseen diskurssiin, mutta myös politiikan toimijoiden keskinäiseen koordinoivaan diskurssiin. On perusteltua väittää, että esimerkiksi keskustelut Ylen keskusteluohjelmissa edustavat kommunikatiivista diskurssia, kun taas lausunnot Lausuntopalvelu.fi-palvelussa niin sanotusta velkajarrusta (*Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi*) edustavat koordinoivaa diskurssia, koska ne muun muassa sisältävät tyypillisesti alan asiantuntijoiden käyttämiä käsitteitä ja edellyttävät ymmärrystä lainsäädäntöprosessista. Pääpaino tutkimuksessa on koordinoivan ja kommunikatiivisen diskurssin välisissä eroissa sekä erityisesti kommunikatiivisessa diskurssissa mahdollisesti ilmenevissä tavoissa luonnollistaa harjoitettua politiikkaa. Ensimmäinen painotus korostaa kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin erilaisia rooleja. Toisaalta kommunikatiivisen diskurssin painottaminen luonnollistamista tarkasteltaessa on perusteltua, koska Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi pyrkii tarkastelemaan prosesseja, joissa diskurssi pyritään luonnollistamaan laajasti yhteiskunnassa.

Fairclough'n ja Schmidtin näkökulmien yhdistämistä voidaan pitää tutkimuksen kannalta hyödyllisenä. Schmidt ei pyri varsinaisesti ottamaan kantaa millä metodeilla diskursiiviseen institutionalismiin nojaavaa tutkimusta tulisi tehdä. Sen sijaan Schmidt vaikuttaa pitävän diskurssiivista institutionalismia laajempaan tutkimussuuntauksena, jonka alle mahtuu erilaisia tutkijoita ja tapoja tehdä tutkimusta (ks. Schmidt, 2010, s. 20). Fairclough korostaa vuorostaan kriittisen diskurssianalyysin lähestyvän sosiologista analyysia ja hyötyvän laajemmasta yhteiskuntateoriasta pyrkiessään selittämään diskurssiin vaikuttavia yhteiskunnallisia ilmiöitä (ks. esim. Fairclough, 1989, s. 163 ja 166). Näin ollen Schmidtin diskursiivinen institutionalismi antaa tutkimukselle laajemman teoreettisen viitekehyksen, kun taas Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi toimii ennen kaikkea konkreettisenä metodina, jolla diskurssianalyysia tehdään. Silti molemmat näkökulmat tuovat mukanaan myös omia käsitteitään ja teoretisointejaan yhteiskunnallisesta diskurssista, joten on perusteltua käsitellä niitä molempia osana tutkimuksen teoreettista viitekehystä.

3.3 Kriittinen diskurssianalyysi

Diskurssintutkimuksessa kieli nähdään sosiaalisena toimintana, eikä kiinnostuksen kohteena ole kielen rakenne itsessään, vaan se mitä kielellä tehdään (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 14). Diskurssin tutkimuksen teorioiden rooli on osoittaa miten näennäisesti erilaiset kielenkäytön tilanteet tai kielen variaatiot liittyvät yhteen ja minkälaiset prosessit vaikuttavat ilmiöiden taustalla (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 228). Toisin sanoen diskurssintutkimuksessa kielen kautta voidaan myös ymmärtää yhteiskunnallisia ilmiöitä, joilla on kielellinen ulottuvuus. Sekä Norman Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysia että Vivien Schmidtin diskursiivista institutionalismia yhdistää näkemys diskurssien merkityksestä yhteiskunnallisten muutosten selittäjänä (ks. Fairclough, 1992; Schmidt, 2008).

Diskursiivinen institutionalismi ei ota itsessään kantaa diskurssianalyysin metodiin, vaan toimii enemmän institutionaalista muutosta selittävänä ylätason teoriana. Väitän, että Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysia voidaan tehdä diskursiivisen institutionalismin piirissä ja Fairclough'n metodi voi olla hyödyllinen työkalu selitettäessä instituutioiden muutosta diskurssien ja ideoiden avulla. Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi operationalisoi kriittisen kielitieteen teoreettisen näkemyksen kielestä sosiaalisena toimintana ja se edustaa enemmän kriittistä yhteiskuntatiedettä, kun taas diskursiivinen institutionalismi on kehittynyt institutionaalisen politiikan tutkimuksen ja diskurssin tutkimuksen välimaastossa. Tästä huolimatta näkökulmat eivät sulje toisiaan pois, vaan ne täydentävät toisiaan. Instituutioiden muutosta diskurssien vaikutuksesta voidaan selittää kriittiselle diskurssianalyysille tyypillisillä käsitteillä.

Seuraavassa Norman Fairclough'n kriittistä diskurssianalyysia käsittelevässä alaluvussa seuran pitkälti kandidaatin tutkielmassani *Kasvun kaavaa muotoilemassa: Kriittinen diskurssianalyysi Orpon hallituksen ministereiden ja oppositiopuolueiden puheenjohtajien esiintymisistä Yleisradion keskusteluohjelmissa* (Leino, 2023) esittämäni yhteenvetoa Fairclough'n varhaisesta tuotannosta. Käsittelem aiheita kandidaatin tutkielmassa yksityiskohtaisemmin, mutta tässä tutkimuksessa olen pyrkinyt löytämään Fairclough'n tuotannosta tämän tutkimuksen kannalta sopivat käsitteet ja teoreettiset lähestymistavat. Lisäksi

laajennan teoreettista näkökulmaa Fairclough'n myöhempään tuotantoon, jota esittelen erityisesti poliittista diskurssianalyysia käsittelevässä osuudessa.

3.3.1 Critical Discourse Analysis CDA

Norman Fairclough'n kriittiselle diskurssianalyysille on keskeistä käsitys kielestä sosiaalisena toimintana, jota voidaan nimittää myös diskurssiksi. Tämä merkitsee ensinnäkin sitä, että kieltä tulee tarkastella osana yhteiskuntaa, eikä siitä irrallisena. Toiseksi kieli on sosiaalinen prosessi, joka tuotetaan sosiaalisissa vuorovaikutussuhteissa. Kolmanneksi kieli on sosiaalinen prosessi eli diskurssi, jonka muodostumista määrittävät ei-kiellelliset (*non-linguistic*) yhteiskunnalliset ilmiöt. Esimerkiksi yhteiskunnallisilla rakenteilla on vaikutusta diskurssien kehitykseen, mutta diskurssit voivat myös auttaa säilyttämään tai muuttamaan näitä rakenteita. (ks. Fairclough, 1989, s. 233) Kieli on osa yhteiskuntaa, koska kaikki kielelliset ilmiöt ovat sosiaalisia ja kaikki sosiaaliset ilmiöt ovat ainakin osin kielellisiä (Fairclough, 1989, s. 23). Kieli sosiaalisena toimintana merkitsee myös sitä, että sanoilla ja ideoilla ei ole ainutta oikeaa ja pysyvää merkitystä ja merkityksistä neuvotellaan yhteiskunnassa jatkuvasti. Merkitykset syntyvät neuvottelemalla kussakin käyttötilanteessa uudelleen (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 14). Kieltä käytettäessä välitetään erilaisia ajatuksia ja ideoita maailmasta, mutta myös ilmaistaan erilaisia merkityksiä ja toisaalta toiveita asioista, tapahtumista ja tulevaisuudesta. Sanoille ja käsitteille annetut merkitykset eivät vuorostaan ole neutraaleja, vaan ohjaavat tapamme ajatella maailmaa ja yhteiskunnallisia mahdollisuuksia.

Diskurssin tutkijoille kieli on sosiaalinen prosessi. Diskurssissa kielellinen aines järjestyy tietyn logiikan mukaisesti, mutta tämä logiikka ei löydy kielestä ja sen säännöistä, vaan kielenkäyttötilanteesta ja lopulta laajemmasta yhteiskunnallisesta kontekstista (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 76). Fairclough vie ajatuksen kuitenkin pidemmälle, koska hänelle kieli on sosiaalisesti ehdollinen prosessi. Kielen ja yhteiskunnan välillä ei ole symmetristä suhdetta, koska yhteiskunta on kokonaisuus, jonka osa kieli on (Fairclough, 1989, s. 23). Fairclough näkee yhteiskunnan asettavan kielelle sosiaalisia ehtoja, ja hän on korostanut erityisesti yhteiskunnan taloudellista ja sosiaalista rakennetta (Fairclough, 1989, s. 31–37). Tältä osin Fairclough'n näkökulma eroaa konstruktivistisemmista diskurssin

teorioista, jotka korostavat merkitysten olevan täysin sosiaalisesti tuotettuja (ks. Heller ym., 2018, s. 7–8). Fairclough korostaa, että diskurssien syntyyn vaikuttavat yhteiskunnan todelliset materiaaliset reunaehdot, kuten taloudelliset rakenteet.

Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi on osa kriittisen yhteiskuntatieteen traditiota ja tämä näkyy ehkä parhaiten hänen tavassaan omaksua teoriaansa italialaisen marxistin Antonio Gramscin näkemys ideologiasta ja hegemoniasta. Gramsci näkee, että tietty "filosofia" tai ideologia näyttäytyy teoreettisina premisseinä ja käsityksinä maailmasta, jotka ilmenevät esimerkiksi taiteessa, laeissa ja taloudellisessa toiminnassa. Ideologia vaikuttaa siihen, mitä pidetään arkijärkenä (*common sense*) eli itsestään selvänä, ei-poliittisena ja kyseenalaistamattomana. (Fairclough, 1989, s. 84) Teoksessa *Vankilavihkot* Gramsci esittää teoriansa hegemoniasta, jossa hallitsevan luokan taloudellinen valta mahdollistaa sen omien poliittisten, kulttuuristen ja moraalisten arvojen nousemisen hegemoniseksi, jolloin ne leviävät yhteiskunnallisesti niin laajasti, että jopa sorretut luokat omaksuvat ne omikseen (ks. Gramsci, 1979). Gramscilta Fairclough on omaksunut ajatuksen, jonka mukaan ideologinen valta on mahdollisuutta esittää omat toimintatavat tavanomaisina ja universaaleina. Tällöin ne ovat Faircloughin mukaan luonnollistettuja (*naturalized*) (Fairclough, 1989, s. 33). Luonnollistumisen käsite vastaa melko pitkälle Gramscin käsitettä arkijärjestä.

Toisaalta Fairclough lainaa myös Michel Foucault'n ajatuksia diskurssin sekä ideologian välisestä suhteesta ja Foucault'n ajattelun voidaan katsoa vaikuttaneen Fairclough'n näkemyksiin diskurssin vaikutuksista sosiaalisiin muutoksiin (Fairclough, 1989, s. 28–31). Foucault'n diskurssiteoria kuvaa diskurssin valtaa tiedon rakentumisessa ja hänen tutkimustensa tavoite on ollut paikantaa sellaisia sosiohistoriallisia merkityksellistämisen tapoja ja käytänteitä, joita voidaan kutsua monikossa diskursseiksi (esim. lääketieteen diskurssi tai feministinen diskurssi) (ks. esim. Fairclough, 1992, s. 40; Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, s. 33–36 ja 268). Diskurssi ideologisena toimintana rakentaa, luonnollistaa, muokkaa ja säilyttää erilaisia merkityksiä maailmasta, jotka on luotu erilaisista yhteiskunnallisista valta-aseamista (Fairclough, 1992, s. 67). Diskurssityypit muodostavat erilaisia diskurssijärjestyksiä (*orders of discourse*), jotka määräytyvät suhteessa yhteiskunnalliseen valtaan (Fairclough, 1989, s. 28–29). Eri yhteiskunnalliset ryhmät

käyvät kamppailua siitä, kenen diskurssi muodostuu hegemoniseksi ja kamppailussa on viimekädessä kyse yhteiskunnallisesta vallasta.

Kriittisen diskurssianalyysin tekijän rooli on tunnistaa eri merkityksenantojen ideologisuus ja tutkimuksessa käsitteellistää, luokitella ja järjestää havaintojaan suhteessa yhteiskunnalliseen teoriaan, aiempaan aiheesta tehtyyn tutkimukseen ja omaan tietämykseen, sekä mahdollisimman loogisesti argumentoiden perustella omat väitteensä (ks. Pietikäinen ja Mäntynen, 2019 s. 267–306). Kriittisessä diskurssianalyysissä korostuu myös sen perusteleminen, miten kielelliset valinnat ilmentävät yhteiskunnan hallitsevia ideologioita ja vallankäyttöä (Fairclough, 1989, s. 5). Kriittiseen diskurssianalyysiin liittyy myös normatiivinen ulottuvuus, sillä se on sitoutunut sorrettujen ja marginalisoitujen ryhmien emansipaatioon lisäämällä ymmärrystä diskursiivisesta vallankäytöstä (ks. Fairclough, 1989, s. 5 ja 233). Fairclough'n mukaan rakenteiden ja toimijoiden välillä vallitsee dialektinen suhde, koska toimijat voivat vaikuttaa rakenteisiin, vaikka rakenteet myös rajoittavat toimijoiden mahdollisuuksia. Yhteiskunnalliset toimijat voivat yhdistellä eri diskurssityyppejä uudestaan luovilla tavoilla, mutta he voivat myös vahvistaa sosiaalisia hierarkioita toistamalla niitä uusintavia diskursseja (Fairclough, 1989, s. 37–41; Fairclough, 1992, s. 91).

Velkajarrudiskurssin ja talouskuridiskurssin kannalta Fairclough'n luonnollistumisen käsite on erityisen keskeinen. Luonnollistumisen käsite auttaa ymmärtämään miten tietty idea, kuten talouskuri voi nousta sellaiseen asemaan, että merkittävät yhteiskunnalliset toimijat eivät pidä talouskuriä enää ideologisena valintana, vaan olosuhteiden sanelemana pakkona. Hegemonian käsite vuorostaan selittää sitä yhteiskunnallista prosessia, jossa tietyt diskurssit muodostuvat arkijärjen mukaisiksi ja luonnollistuvat. Näissä käsitteissä ilmenee viimekädessä kriittisen diskurssianalyysin keskeisin idea kielestä sosiaalisena prosessina, joka ilmentää yhteiskunnallisia valtasuhteita. Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin tekemiseen palataan menetelmät ja aineisto luvussa.

3.3.2 Political Discourse Analysis PDA

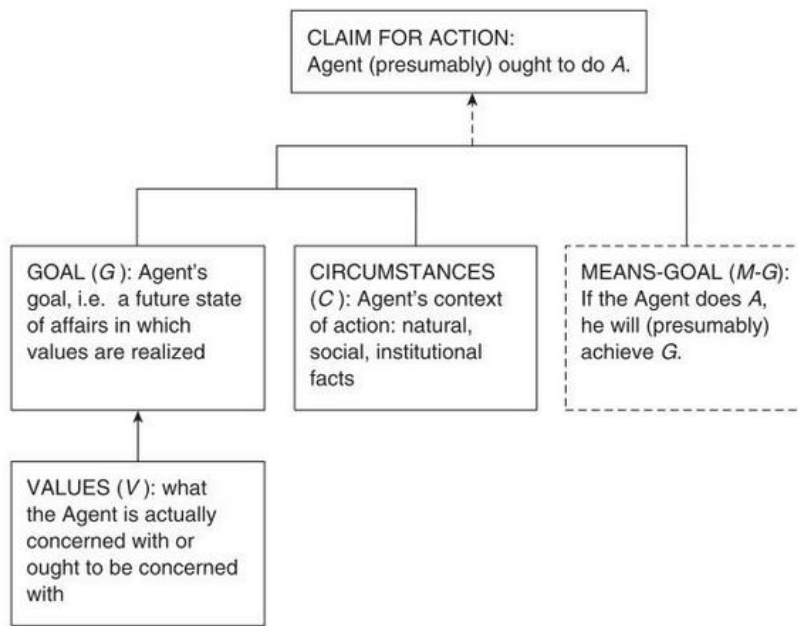
Isabella Fairclough ja Norman Fairclough julkaisivat vuonna 2012 teoksen *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*, jossa he esittelevät poliittisen diskurssianalyysin metodin, jolle on keskeistä argumentaation analyysin ja kriittisen diskurssianalyysin yhdisteleminen. Heidän mukaansa poliittinen diskurssi koostuu pääosin argumentaatiosta ja tarkemmin ottaen käytännöllisestä argumentaatiosta (*practical argumentation*), jossa puolustetaan tai vastustetaan tiettyä tapaa toimia (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 1). Fairclough't myös toteavat, että heidän teoksensa yhtenä tarkoituksena on tutustuttaa kriittisen diskurssianalyysin tekijät argumentaation analyysiin (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 35). Käytännöllinen argumentaatio on ikään kuin politiikan kieli, jota diskurssintutkijan tulee lähestyä sen omista lähtökohdista. Käytännölliselle argumentoinnille on ominaista esimerkiksi tietty väite siitä, miten toimijan tulisi toimia, olosuhteet ja tavoitteet argumentin premisseinä ja arvot tiettyjen tavoitteiden ja olosuhteiden valinnan ja kuvauksen taustalla. Näiden argumentin osien erittelemisen avulla pureututaan argumentin sisältämiin ideologisiin painotuksiin, jotka ilmenevät erityisesti premisseissä ja kehystyksissä.

Politiikan filosofit Aristoteleesta Jürgen Habermasiin ovat lähestyneet kielen ja politiikan välistä suhdetta argumentaation teorian kautta (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 18–34). Fairclough't kirjoittavat Aristoteleen määritelleen ihmisen poliittiseksi eläimeksi, joka kykenee puheen avulla jakamaan omia ajatuksiaan ja perustelemaan näkemyksensä siitä, mikä on hyödyllistä ja oikeutettua tai haitallista ja epäoikeudenmukaista. Keskustelemaan retoriikan tarkoitus on ohjata kansalaisia heidän tehdessään päätöksiä tulevaisuuden suhteen. Lisäksi deliberaation rooli korostuu politiikassa, jossa vallitsee aina epätietoisuus oikeasta tavasta toimia. (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 19) Tämänkaltaisen määritelmä politiikasta näkyy myös myöhempien politiikan teoreetikkojen määritelmässä. Esimerkiksi kaikkia Colin Hayn kahtatoista politiikan määritelmää yhdistää näkemys politiikasta valintojen tekemisenä tilanteessa, jossa on useita mahdollisia tapoja toimia (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 25–26). Lisäksi politiikan tekemistä määrittää yleensä resurssien niukkuus, minkä vuoksi kaikkien toiveita ei voida täyttää. Fairclough't lainaavat

Harold Lasswellia todetessaan, että politiikassa on kyse siitä, “Kuka saa mitä, milloin ja miten” (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 26).

Jürgen Habermasin deliberatiivisen demokratian malli perustuu edellä esitetylle ajatukselle deliberaation keskeisestä roolista demokraattisessa päätöksenteossa. Habermas puhuu kommunikatiivisesta rationaalisuudesta, jossa keskustelun osallistajat rakentavat argumenttinsa muille keskusteluun osallistujille oikeuttaakseen omia tai kritisoidakseen muiden pätevyysväitteitä (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 32–33). Habermasin mukaan sekä teoreettiset että normatiiviset kysymykset pitävät sisällään mahdollisuuden rationaalisesta konsensuksesta, jota kohden voidaan yhteiskunnassa kulkea julkisessa sfäärissä tapahtuvan keskustelun avulla (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 33). Fairclough’t muistuttavat Habermasin mallin käytännön ongelmista nykypäivän todellisissa demokratioissa, jotka eivät aina toimi demokraattisesti, eikä poliittisiin kysymyksiin aina löydetä kaikille sopivaa kompromissia tai yhteistä konsensusta (ks. Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 34). Tästä huolimatta he pitävät deliberatiivista keskustelua ja suostuttelua oleellisena osana politiikkaa ja tämän ymmärryksen pohjalta tulisi lähestyä myös poliittista diskurssianalyysia.

Käytännössä Fairclough’t rakentavat poliittisen diskurssianalyysin menetelmänsä argumentaation pienempiin osiin pilkkomisen pohjalle, jotta päästäisiin käsiksi argumentin premisseihin ja kehystyksiin sekä niiden taustalla vaikuttaviin keskustelua ohjaaviin arvoihin ja ideologioihin. Esimerkiksi talouskriisin näkeminen tietyn kehysten kautta mahdollistaa tietynlaisten toimintatapojen ja politiikan perustelemisen (ks. Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 4). Argumentin premisseinä toimivat usein valikoidut representaatiot tai kehystykset todellisesta maailmasta. Esimerkiksi velkajarrua voidaan perustella Suomen valtion velkaantumisella, joka pakottaa poliitikot toimimaan tietyllä tavalla. Tämänkaltainen argumentaatio sisältää kuitenkin paljon erilaisia valintoja ja ongelmia. Voidaan esimerkiksi kysyä onko velkajarru ainoa tai paras tapa vastata Suomen valtion velkaantumiseen tai miksi juuri tämä kehystys Suomen talouden tilasta on valittu. Alla on yksinkertaistettu kuva mallista.

Kuvio 1. Käytännöllisen argumentaation rakenne.
(Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 45)

Poliittisen- ja kriittisen diskurssianalyysin tekemiseen palataan menetelmät ja aineisto osuudessa. Poliittiselle diskurssianalyysille on ominaista kriittisen diskurssianalyysin käsitteiden yhdistäminen argumentaation analyysiin (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 2). Myös tässä tutkimuksessa tehdään käytännöllisen argumentaation rekonstruktioita, joita jäsennetään kriittisen diskurssianalyysin käsitteillä. Tämän tutkimuksen varsinainen tarkoitus ei kuitenkaan ole pyrkiä kumoamaan argumentteja, vaan lähestyä niitä kriittisen diskurssianalyysin käsitteiden avulla ja osoittaa, että velkajarrua voisi lähestyä myös hyvin toisenlaisista näkökulmista. On korostettava, että poliittinen diskurssianalyysi ja kriittinen diskurssianalyysi eivät sulje toisiaan pois, vaan Fairclough't vaikuttavat pitävän poliittista diskurssianalyysia parhaana tapana lähestyä erityisesti politiikan piiriin kuuluvia tekstejä kriittisen diskurssintutkijan näkökulmasta. Fairclough't painottavat, että poliittinen diskurssianalyysi voi auttaa kriittisen diskurssianalyysin tekijää, mutta se ei korvaa kriittistä diskurssianalyysia (ks. Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 241). Näin ollen kutsun tutkimuksessa käytettävää menetelmää selkeyden vuoksi ja ytimekkäästi Fairclough'n kriittiseksi diskurssianalyysiksi.

3.4 Teoreettisen viitekehyksen yhteenveto

Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys on: miten suomalainen velkajarrun kehittämiseen johtanut talouspoliittinen keskustelu eroaa kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin osalta? Toinen tutkimuskysymys on: minkälaisiin diskursseihin ja kehystyksiin velkajarrusta ja Suomen talouden ongelmista käyty keskustelu perustuu ja minkälaista politiikkaa se luonnollistaa? Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys kytkeytyy diskursiiviseen institutionalismiin ja sen keskeiseen ajatukseen talouspoliittisen keskustelun jakautumisesta kommunikatiiviseen ja koordinoivaan diskurssiin, jotka toimivat erilaisilla logiikoilla ja ovat sisällöllisesti poikkeavia. Kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin välisten erojen selvittäminen on kiinnostavaa monista syistä. Esimerkiksi tietyn koordinoivan diskurssin siirtyminen laajasti kommunikatiivisen diskurssin piiriin voi olla osoitus tämän diskurssin kehittäjän tai edistäjän vaikutusvallasta. Koordinoivaa diskurssia analysoitaessa huomaamme, että valtaosa koordinoivan diskurssin piirissä esiintyvistä diskursseista ei ilmene kommunikatiivisen diskurssin piirissä poliitikkojen suurelle yleisölle tarkoitetuissa puheissa. Sen sijaan esimerkiksi Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etlan ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n esittämät velkajarrua koskevat ideat ja diskurssit ovat siirtyneet kommunikatiivisen diskurssin piiriin onnistuneesti. Kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin erot voivat kertoa paljon velkajarrun kehitysprosessista tai eri toimijoiden roolista siinä. Toisaalta erot kertovat myös diskurssien välisistä hierarkioista.

Tutkimuksen toinen tutkimuskysymys ohjaa kiinnittämään huomiota diskurssien ideologisuuteen ja diskursseihin liittyvään vallankäyttöön, jota Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi painottaa. Lisäksi toinen tutkimuskysymys rakentuu poliittisen talouden parissa käytyjen keskusteluiden pohjalle, koska velkajarrusta käyty keskustelu on vahvasti yhteydessä laajempiin poliittisen talouden parissa käsiteltyihin ilmiöihin. Esimerkiksi talouskuripolitiikka on Euroopassa finanssikriisin jälkeen – ja uusliberaalin ideologian laajan omaksumisen seurauksena – saavuttanut hegemonisen aseman talouspolitiikassa. Tämä näkyy myös talouspoliittisessa keskustelussa ja velkaantumista käsittelevissä diskursseissa. Kriittinen diskurssianalyysi on erityisen kiinnostunut diskurssien luonnollistumisesta, jolloin ne epäpolitisoituvat tai muuttuvat jopa hegemonisiksi.

Kriittisen diskurssianalyysin ja diskursiivisen institutionalismin yhdistämiseen liittyy tutkimuksessa tiettyjä haasteita, mutta suuntausten käyttämisellä yhdessä on myös selkeitä etuja. Kriittisellä diskurssianalyysillä ja diskursiivisella institutionalismilla on omat tieteen teorian historiansa ja ontologiansa, sillä kriittinen diskurssianalyysi rakentuu enemmän kriittisen realismin ontologian ja kriittisen teorian pohjalle, kun taas diskursiivinen institutionalismi on kehittynyt politiikan tutkimuksen uuden institutionalismin ja diskurssianalyysin välimaastossa ja sen ontologia lähestyy jossain määrin sosiaalista konstruktivismia. Myös suuntausten näkökulma diskurssiin poikkeaa hieman, sillä Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi ohjaa kiinnittämään huomiota diskurssien ideologisuuteen ja vallankäyttöön, kun taas Schmidt lähestyy diskursseja enemmän tapana selittää instituutioiden muutosta. Kuitenkin molemmat suuntaukset näkevät diskurssit sosiaalisina ilmiöinä, jotka muuttavat tapaamme nähdä yhteiskuntaa ja tulevaisuuden mahdollisuuksia. Mielestäni merkittävin käytännön ero suuntausten välillä on kriittisen diskurssianalyysin normatiivinen painotus ja tapa suhtautua lähtökohtaisesti kriittisesti nykyisen yhteiskunnan vallitseviin hierarkioihin ja rakenteelliseen eriarvoisuuteen.

Kriittisen diskurssianalyysin ja diskursiivisen institutionalismin näkökulmien yhdistämisen puolesta puhuu vuorostaan muun muassa se seikka, että Schmidt ja Fairclough ovat puolustaneet tahoillaan eri tutkimussuuntausten välistä vuoropuhelua. Schmidt korostaa diskursiivista institutionalismia laajempaa tutkimussuuntauksena, jonka alle mahtuu erilaisia tutkijoita ja tapoja tehdä tutkimusta (ks. Schmidt, 2010, s. 20). Lisäksi Schmidt painottaa toistuvasti diskursiivisen institutionalismin ja muiden teoriasuuntausten yhdistämisen hyötyjä ja niiden rajojen häilyvyyttä (ks. esim. Schmidt, 2010, s. 21). Fairclough korostaa vuorostaan kriittisen diskurssianalyysin lähestyvän sosiologista analyysia ja hyötyvän laajemmasta yhteiskuntateoriasta pyrkiessään selittämään diskurssiin vaikuttavia yhteiskunnallisia ilmiöitä (ks. esim. Fairclough, 1989, s. 163 ja 166). Diskursiivisen institutionalismin voidaan väittää olevan paras politiikan tutkimuksen uuden insitutionalisen suuntauksista selittämään diskurssien ja ideoiden vaikutusta talouspoliittisten instituutioiden kehitykseen. Erityisesti talouspolitiikan käsittelyssä

Schmidtin teoria on ansioitunut ja se on hyvin sovellettavissa myös suomalaisen velkajarrun tapauksessa.

Lisäksi Schmidtin näkemys poliittisten eliittien merkittävästä roolista taloudellisen diskurssin muotoilussa muistuttaa kiinnostavalla tavalla Fairclough'n käsitystä vaikutusvaltaisten toimijoiden paremmasta kyvystä luonnollistaa omat diskurssinsa yhteiskunnassa hegemonisiksi. Tämä on Fairclough'n näkemyksen mukaan seurausta näiden toimijoiden taloudellisesta, poliittisesta ja sosiaalisesta vallasta. Huomaamme erityisesti tutkimuksen analyysissä ja johtopäätöksissä, että Schmidtin diskursiivisen instiutionalismin ja Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin yhdistäminen auttaa jäsentämään aineistoa ja tutkimuskysymysten avulla löytämään siitä uusia tapoja ymmärtää keskustelua suomalaisesta velkajarrusta.

4 Menetelmät ja aineisto

Tutkimuksen on tarkoitus tarkastella yhteiskunnallista keskustelua, joka johti lopulta parlamentaariseen sopuun velkajarrusta. Schmidtin mukaan erityisesti talouspoliittinen keskustelu jakautuu yleensä selkeästi toisistaan eroavien kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin piiriin. Tämän vuoksi tutkimuksen aineisto on rajattu kahteen osaan. Aineiston ensimmäinen osa koostuu kommunikatiiviseen diskurssiin kuuluvista hallitus- ja oppositiopuolueiden edustajien haastatteluista ja väittelyistä Yleisradion keskusteluohjelmissa televisiossa ja radiossa. Yleisradion haastatteluissa erikseen ääneen pääsevät pääministeri Petteri Orpo (kok.), valtiovarainministeri Riikka Purra (ps.) ja SDP:n puheenjohtaja Antti Lindtman (sd.). Puolueiden puheenjohtajat edustavat eduskunnan paikkamäärissä mitattuina kolmea suurinta puoluetta tutkimuksen tekohetkellä. Aineiston ensimmäiseen osaan kuuluvat myös Poliitikkaradion ja A-studion velkajarrua käsitelleet väittelyt, joista ensimmäiseen osallistuvat Ville Valkonen (kok.), Hanna Sarkkinen (vas.) ja Lauri Lyly (sd.) ja toiseen Orpo, Lindtman, Sofia Virta (vihr.) ja Anders Adlercreutz (r.). Lisäksi aineiston ensimmäiseen osaan kuuluu Valtiovarainministeriön tiedotustilaisuus syksyiltä 2025, jonka Yleisradio välitti Yle Areena suoratoistopalvelussa ja teki aiheesta uutisjutun.

Kaikki edellä mainitut aineistot edustavat kommunikatiivista diskurssia, joka on suunnattu suurelle yleisölle. Ajallisesti aineistot sijoittuvat syksyyn 2025, jolloin keskustelu velkajarrusta oli aktiivisimmillaan. Yleisradion keskusteluohjelmien aineistoksi valintaan vaikutti niiden mahdollisimman hyvä vertailtavuus keskenään. Valtiovarainministeriön tilannekatsaus vuorostaan auttaa ymmärtämään velkajarrun toteutuksen kannalta keskeisen VM:n osuutta aiheen kommunikatiivisen diskurssin kehitymisessä. Analyysissä aineistot on jaettu kolmeen kategoriaan sen perusteella, miten niissä ääneen pääsevät poliitikot ja virkamiehet suhtautuvat velkajarruun ja perustelevat sen tarpeellisuutta tai haitallisuutta.

Tutkimuksen toinen aineisto koostuu koordinoivaan diskurssiin kuuluvista lausunnoista, jotka annettiin Lausuntopalvelu.fi-palvelussa 25.8.2025 mennessä hallituksen esittämälle ns. ”velkajarrulaille” eli *hallituksen esitykselle eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräistä siihen liittyvistä laeista*.

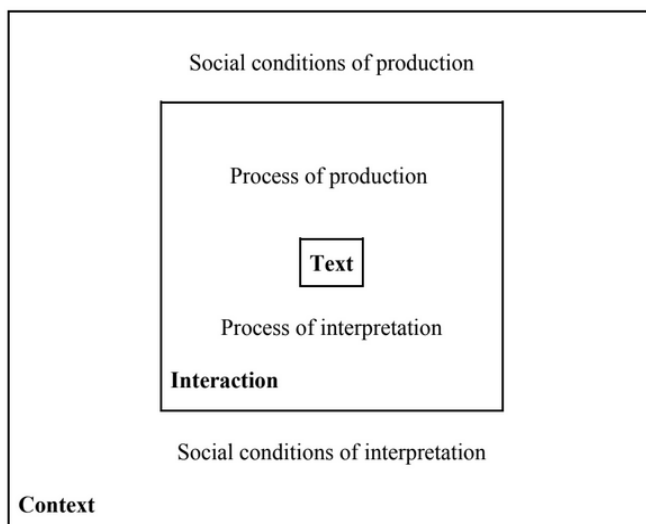
Hallituksen esitykselle ”velkajarrulaista” lausunnot antaneet ministeriöt olivat Sosiaali- ja terveysministeriö STM ja Puolustusministeriö PLM. Työmarkkinajärjestöistä, ajatushautomoista, talouden tutkimuslaitoksista ja muista etujärjestöistä lausunnot antoivat Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA, Elinkeinoelämän keskusliitto ry EK, Uuden talousajattelun keskus UTAK, Työn ja talouden tutkimus Labore, Korkeakoulutettujen työmarkkinakeskusjärjestö Akava, BIOS-tutkimusyksikkö, Pellervon taloustutkimus PTT ja Amnesty International Suomen osasto. Suomessa finanssipolitiikan arviointia ja alan tutkimusta tekevästä instituutioista lausunnot antoivat Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV, Talouspolitiikan arviointineuvosto ja Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT. Lausunnot antavat kattavan kuvan eri yhteiskunnallisten toimijoiden välisestä koordinoivasta diskurssista uuden lain suhteen. Aineiston erittelyyn palataan koordinoivaa diskurssia käsittelevässä luvussa. Koordinoivaa diskurssia tarkastellaan myös aiempien tutkimusten valossa, jotka ovat osoittaneet Euroopan taloudellisen eliitin journalisteista poliitikoihin jakavan hyvin yhtenäisen kuvan talousongelmien syistä ja tarvittavista toimenpiteistä (ks. esim. Harjuniemi, 2021).

Diskurssianalyysin aineistojen valinnassa painotetaan ennen muuta niiden sisältöä ja aineiston rikkautta tutkimuksen aiheen kannalta. Lisäksi aineistojen valintaan on vaikuttanut aineiston konteksti, julkaisuajankohta ja vertailtavuus. Teoksessa *Uusi kurssi kohti diskurssia* annetaan yksityiskohtainen ohjeistus diskurssianalyysin aineiston rikkautta arviointiin, johon kuuluvat esimerkiksi osuvuus, kattavuus ja syvyys (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Keskeistä on, että aineistojen avulla voimme vastata tutkimuskysymyksiin tyhjentävästi.

Tutkimuksen metodi noudattaa Norman Fairclough’n kriittistä diskurssianalyysia sekä Norman Fairclough’n ja Isabela Fairclough’n poliittista diskurssianalyysia, joka perustuu argumentaation analyysiin ja kriittiseen diskurssianalyysiin. Kriittisen diskurssianalyysin keskeinen ajatus on tarkastella tekstiä osana sosiaalista vuorovaikutusta, valtasuhteita ja yhteiskunnallista kontekstia (Fairclough, 1989, s. 16). Poliittisen diskurssianalyysin keskeisin työkalu on vuorostaan argumentaation ja vasta-argumentaation yksityiskohtainen rekonstruktio, sekä argumentaation

arvioiminen ja vertaileminen kirjoittajien kehittämään käytännöllisen argumentaation malliin (ks. Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 35–77. Erityisesti s. 45, 48 ja 51).

Fairclough'n kriittinen diskurssianalyysi koostuu tekstin kuvailusta, tulkinnasta ja selityksestä. Kuvailu keskittyy tekstin muodollisiin piirteisiin, kuten tiettyihin sanavalintoihin ja rakenteisiin. Tulkinnassa keskitytään tekstin ja vuorovaikutuksen suhteeseen sekä tekstiin tuotannon tuotteena ja tulkinnan resurssina. Selitys vuorostaan keskittyy tekstiin osana sosiaalista vuorovaikutusta ja sen yhteiskunnallista kontekstia. (Fairclough, 1989, s. 26) Selityksen taso lähestyy sosiologista analyysia ja rajanveto diskurssianalyysin ja sosiologisen analyysin välillä ei ole itsestään selvä, jolloin tutkijan on tehtävä valintoja analyysin painotuksessa (Fairclough, 1989, s. 166). Talouskuri on diskurssina yhteiskunnallisesti vaikutusvaltainen, jolloin diskurssin selitys korostuu tutkimuksessa erityisesti. Alla on kuva Fairclough'n diskurssin tasoista, sekä taulukko tutkimuksen tekoa ohjaavista apukysymyksistä.

Kuvio 2. Diskurssi tekstinä, vuorovaikutuksena ja kontekstina. (Fairclough, 1989, s. 25)

Description (kuvailu)	Interpretation (tulkinta)	Explanation (selitys)
A. Vocabulary: 1. What experiential values do words have? 2. What relational values do words have? 3. What expressive values do words have?	1. Context: What interpretation(s) are participants giving to the situational and intertextual contexts?	1. Social determinants: What power relations at situational, institutional and societal levels help shape this discourse?
B. Grammar: 5. What experiential values do grammatical features have? 6. What relational values do grammatical features have? 7. What expressive values do grammatical features have? 8. How are (simple) sentences linked together?	2. Discourse type(s): What discourse type(s) are being drawn upon (hence what rules, systems or principles of phonology, grammar, sentence cohesion, vocabulary, semantics and pragmatics; and what schemata, frames and scripts)?	2. Ideologies: What elements of MR (<i>members resources</i>) which are drawn upon have an ideological character?
C. Textual structure: 9. What interactional conventions are used? 10. What large-scale structures does the text have?	3. Difference and change: Are answers to questions 1 and 2 different for different participants? And do they change during the course of interaction?	3. Effects: How is this discourse positioned in relation to struggles at the situational, institutional and societal levels? Are these struggles overt or covert? Is the discourse normative with respect to MR or creative? Does it contribute to sustaining existing power relations, or transforming them?

Taulukko 1. Kriittisen diskurssianalyysin tasot ja apukysymykset.
(Koostettu, Fairclough, 1989, s. 110–111, 162 ja 166)

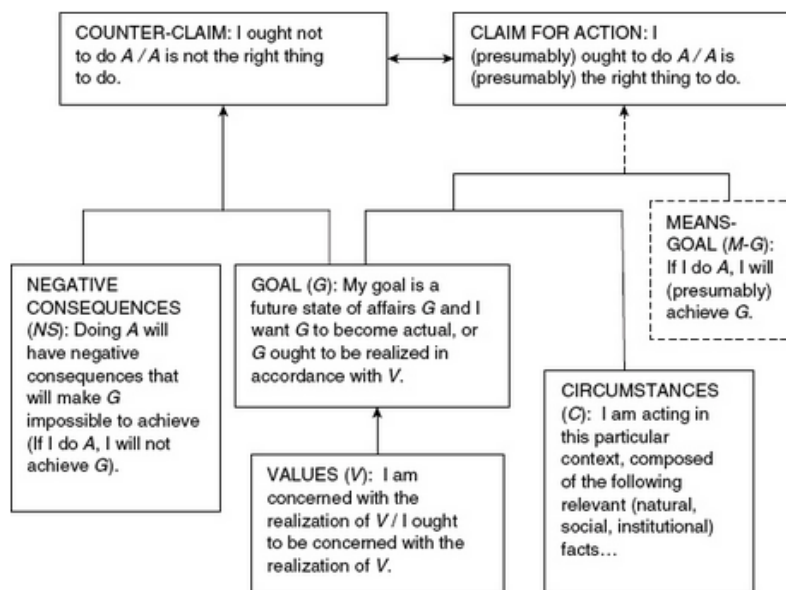
Poliittinen diskurssianalyysi vuorostaan ohjaa kiinnittämään huomiota argumentin rakenteeseen ja siinä mahdollisesti ilmeneviin ongelmallisiin premisseihin tai esimerkiksi tarkoituksella sanomatta jääneisiin asioihin. Poliittinen diskurssianalyysi painottaa erityisesti argumentin taustalla vaikuttavia arvoja, argumentin esittämää kehystystä yhteiskunnallisesta tilanteesta sekä mahdollisia ongelmia argumentin esittäjän ilmaisemien tavoitteiden ja keinojen välillä. Alla kuviossa 3 on esimerkki mallista, jossa on rekonstruoitu Ison-Britannian valtiovarainministeri Alistair Darlingin vuonna 2008 julkaiseman raportin argumentaatiota. Vastaavaa mallia käytetään tutkielmassa rekonstruoitaessa kuusi toisistaan poikkeavaa velkajarrudiskurssia.

<i>Claim</i>	[The right thing to do is] to 'take ... steps', 'to put in place' a plan of 'wide ranging measures': 'not one single initiative, but a comprehensive plan'
<i>Circumstances</i>	These are 'extraordinary, challenging times for the global economy', 'economic uncertainty not seen for generations', having an 'impact on businesses and families'.
<i>Goals</i>	The goal is to respond adequately to the recession: 'My central objective is to respond to the consequences of this global recession on our country, both now and in the future'. Short-term goals: 'to protect and support businesses and people now'; 'medium-term' goals: to 'maintain our commitment to investing in schools, hospitals, key infrastructure'; 'to ensure sound public finance, 'putting the public finances on the right path'; long-term goals: place Britain in a position to 'take full advantage of the recovery of the world economy'.
<i>Values/ concerns</i>	Our [the government's] values are 'fairness' and 'responsibility'. Our (implicit) concerns: people's well-being, people's 'needs' – we want to support them 'when they need it most'.
<i>Means-goal</i>	[The action is sufficient in view of the goals] In these circumstances, if we put in place this plan of action, we will achieve our goals: 'And because of the wide ranging measures I am announcing today ... I am confident that the slowdown will be shallower and shorter than would have been the case' and the UK will 'benefit from a return to growth in the world economy'.

Kuvio 3. Esimerkki argumentaation rekonstruktioista.

(Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 125)

Argumentaation rekonstruktion lisäksi argumentaatiota voidaan arvioida mahdollisten vasta-argumenttien avulla:

Kuvio 4. Argumentti ja vasta-argumentti.

(Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 51)

5 Analyysi

Analyysi on jaettu kahteen osaan, joista ensimmäisessä käsitellään kommunikatiivista diskurssia ja aineistona toimivat poliitikkojen esiintymiset Yleisradion keskusteluohjelmissa sekä Valtiovarainministeriön tiedotustilaisuus syksyltä 2025. Kaikki aineistot sijoittuvat ajallisesti syksyyn 2025, jolloin Suomessa keskusteltiin hallituksen esittämästä velkajarrusta. Valtiovarainministeri Riikka Purran 30.8.2025 julkaistu haastattelu on aineistoista vanhin ja se julkaistiin viisi päivää niin sanotun velkajarrusta annetun lain lausuntopyynnön vastausajan 27.6.2025–25.8.2025 päättymisen jälkeen. Aineistoista viimeisenä 15.10.2025 julkaistu A-studion lähetys *Millainen niukkuuden aika velkajarrusta seuraa?* ilmestyi päivä sen jälkeen, kun velkajarrusta oli päästy parlamentaariseen sopuun. Aineistojen vertailtavuutta tukee myös yhdenmukainen julkaisuformaatti Yleisradion keskusteluohjelmissa.

Aineistot edustavat melko kattavasti eräiden Suomen talouspolitiikan kannalta vaikutusvaltaisimpien poliitikkojen ja virkamiesten esittämää kommunikatiivista diskurssia velkajarrusta ja heidän käsityksiään Suomen talouden tilasta. Toisaalta on huomioitavaa, että julkinen keskustelu velkajarrusta on ollut melko vähäistä päätöksen merkittävyyden nähden. Monet aineistoissa ääneen pääsevät poliitikot valittavat kiirettä lainvalmistelussa ja parlamentaarisen työryhmän työssä. Myös koordinoivaa diskurssia käsittelevässä luvussa esiin nostettavissa lakiesitykseen annetuissa asiantuntijoiden lausunnoissa toistuu kriittinen palaute julkisen keskustelun puutteesta ja kiireisestä lainvalmistelusta. Velkajarrusta ei käyty keskustelua myöskään ennen eduskuntavaaleja, jolloin kansalaisilla olisi ollut parempi mahdollisuus äänestämällä vaikuttaa velkajarrun valmisteluun. Yleisradion julkaisemat keskusteluohjelmat ovatkin melko harvinainen ja ainutlaatuinen aineisto, jossa poliitikot pääsevät perusteellisesti esittämään näkemyksiään velkajarrusta suurelle yleisölle.

Kommunikatiivista diskurssia tarkasteltaessa huomaamme, että velkajarruun suhtaudutaan siinä pääosin myönteisesti. Tässä myönteisessä velkajarrudiskurssissa velkajarru näyttäytyy ideologisesti neutraalina sekä vastuullisen talouspolitiikan mukaisena politiikkatoimenpiteenä. Eri toimijat perustelevat velkajarrua hieman

erilaisista näkökulmista, mutta myönteistä velkajarrudiskurssia yhdistävät myös tietyt jaetut elementit. Alla on sovellettu Schmidtin teoriaa velkajarrudiskurssin keskeisten elementtien hahmottamiseksi.

	Muoto	Idea	Representaatio
Kognitiivinen ulottuvuus	Lakiin kirjattava kansallinen velkajarru, Parlamentaariseen sopuun perustuva sopimus sitoutumisesta ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen	Erityisesti Ruotsin ja muiden maiden jo käytössä olevat velkajarrumallit, taloustieteelliset perusteet, hyvä hallintotapa	Hallituksen lakiesitys, tietyt lakiesitystä tukevat lausunnot
Normatiivinen ulottuvuus	Vakaa ja ylivaalikautinen talouspolitiikka, parlamentaarisuus ja sopiminen	Pohjoismaiselle hyvinvointivaltiolle tyypillinen vastuullinen talouspolitiikka, parlamentaarisuus demokraattisena arvona	Poliitikkojen ja virkamiesten ulostulot mediassa, metafora valtion rinnastamisesta kotitalouteen, kehystys paisuneesta julkisesta sektorista

Taulukko 2. Velkajarrudiskurssin ideoihin liittyvät ulottuvuudet (*ideational dimensions*).
(Ks. Schmidt, 2002, s. 214)

5.1 Kommunikatiivinen diskurssi

Kuten aiemmin on mainittu kommunikatiivisella diskurssilla Schmidt tarkoittaa politiikan toimijoiden harjoittamaa viestintää ulospäin suurelle yleisölle. Tällöin politiikan toimijat, olivat ne sitten yksilöitä tai ryhmiä, pyrkivät esittelemään, keskustelemaan ja legitimoimaan poliittisia ideoita (Schmidt, 2008, s. 310). Analyysi keskittyy erityisesti tapoihin, joilla poliitikot perustelevat näkemyksiään velkajarrusta. Aineistosta huomaamme, että poliitikkojen tapa perustella tarvetta velkajarrulle perustuu monesti hyvin samankaltaisiin kehystyksiin Suomen talouden tilasta ja toisaalta käsitykselle sopeutuksista ainoana tai parhaana tapana vastata

velkaantumisen ongelmaan. Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin käsitteistön avulla tarkastellaan tapaa, jolla velkaantumisen syyt paikantuvat julkisen talouden tuhlailevaan rahankäyttöön, vaikka myös toisenlaiset tulkinnat velkaantumisen taustalla olevista syistä ovat mahdollisia ja velkajarru ei ole ainoa kuviteltavissa oleva tapa vastata valtion velkaantumisen ongelmaan. Voidaan väittää, että velkaantuminen julkisen sektorin rakenteellisena ongelmana on ainakin tämän aineiston perusteella kommunikatiivisen diskurssin piirissä laajasti luonnollistunut diskurssi.

Analyysissa on eritelty aineistosta ne osuudet, jotka käsittelevät velkajarrua tai Suomen talouden suurta kuvaa tulevaisuudessa ja velkaantumisen syitä menneisydessä. Näistä osuuksista nostetaan suorina lainauksia niistä kohdista, jotka ovat tutkimuskysymysten kannalta erityisen osuvia, kattavia ja rikkaita. Muita tutkimuskysymysten kannalta merkittäviä, mutta lyhyempiä kohtia aineistosta poimitaan epäsuorina lainauksina, joissa tiivistetään asian kannalta olennainen sanoma.

Aineistot on jaettu kolmeen kategoriaan sen perusteella, miten niissä ääneen pääsevät poliitikot ja virkamiehet suhtautuvat velkajarruun ja perustelevat sen tarpeellisuutta tai haitallisuutta. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat hallituspuolueiden edustajien ja Suomen Pankin ulostulot sekä VM:n tiedotustilaisuus, joissa velkajarrua puolustetaan vahvasti. Toiseen ryhmään kuuluvat oppositiopuolueiden SDP:n ja Vihreiden edustajien ulostulot, joissa velkajarruun suhtaudutaan varauksellisesti ja perusteluna painottuu sitoutuminen parlamentaariseen prosessiin. Kolmanteen ryhmään kuuluu kommunikatiivisessa diskurssissa ainoastaan Vasemmistoliitto, joka selkeästi vastustaa kansallista velkajarrua.

Aineistojen perusteella on koottu kolmen ryhmän argumentaation tiivistävät taulukot, jotka poliittisen diskurssianalyysin menetelmää seuraten selventävät ja purkavat argumentaation sisältöä. Toiseen tutkimuskysymykseen vastatakseni aineistosta ilmennyttä diskurssia tarkastellaan kriittisen diskurssianalyysin kuvauksen, tulkinnan ja selityksen näkökulmista. Lopuksi ensimmäisen

tutkimuskysymyksen mukaisesti kommunikatiivista diskurssia vertaillaan koordinoivaan diskurssiin molempien diskurssien yhteenvetoluvuissa.

5.1.1 Hallituksen velkajarrudiskurssi

Hallituksen ministerien sekä kansanedustajien ulostuloissa ja haastatteluissa velkajarrua kannatettiin selvästi, eikä velkajarrun mahdollisiin negatiivisiin seurauksiin viitattu ollenkaan. Tähän aineistoon kuuluvat myös Suomen pankin ja VM:n edustajien ulostulot, joissa suhtaudutaan velkajarruun samantapaisesti. Hallituksen velkajarrudiskurssin sijasta voitaisiin puhua myös velkajarruun myönteisesti suhtautuvasta diskurssista, mutta on hyvä korostaa hallituksen ja opposition myönteisen velkajarrudiskurssin eroja. Aineistoissa ministereistä, kansanedustajista ja virkamiehistä ääneen pääsevät pääministeri Petteri Orpo (kok.) valtiovarainministeri Riikka Purra (ps.), Opetusministeri Anders Adlercreutz (r.), kansanedustaja Ville Valkonen (kok.), Suomen pankin pääjohtaja Olli Rehn sekä VM:n kansantalousosaston osastopäällikkö ja ylijohdaja Mikko Spolander. On huomioitava, että kaikki keskusteluun osallistujat kommentoivat velkajarrua hieman eri näkökulmista. Esimerkiksi Purra suhtautuu melko epäilevästi kaikkien puolueiden sitoutumiseen yhteiseen velkajarruun (Vaaherkumpu, 2025b, 14:50), kun taas Orpo pitää saavutettua sopua historiallisena (Koivisto, 2025, 11:25). Silti hallituksen velkajarrudiskurssia yhdistää esimerkiksi kehystys paisuneesta julkisesta sektorista velkaantumisen taustasyynä ja toisinaan toistuva metafora julkisesta taloudesta kotitaloutena. Myös Ruotsin esimerkki nousee keskeiseksi velkajarrun perusteeksi sekä hallituksen että opposition edustajien ulostuloissa.

Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty argumentaation rekonstruktio hallituksen velkajarrudiskurssista, jossa selkeyden vuoksi lainausmerkit erottavat sanasta sanaan lainatun puheen ja hakasulkeet lisäämäni yhteenvedot. Esimerkin vastaavasta taulukosta löytää muun muassa kirjan *Political Discourse Analysis* sivuilta 125 ja 127 (Fairclough ja Fairclough, 2012, s. 125 ja 127). Vastaavaa menetelmää käytetään myös seuraavissa taulukoissa 4–8.

Väite	<p>[Lakiin kirjattava kansallinen velkajarru ja/tai parlamentaarinen sopu velkaantumisen taittamisesta ovat välttämättömiä. Sopeutustoimia tulee jatkaa.]</p> <p>Orpo: ”Ensin haluan sanoa sen, että tämä [sopu velkajarrusta] oli positiivinen iso uutinen suomalaisille ja tuo Suomeen vakautta ja ennustettavuutta. Ja kiitos, kaikki puolueet yhtä lukuunottamatta on tässä mukana. Me osoitettiin tällä suomalaisille se, että tää maa ei ole rikki - -”.</p> <p>(Koivisto, 2025, 11:25)</p> <p>Purra: ” - - tiukka finanssipolitiikka, sen pitää yksinkertaisesti jatkaa.”</p> <p>(Vaaherkumpu, 2025b, 18:10)</p>
Olosuhteet	<p>[Valtion velkaantuminen on hillitsemätöntä. Lisäksi monissa ulostuloissa korostettiin paisunutta julkista sektoria.]</p> <p>Orpo: ” - - Niin se mikä meillä on huono siis tämä vuosikymmenten aikana liian kalliiksi ja raskaaksi rakennettu ja tehottomaksi rakennettu julkinen sektori.” (Vaaherkumpu, 2025a, 35:10).</p>
Tavoitteet	<p>[Tavoitteena on tasapainoinen julkinen talous.]</p> <p>Valkonen: ”Itse olen luottavainen, että meillä suuri suomalainen enemmistö haluaa, että valtion asioita hoidetaan pitkäjänteisesti. Ei törsätä vailla huolta huomista, vaan ajatellaan myös tulevia sukupolvia, ajatellaan tulevia vuosikymmeniä. Ja sääntillisesti suunnitellaan tulevaisuutta. - - Suomen taloudenpito on kestävä eikä pikavippaamista.”</p> <p>(Pilke, 2025, 37:45)</p>
Arvot/huolet	<p>[Päällimmäisenä huolena on hallitsematon velkaantuminen ja jopa rahoituskriisi.]</p> <p>Adlercreutz: ”Me ollaan kaikki nähty mitä se tarkoittaa, kun Suomen rating putoaa. Meidän velanhoitokustannukset kasvaa. Tää [velkajarru] luo myöskin uskottavuutta rahoituslaitosten silmissä.” (Koivisto, 2025, 07:40)</p>
Keinot/tavoite	<p>[Velkajarru sitouttaa ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen.]</p> <p>Valkonen “ - - ja se mitä nyt yritetään on löytää yhteinen eduskuntapuolueiden välinen näkemys siitä, että sitouduttaisiin painamaan meidän velkaantuminen kestäväälle tasolle.” (Pilke, 2025, 01:45)</p>

Taulukko 3. Hallituksen velkajarrudiskurssin argumentaation rekonstruktio.

Monissa haastatteluissa ja lausunnoissa toistui kehystys, jossa velkaantuminen on hallitsematonta ja sen syyt paikannettiin paisuneen julkisen sektorin ongelmaksi. Yleisradion 13.9.2025 kuvatussa Ykkösaamun lähetyksessä pääministeri Petteri Orpo kertoo, että Suomen julkinen sektori on kallis, raskas ja tehoton (Vaaherkumpu, 2025a, 35:10). Orpo toteaa myös, että talouskasvun puuttuessa tulot ovat olleet kroonisesti menoja pienemmät (Vaaherkumpu, 2025a, 35:30). Orpo korostaa tarvetta jatkaa hallituksen politiikkaa:

Nyt nämä 10 miljardin sopeutukset, jotka me ollaan tehty, niin me ollaan sillä nyt siinä mielessä pelastettu Suomi siltä hallitsemattomalta velkaantumiselta. Me saadaan tämä velkaantumisen kasvu taittumaan. Sitä politiikkaa pitää jatkaa ensi kaudella. Ja siihen sivuun tarvitaan lisää toimia kilpailukyvyyn parantamiseksi, investointien vauhdittamiseksi ja työllisyyden parantamiseksi. (Vaaherkumpu, 2025a, 35:50)

Orpon puheessa ”hallitsemattoman velkaantumisen” taustalla on tehottomaksi paisunut julkinen sektori, johon velkaantumisen ongelma paikantuu. Myös Valtionvarainministeriön ulostulossa velkaantumisen ongelma paikantuu liian suuren julkisen sektorin ja tuottavan yksityisen sektorin väliseen epäsuhtaan. 22.9.2025 pidetyssä Valtiovarainministeriön syksyn 2025 taloudellisessa tilannekatsauksessa kansantalousosaston osastopäällikkö ja ylijohdaja Mikko Spolander toteaa, että vaikea taloudellinen tilanne vaatii yhteiskunnan palvelulupauksen uudelleenarviota:

On rehellistä, sanon sen näin, on rehellistä tunnustaa, että kokonaisuus vaatii seuraavina vaalikausina lisää menojen priorisointia, lisää säästöjä, lisää verotuksen kiristämistä yhtäällä ja kenties keventämistä toisaalla. Tässä on entistä vaikeampi edetä ilman, että julkisen vallan palvelulupaus sovitetaan talouden voimavarojen kasvun asettamaan budjettirajoitteeseen. Palvelulupaus on poliittinen arvovalinta. Tässä ennusteessa emme ota siihen kantaa. Lisäksi talouden ja hyvinvointivaltion rakenteita pitää muuttaa edelleen, niitä on siis muutettu kuluvan hallituskauden aikana aika lailla, mutta pitää muuttaa edelleen niin, että työtä, osaajia ja pääomaa on tarjolla

Suomessa ja ne liikkuvat entistä tehokkaammin taantuvilta aloilta, tuottamattomista kohteista, nouseville aloille tuottavampiin kohteisiin.
(Tikkala, 2025, 36:45)

Diskurssin selittämisen tasolla on kiinnostavaa pohtia edellisten lausuntojen ideologisia ulottuvuuksia (ks. Fairclough, 1989, s. 166). Orpo ja Spolander kehystävät Suomen talouden kuvan negatiivisesti ja tästä syystä sopeutustoimia tulee jatkaa tai julkista palvelulupausta tarkastella uudestaan. Tämä ei ole kuitenkaan ainoa mahdollinen kuviteltavissa oleva toimintatapa näissä talouden olosuhteissa. Esimerkiksi monet jälkikeynesiläiset taloustieteilijät voisivat korostaa tarvetta pitää yllä yhteiskunnan palvelulupausta, jotta ihmiset eivät lakkaa kuluttamasta ja ala säästämään pahan päivän varalle tai jotta väestön terveys ja työkyky pysyvät hyvinä talouden nousukauden alkaessa. Oleellista on kuitenkin, että Suomen julkisen talouden tilan ja palvelulupauksen uudelleen sovittamisen välillä ei ole välttämätöntä syy-seuraussuhdetta, joka olisi vapaa poliittisista ideologioista. Erityisesti puhe paisuneesta julkisesta sektorista ja palvelulupauksen uudelleen sovittamisesta noudattaa talouskuripolitiikan kanssa yhtenevää käsitystä julkisen talouden ongelmista ja ratkaisuista niihin. Myös molempien keskustelijoiden esiin nostamat työntarjontareformit edustavat keskeistä uusliberalismin ja yleisemmin uusklassisen taloustieteen esittämää lääkettä luonnollisen työttömyysasteen alentamiseksi ja talouden kasvun piristämiseksi (ks. Patomäki, 2007, Esipuhe s. 3).

Yleisradion 16.9.2025 julkaistussa Poliitikkaradion lähetyksessä *Hallituksen "historiallinen yritys": Pysähtyykö velkaantuminen jarruttamalla?* kansanedustaja ja parlamentaarisen velkatyöryhmän puheenjohtaja Ville Valkonen vuorostaan toteaa velkaantumisen vaaroista:

- - Haluaisin palata vielä siihen minkä takia velkasuhteen hallinta on kohtalon kysymys kansakunnalle. Ei tietenkään sen takia, että me halutaan miellyttää EU:ta. Eikä sen takia, että me jotenkin tykätään käyrien kehityksen katselusta, vaan sen takia, että mikäli velkaantuminen jatkuu hallitsemattomasti liian pitkään, niin se uhkaa meidän hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteita. Se uhkaa meidän luottoluokitusta, mikä nostaa korkokuluja. Jo tällä hetkellä meillä menee yli kolme miljardia euroa vuodessa valtion budjetista

korkomenoihin eli täysin pois suomalaisten hyvinvoinnista. Ja tällaisen hallitsemattoman polun päässä on jonkinlainen kriisi, jolloin joudutaan sitten vielä voimakkaammin, vielä nopeammin leikkaamaan ja sellaista kukaan meistä ei toivo. Maailman taloushistoria tuntee useita tilanteita, joissa pieni valtio on menettänyt hallinnan ja silloin jälki on erittäin rumaa. Sitä tällä pyritään estämään - -. (Pilke, 2025, 13:30)

Valkonen käyttää myös useasti metaforaa, jossa valtiotalous rinnastuu kotitalouteen. Hän esimerkiksi tuomitsee velan ottamisen ”pikavippaamisena” (Pilke, 2025, 37:45) ja toteaa, että velkajarrussa on kyse tuhlailevien poliitikkojen rahankäytön rajoittamisesta, koska: ”eihän mikään ole helpompaa, kuin poliitikon keksiä lisää rahankäyttökohteita.” (Pilke, 2025, 34:40) Valkonen toivoo, että myös oppositio sitoutuu yhteisen isänmaan kannalta tärkeään asiaan, joka vaatii vastuunkantokykyä (Pilke, 2025, 24:45 ja 29:00). Diskurssin kuvauksen kannalta kiinnostavia ovat Valkosen sanavalinnat, kuten ”isänmaan” puolesta toimiminen ja ”vastuunkantokyky” sekä toisaalta ”pikavippauksen” tuomitseminen. Nämä viestivät todennäköisesti halusta vedota perinteisiin konservatiivisiin arvoihin ja niillä pyritään saamaan vastustajat näyttämään taloudellisesti tuhlailevina ja isänmaan tulevaisuudesta piittaamattomina. Valkosen puhe ”pikavipeistä” on läheistä sukua talouskuripolitiikan yhteydessä toistuvalla kotitalous-metaforalle, jossa valtion taloutta verrataan kotitalouteen (ks. Lindholm, 2023, s. 55). Yleisradion 30.8.2025 julkaistussa Ykkösaamun lähetyksessä valtiovarainministeri Riikka Purra korostaa myös tarvetta tehdä uudistuksia nyt, jotta Suomi ei joudu ulkoa tulevaan ohjaukseen:

- - Joka tapauksessa tärkein syy, miksi Suomessa pitää jatkossakin tehdä tiukkaa finanssipolitiikkaa, niin liittyy tietenkin meidän omiin asioihimme. Siihen, että me voimme rahoittaa hyvinvointiyhteiskunnan palvelut ja etuudet tulevaisuudessa. Nämä jatkuvasti kasvavat turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvä menot, että me emme joudu sellaiseen tilanteeseen, että meillä rahoituskriisi uhkaa seuraavana päivänä. Me voimme vielä tehdä itse näitä toimia. Ja minulle huomattavasti tärkeämpää valtiovarainministerinä ja poliitikkona on se, että kaikki puolueet sitoutuisivat tähän, mutta valitettavasti siitä ei ole minkäänlaista näkymää. (Vaaherkumpu, 2025b, 14:50)

Diskurssin selityksen tasolla voidaan arvioida, että Valkosen, Purran ja Adlercreutzin maalailema kauhukuva rahoituskriisistä viittaa tilanteeseen, jossa Suomi ei saisi enää hankittua markkinoilta lainaa kohtuullisilla ehdoilla. Kysymykseen siitä, onko Suomi lähellä tällaista tilannetta, voidaan esittää monenlaisia arvioita. Monet EU:n jäsenvaltiot ovat velkaantuneet viime vuosina ja suurin osa jäsenvaltioista rikkoo velkaantumisen 60 prosentin rajaa suhteessa BKT:hen ja tässä suhteessa muut vähemmän velkaantuneet Pohjoismaat muodostavat ennemmin poikkeuksen. Viimekädessä huoli rahoituskriisistä liittyy huoleen sijoittajien luottamuksesta Suomen kykyyn huolehtia veloistaan ja pitää julkinen talous tasapainoisena. Joissakin arvioissa myös velkajarru itsessään vahvistaa sijoittajien luottamusta, kun Suomen poliittinen päätöksenteko ottaa tai ainakin näyttää ottavan julkisen velan tosissaan (ks. Kokoomus, 2025).

Sekä hallituksen että opposition puheenvuoroissa toistuu puhe Ruotsin mallista, jota Suomen tulisi tavoitella. Yleisradion 15.10.2025 julkaistussa A-studion lähetyksessä *Millainen niukkuuden aika velkajarrusta seuraa?* opetusministeri Anders Adlercreutz toteaa, että monissa Euroopan maissa vain unelmoidaan poliittisesta kulttuurista, jossa poliittiset päättäjät hallituksesta ja oppositiosta kykenevät pääsemään velkajarrun kaltaisista asioista sopuun (Koivisto, 2025, 19:20). Hänen mukaansa esimerkiksi Ruotsissa on ollut samantapainen sopu voimassa ja Ruotsissa tehtiin jo 20 vuotta sitten samanlaiset työmarkkinauudistukset, joita Orpon hallitus on toteuttanut kaudellaan (Koivisto, 2025, 19:30). Näillä uudistuksilla viitataan jälleen ilmeisesti työntarjontareformeihin, jotka väitetysti kannustavat palkkaamaan ja ottamaan työtä vastaan. Adlercreutz toteaa, että näillä keinoilla Suomen talous voi kehittyä pohjoismaiseen suuntaan (Koivisto, 2025, 19:45). Hän pitää velkajarrun sisältämiä ennen vaaleja sovittavia raameja "kuluttajansuojana" äänestäjälle, koska raamien ollessa sovittuja voidaan puhua avoimesti keinoista niihin pääsemiseksi (Koivisto, 2025, 15:35).

Myös Suomen pankin pääjohtaja Olli Rehn viittaa Ruotsin malliin kannustaessaan puolueita parlamentaariseen sopuun velkaantumisen taittamisesta:

Olennaista on se, että Suomessa kyettäisiin nyt löytämään sellainen laajapohjainen parlamentaarinen yhteisymmärrys, jolla julkisen talouden

velkasuhde saataisiin kestäväälle uralle. Se edellyttää sekä velkasääntöä että Ruotsin mallin kaltaista tasapainotavoitetta tai meidän kohdalla ylijäämätavoitetta. Kannustan sekä hallitusta että oppositiota sopimaan tällaisesta yhteisymmärryksestä. (Vaaherkumpu, 2025c, 30:10)

Diskurssin tulkinnan tasolla on ilmeistä, että hallituspuolueita edustavat ministerit ja kansanedustajat pyrkivät puolustamaan esittämänsä velkajarrua. Lisäksi on kiinnostavaa, miten vahvasti myös VM ja Suomen pankki ottavat kantaa aiheeseen. Erityisesti Spolander ilmaisee velkaantumisen taittamisen olevan asia, josta tulevat sukupolvet meitä vielä kiittäisivät (Tikkala, 2025, 38:05). Velkajarruun suhtaudutaan puheessa puhtaasti positiivisena ja toivottavana, eikä sen mahdollisia negatiivisia vaikutuksia mainita. Myöskään velkajarrun aiheuttamia poliittisia ristiriitoja ei mainita, vaikka hyvin varhaisessa vaiheessa oli selvää, että velkajarrun muotoileminen tulee herättämään vastustusta ja epäilyksiä erityisesti vasemmistopuolueiden parissa. Nämä huomiot on Valtiovarainministeriön taloudellisessa katsauksessa kuitenkin sivuutettu ja velkajarru näyttäytyy poliittisesti neutraalina. Velkajarru pyritään katsauksessa luonnollistamaan järkeväksi ja normatiivisesti hyvänä pidetyksi poliittiseksi toimenpiteeksi. Näin velkajarrudiskurssi toteuttaa sekä diskurssin kognitiivista että normatiivista roolia vastaten sekä olosuhteiden luomaan tarpeeseen että yhteisesti jaettuihin arvoihin (ks. Schmidt, 2008, s. 210).

Samankaltaiset diskurssit ja kehystykset toistuvat myös hallituspuolueiden edustajien puheissa. Velkaantuminen on kestäväntöntä ja velkaantumisen syyt paikannetaan julkisen talouden rakenteelliseksi ongelmaksi. Kotitalous-metaforaa käytetään puheissa ohimennen, mutta sen rooli velkajarrun perusteluissa ei ole aivan yhtä keskeinen, kuin monissa aiemmissa talouskuridiskursseissa (ks. Lindholm, 2023,). Myös yksilöiden vastuullistaminen ja velkaantumisen paikantaminen moraaliseen epäonnistumiseen oli vähäisemmässä roolissa, kuin aiemmissa talouskuridiskurssia käsitelävissä tutkimuksissa on havaittu (ks. esim. Tihelková, 2023; Kelsey, et al., 2016). Monesti esimerkiksi leikkauksia sosiaaliturvaan on talouskuridiskurssissa perusteltu tukien varassa olevien laiskuudella, mutta velkajarrussa on enemmän kyse teknisestä ja rakenteellisesta uudistuksesta. Velkaantumisen syynä nähdään julkisen talouden liian suuri koko, tehottomuus ja

tuhlailevaisuus. Diskurssin uhkakuva on velkaantumisen karkaaminen hallinnasta ja Suomen ajautuminen rahoituskriisiin, jolloin emme voisi itse enää päättää talouspolitiikastamme. Velkajarru on keino välttää tämä skenaario ja erityisesti Ruotsin mallista haetaan tietyissä kannanotoissa esimerkkiä.

5.1.2 Opposition velkajarrudiskurssi: SDP ja Vihreät

Oppositiopuolueista SDP ja Vihreät suhtautuivat alun perin velkajarruun epäillen tai kielteisesti, mutta lopulta nekin sitoutuivat velkajarrumalliin ja parlamentaariseen sopuun velkaantumisen taittamisesta. Aineistoissa ääneen pääsevät kansanedustaja Lauri Lyly (sd.), SDP:n puheenjohtaja Antti Lindtman (sd.) ja Vihreiden puheenjohtaja Sofia Virta (vihr.). SDP:n ja Vihreiden edustajien ulostuloja velkajarrulle voisi luonnehtia varovaisen myönteisiksi. Velkajarrua ei torjuta suoraan, mutta toisaalta velkajarrun ongelmia pohditaan oma-aloitteisesti ja perustelut velkajarrulle eroavat hallituspuolueiden edustajien esittämistä. Erityisesti Lindtman ja Virta korostavat parlamentaarista sopua arvona itsessään. Alla olevassa taulukossa 4 on esitetty argumentaation rekonstruktio SDP:n ja Vihreiden velkajarrudiskurssista.

Väite	[Velkajarrusta saavutettu kompromissi on kohtuullinen ja neuvotteluiden myötä malli on nyt alkuperäistä parempi.] Virta: ”- - Ja kuten meidän neuvottelija Saara Hyrkkö on mielestäni osuvasti todennut, niin yhdessä velkajarrusta muovattiin enemmänkin tällainen talouden turvavyö ja se varmasti palvelee alkuperäistä mallia paremmin.” (Koivisto, 2025, 04:45)
Olosuhteet	[Suomi on velkaantunut viimeaikaisten kriisien vuoksi] Lindtman: ”Koska nyt tilanne on se, että nää viime vuodet on olleet raskaita. Meillä on ollut koronakriisiä, energiakriisiä, hyökkäyssotaa ja nyt tää viime vuosina tämän hallituskauden aikana nähty kasvun ja työllisyyden mataminen. Niin tää on tarkoittanut sitä, että Suomi on velkaantunut nyt nopeimmin EU maista ja nyt on viimeinen hetki saada tämä kehitys hanksaan. - -” (Koivisto, 2025, 09:10)

Tavoitteet	[Kaikkien puolueiden on sitouduttava neuvoteltavaan kompromissiin talouden tasapainottamisesta.] Lyly: “ - - Ja sen takia tätä kannattaa nyt aika tarkasti miettiä mikä on se taso ja polku millä me tätä velkasuhdetta saadaan hallintaan ja sitten se, että kaikki siihen saadaan sitoutumaan, niin silloin se työ on niin kuin helpompaa.” (Pilke, 2025, 15:10).
Arvot/huolet	[Erityisenä arvona parlamentaarisuus ja sopiminen] Virta: ” - - Olen samaa mieltä mitä Antti kuvasi edellä ja myös samaa mieltä mitä pääministeri sanoi aiemmin, että kyllä silläkin on tällaisessa vastakkainasettelun ja polarisaation ajassa arvo, että jostakin asiasta kyetään oikeasti neuvottelemaan - -”. (Koivisto, 2025, 18:05)
Keinot/tavoite	[Velkajarrusta syntyi toimiva kompromissi, joka edistää velkaantumisen taittamista] Virta: “Siitä tuli itseasiassa nyt ketterämpi ja parempi malli, joka mahdollistaa järkeväen talouspolitiikan myös jatkossa.” (Koivisto, 2025, 05:15) Lindtman: “Ja tämä on juuri se malli, jota me olemme pitäneet esillä, tarjonneet hallitukselle jo pitkään. Ja tää on juuri tää Ruotsin malli - -.” (Koivisto, 2025, 08:10)

Taulukko 4. Oppositio puolueiden SDP:n ja Vihreiden varovaisen myönteisen velkajarrudiskurssin argumentaation rekonstruktio.

Ennen velkajarrusopua kuvatussa Yleisradion 16.9.2025 julkaistussa Politiikkaradion lähetyksessä *Hallituksen “historiallinen yritys”: Pysähtyykö velkaantuminen jarruttamalla?* Lauri Lyly suhtautuu hallituksen esittämään kansalliseen velkajarruun vielä epäilevästi. Lyly esimerkiksi toteaa “juuri näin” kesken Vasemmistoliiton Hanna Sarkkisen puheenvuoron, jossa hän maalailee kauhukuvaa leikkausten ja kasvun pysähtymisen yhteisvaikutuksesta (Pilke, 2025, 32:94). Toisaalta myös Lyly tunnistaa tarpeen sovittaa EU:n uudet finanssipoliittiset säännöt kansalliseen lainsäädäntöön (Pilke, 2025, 03:35) ja toteaa parlamentaarisen prosessin olevan tärkeää, koska kaikkien tulee sitoutua malliin yli oppositio- ja hallitusrajojen (Pilke, 2025, 04:20). Lylyn mukaan kaikilla on intressi saada velkasuhde taittumaan (Pilke, 2025, 04:40). Lyly toteaa: “ - - Tässä on niin kuin molemmat puolet. Eli tulopuolta pitää pystyä kehittämään, jotta sitten saadaan tää

velkasuhde hallintaan.” (Pilke, 2025, 05:05). Toimittajan kysymykseen Kokoomuksen ja SDP:n mahdollisesta yhteisymmärryksestä Lyly vastaa:

- - Tässä on varsin kiire aikataulu kaiken kaikkiaan saada tää paketti ja kuitenkin puhutaan vuosikymmenien ratkaisusta, millä ennen vaaleja aina katsotaan mikä se tulevan hallituskauden raami on ja sitten se tuleva hallitus on se minkä näköinen ja värinen tahansa, niin se joutuu sen oman politiikkansa laittamaan siihen raamiin ja tässä tehdään niin kuin itselle aika isoja raamituksia. Sitten se politiikka toimii sen raamin sisällä sitten niillä arvomaailmoilla, kun siinä toimitaan. - - (Pilke, 2025, 15:10).

Myös Antti Lindtman epäili ennen sovun syntymistä, että hallituksen tavoite alle 40 prosentin velkasuhteesta ei ole realistinen, jos se saavutetaan hallituksen oman esityksen mukaan 50 vuoden päästä. Tavoite on asetettu aivan liian kauaksi ja monet asiat ehtivät muuttua siihen mennessä (Vaaherkumpu, 2025c, 33:25). SDP:n valmiudesta sitoutua ylivaalikautiseen talouden vakauttamiseen Lindtman vastaa:

Kyllä. Itse asiassa juuri tismalleen tuolla tavalla, jota Olli Rehn on ehdottanut. Olen tästä muun muassa Rehnin kanssa paljon puhunut. Puhumme muustakin kuin jalkapallosta vaikka sekin on tärkeää. Mielestäni me tarvitaan tällainen laaja parlamentaarinen ylivaalikautinen näkemys siitä, että miten Suomen talous laitetaan kestävästi kuntoon, että nyt tää hallituksen ehdottama tämä jarrumalli, niin pahoin pelkään, että se ei kyllä läpäise yhtään törmäystestiä ja se ongelmahan on siinä, että jos tavoite asetetaan 50 vuoden päähän, että 50 vuoden päästä meillä sitten on talous kunnossa, niin jokainen voi omassa elämässä kuvitella, että asuntolaina on 25-30 vuotta, että jos nyt sitten ajattelee, että nyt laitan oman talouden kuntoon, että 50 vuoden päästä se on sitten kunnossa, niin kuinka paljon se nyt tosiasiasa ohjaa sitä toimintaa tässä ja nyt. Mielestäni tässä kannattaisi katsoa maailmalla niitä malleja, jotka ovat olleet toimivia ja yksi malli on tuolta Ruotsista, jossa yhdessä tehdään tällainen finansspolitiska framverket eli tällainen raami, yhteisymmärrys seitsemän vuoden päähän ja seitsemän vuoden päähän me voidaan nähdä, silloin sillä voi olla aitoa vaikutusta toteutettavaan talouspolitiikkaan ja kun se on ylivaalikautinen, niin siinä tapahtuisi tällainen sitoutuminen puolueiden

kesken. Eli olen itse asiassa tässä asiassa voi sanoa, että lähes tismalleen samaa mieltä pääjohtaja Rehnin kanssa. (Vaaherkumpu, 2025c, 31:25).

Lindmanin mukaan malli todennäköisesti epäonnistuu, jos puolueet eivät pääse yhdessä ja puhtaalta pöydältä sopimaan tavoitteesta (Vaaherkumpu, 2025c, 33:55). Lisäksi Lindtman toteaa, että Suomen tulisi pyrkiä välttämään velkasuhteen nouseminen yli 90 prosenttiin suhteessa BKT:hen, joka näyttää nykyisten ennusteiden mukaan todennäköiseltä. Tämä tulisi välttää, koska tällöin EU:n asettamat raamit edellyttävät Suomelta jälleen uusia lisätoimia. (Vaaherkumpu, 2025c, 34:25) Lindtmanin mukaan: “Kyllä meidän pitäisi pystyä pitämään nämä asiat meidän omissa käsissä.” (Vaaherkumpu, 2025c, 34:55).

Yleisradion 15.10.2025 julkaistussa A-studion lähetyksessä *Millainen niukkuuden aika velkajarrusta seuraa?* sopu velkajarrusta on jo syntynyt ja Lindtmanilta kysytään, miksi SDP on lähtenyt erityisesti Kokoomuksen ajamaan sopuun velkajarrusta, johon Lindtman vastaa:

No lopulta sen vuoksi, että tästä saatiin kohtuullisen hyvä kompromissiratkaisu. Ja nythän täytyy nähdä, että tässä on kaksi osaa: Eli yksi on se, joka laitetaan tänne lakiin. Ja niistä saatiin sellainen järkevä kokonaisuus, joka käytännössä tarkoittaa sitä, että seuraavan kahden vaalikauden ajan meidän taloudenpidon raamit tulevat käytännössä EU-säännöistä. Mutta se mikä tässä merkittävintä on se, että nyt tässä Suomi pääsee ratkaisuun, jolla puolueet yhdessä, ennen vaaleja asettavat tavoitteen seuraavan vaalikauden rahankäytölle. - - (Koivisto, 2025, 08:10)

Lindtman painottaa, että vaikeiden vuosien jälkeen nyt on viimeinen mahdollisuus saada Suomen talous kuntoon ennen kuin velka on niin suurta, että seuraavassa kriisissä ei ole taloudellisia puskureita jäljellä (Koivisto, 2025, 09:10). Keskustelussa viitataan kuitenkin myös siihen, miten SDP:n varapuheenjohtaja Matias Mäkynen jätti eriävän mielipiteen asiasta (Koivisto, 2025, 09:45). Lindtman toteaa, että isossa puolueessa on monenlaisia mielipiteitä, mutta puolue on päättänyt yksimielisesti suhtautua velkaantumiseen vakavasti (Koivisto, 2025, 10.00). Lindtman painottaa, että Suomella on pari vaalikautta aikaa saada talous hallintaan kovan velkaantumisen

jäljiltä (Koivisto, 2025, 16:15). Velkaantumista ei kuitenkaan saada kuriin vain leikkauksilla, vaan kasvun ja työllisyyden on parannettava (Koivisto, 2025, 16:50). Uusi velkajarru ei mahdollistaisi myöskään samanlaisia veronalennuksia, kuin tällä vaalikaudella on tehty (Koivisto, 2025, 17:30). Lindtman myöntää, että edessä on myös miljardiluokan sopeutukset (Koivisto, 2025, 29:20).

Samassa lähetyksessä toimittaja kysyy Sofia Virralta miksi Vihreät ovat mukana sovussa velkajarrusta, kun vielä hetki sitten Vihreät väitti velkajarrun mahdollisesti romahduttavan hyvinvointivaltion, johtavan liialliseen leikkaamiseen ja ilmastotoimien laiminlyöntiin (Koivisto, 2025, 04:30). Virta vastaa:

No se alkuperäinen hallituksen esitys oli meidän mielestämme täysin liian tiukka ja jäykkä ja näimme, että siinä olisi ollut riskejä Suomen tulevaisuuden kannalta. Nythän tässä on käyty pitkiä neuvotteluita yhdessä yli puoluerajojen ja meidän kantamme oli, että meille olisi riittänyt se, että EU-säännöt olisi tuotu sellaisenaan myös kansalliseen lainsäädäntöön. Mutta kun kävi ilmi, että jonkinlainen velkajarru sieltä tulee, niin päätimme neuvotella osaltamme loppuun saakka. Ja itse ajattelen ja varmasti kollegatkin ajattelevat tässä vieressä samoin, että siitä tuli itseasiassa nyt ketterämpi ja parempi malli, joka mahdollistaa järkevän talouspolitiikan myös jatkossa. - - (Koivisto, 2025, 04:45)

Virta myös toteaa, että isommat puolueet olivat jo päättäneet asiasta ja politiikassa saa harvoin itselleen mieluista mallia, joten kompromissi oli tässä tapauksessa siedettävä (Koivisto, 2025, 05:50). Virta myös korostaa, että yhteisesti neuvottelussa sopimuksessa annettiin enemmän joustoja kriisien ja suhdanteiden muutosten varalle ja investoinnit ovat edelleen mahdollisia Suomessa, jos ne katsotaan välttämättömiksi (Koivisto, 2025, 12:45). Lisäksi hallitukset voivat edelleen päättää miten sopeutukset tehdään painottamalla enemmän tuloja tai menoja (Koivisto, 2025, 13:10) Diskurssin tulkinnan kannalta on huomioitava, että Vihreät kohtasivat huomattavasti kritiikkiä erityisesti sosiaalisessa mediassa sitoutumisesta velkajarruun, joten puheenjohtaja Virran ulostuloja voi pitää yrityksenä vastata esitettyyn kritiikkiin ja esiin nousseisiin huoliin. Virta toteaa, että sosiaalisessa mediassa leviää paljon virheellisiä väittämiä aiheesta ja hän toivoo keskustelun

perustuvan tosiasioille (Koivisto, 2025, 18:35). Virran puheessa velkajarru on muuttunut talouden turvavyöksi, joka on entistä joustavampi ja ei sido tulevia hallituksia investointien osalta tai heikon suhdanteen tai kriisien aikana. Tällöin voidaan kuitenkin perustellusti kysyä mikä velkajarrun tarkoitus on, jos siitä voidaan poiketa monissa niissä tarkoituksissa ja lähes kaikissa niissä tilanteissa, joissa valtiot yleensä ottavat velkaa.

Virta myös korostaa, että vastakkainasettelun aikana on tärkeää, että poliitikot voivat neuvotella edes joistain asioista (Koivisto, 2025, 18:05). Myöhemmin Virta muistuttaa, että talouden ongelmat ovat tulevaisuudessa todella vaikeita, kun menot esimerkiksi puolustukseen kasvavat ja samaan aikaan valtio velkaantuu ja hyvinvointivaltion palveluista tulisi pitää kiinni (Koivisto, 2025, 23:50). Virran puheenvuoroissa korostuu, että sopu velkajarrusta ei ollut Vihreille helppo, mutta he halusivat olla mukana yhteisessä sovussa. Virran mukaan yhteiseen parlamentaariseen sopuun osallistumalla Vihreät pystyi vaikuttamaan velkajarrun yksityiskohtiin.

Diskurssin selityksen tasolla huomio kiinnittyy siihen, miten puolueet ovat saavuttaneet yksimielisyyden velkajarrusta, vaikka keinot velkaantumisen taittamiseksi eroavat edelleen. Kuitenkin suuressa kuvassa kaikki eduskuntapuolueet yhtä lukuun ottamatta ovat sitoutuneet velkajarruun, joka sitoo tulevien hallitusten käsiä. Samalla tietynlainen näkemys julkisen talouden velkaantumisen ongelmista on Fairclough'n sanoin luonnollistunut melko laajasti keskustelussa. Velkajarru rajaa valtion mahdollisuuksia tehdä elvyttävää finanssipolitiikkaa ja se ohjaa kiinnittämään huomiota sopeutustoimiin, joilla velkaantumista pyritään taittamaan. Monien näkemysten mukaan tämänkaltainen tulkinta velkaantumisen syistä on virheellinen ja sopeutustoimet eivät tule ratkaisemaan Euroopan valtioiden velkaongelmaa. Suomalainen keskustelu velasta näyttää toistavan finanssikriisin jälkeisistä ajoista tuttua kaavaa, jossa velkaantuminen paikantuu paisuneen julkisen sektorin ongelmaksi, johon vastataan talouskuripolitiikalla.

Kommunikatiivisessa diskurssissa keskustelijat ovat päässeet yhteiseen näkemykseen siitä, että velkajarru on tulossa ja se on mallina toimiva. Kognitiivisella tasolla velkajarru ohjaa keskustelua velkaantumisesta tiettyyn suuntaan, jossa korostuvat

sopeutustoimet erityisesti finanssipoliittisen elvytyksen sijasta, joka on suljettu kokonaan velkajarrun myötä pois vaihtoehtoista. Normatiivisella tasolla erityisesti Lindtman, Adlercreutz ja Orpo korostavat velkajarrun tarjoamien talouden raamien olevan politiikkaa positiivisella tavalla rajoittava tekijä. Diskurssin kognitiivinen ja normatiivinen ulottuvuus viittaavat siihen, miten diskurssi tarjoaa sekä konkreettisia ratkaisuja kyseessä olevaan ongelmaan, mutta myös perustelee ja legitimoii miksi ratkaisu on hyvä ja toivottava yhteisesti jaettujen arvojen näkökulmasta (ks. Schmidt, 2002, s. 213). Myös Virta välitti arvostelemasta velkajarrua ja totesi sen olevan nyt parempi ja joustavampi kuin hallituksen alkuperäinen esitys.

Vihreät ja SDP vaikuttavat selkeästi omaksuneen diskurssin velkajarrusta parlamentaarisen prosessin aikana, eivätkä puolueet edistäneet velkajarrun omaksumista ennen prosessia. Diskurssi vaikuttaa olevan lähtöisin ennen muuta hallituspuolueiden ja muiden poliittisten instituutioiden, kuten Suomen pankin ja Valtiovarainministeriön suunnalta. Tällöin opposition rooli on ollut osallistua parlamentaariseen prosessiin, jossa velkajarruun on voitu vaikuttaa tekemällä tiettyjä kompromissiehdotuksia hallituksen alkuperäiseen esitykseen. Samalla opposition tuki velkajarrulle antaa syntyneelle sovulle laajemman legitimitetin, jota pelkästään hallituspuolueiden kesken ei olisi voitu saavuttaa.

5.1.3 Opposition velkajarrudiskurssi: Vasemmistoliitto

Ainoa velkajarrusovusta ulosjäänyttä eduskuntapuoluetta Vasemmistoliittoa velkatyöryhmän parlamentaarisisissa neuvotteluissa edustaneen Hanna Sarkkisen (vas.) ulostuloissa velkajarru näyttäytyy selkeästi kielteisenä. Alla olevassa taulukossa 5 on rekonstruoitu Sarkkisen vasta-argumentti ja sen perustelut velkajarrulle:

Vasta-argumentti	[Hallituksen esittämää EU:n finanssipoliittisia sääntöjä tiukempaa velkajarrua ei tule kehittää.] “ - - Eli kyllä mä nyt toivon, että tässä otetaan järki käteen, eikä tällaisia niin kuin epärealistisia ja liian tiukkoja sääntöjä viedä kansalliseen lainsäädäntöön.” (Pilke, 2025, 32:35).
------------------	--

Negatiiviset seuraukset	<p>A(1) [Velkajarru voi aiheuttaa haitallista myötäsyklistä talouspolitiikkaa.] “Jos meillä on voimassa tällainen joustamaton ja aivan epärealistisen tiukka velkajarru, niin se voi johtaa siihen, että velkasuhteet jopa kasvaa, jos päädytään leikkaamaan matalasuhdanteessa.” (Pilke, 2025, 03:00)</p> <p>A(2) [Velkajarru uhkaa heikentää hyvinvointivaltiota ja sen palveluita.] “Pelkona on se, että tulee tällainen kauhuskenaario, että leikataan sillä tavalla, että hyvinvointivaltio toisaalta murenee niiden leikkausten alla, mutta toisaalta velkasuhde vain kasvaa, koska ne leikkaukset heikentää kasvua.” (Pilke, 2025, 32:35).</p> <p>A(3) [Velkajarrun myötä äänestäjien vaikutusmahdollisuudet vaaleissa pienenevät.] “- - Kyllähän vaaleissa kansan pitää pystyä vaikuttamaan siihen, että mihin suuntaan maata viedään ja minkälaista politiikkaa harjoitetaan - -.” (Pilke, 2025, 20:30)</p>
-------------------------	--

Taulukko 5. Vasemmistoliiton kansanedustaja Hanna Sarkkisen vasta-argumentti velkajarrulle.

Sarkkinen pitää velkaantumisen hillitsemistä 60 prosenttiin suhteessa BKT:hen sinänsä tavoiteltavana asiana, jota jo pelkästään EU:n uudet finanssipoliittiset säännöt edellyttävät, mutta hän pitää hallituksen esitystä velan painamisesta alle 40 prosenttiin suhteessa BKT:hen “epärealistisena”, “joustamattomana”, “tiukkana” ja sen vaarantavan hyvinvointivaltion palvelut (Ks. Pilke, 2025, 02:35 ja 09:40).

Sarkkisen mielestä EU:n asettamat rajat ovat itsessään kunnianhimoiset, mutta niissä on myös enemmän joustoa (Pilke, 2025, 09:40). Sarkkisen mukaan jo nyt Suomessa käytössä oleva kehysbudjetointi kaipaa uudistusta, koska tällä hetkellä kehykset rajaavat ainoastaan menoja, mutta eivät tuloja, jolloin esimerkiksi valtion alijäämää paisuttavat veronalennukset ovat mahdollisia (Pilke, 2025, 10:50).

Sarkkinen toteaa, että liian joustamattomat säädökset johtavat helposti sääntöjen jäämiseen kuolleeksi kirjaimiksi, jota ei voida noudattaa varsinkaan kriisiolosuhteissa tai investointitarpeiden kasautuessa (Pilke, 2025, 32:15).

Sarkkinen painottaa velkaantumisen taustalla olevia rakenteellisia syitä ja väittää, että velkaantumisen kasvun takana ei ole holtiton taloudenpito vaan heikko tuottavuus- ja väestönkehitys (Pilke, 2025, 19:20). Velkajarru myös rajoittaa

äänestäjien mahdollisuuksia vaikuttaa maan politiikkaan vaaleissa, jos talouspolitiikan kehykset on päätetty jo ennen vaaleja (Pilke, 2025, 20:25). Samassa keskustelussa puhuneen Valkosen mukaan vaaleilla olisi edelleen täysin entisen kaltainen rooli, koska sopeutuksen keinoissa voitaisiin puolueiden välillä painottaa enemmän menosopeutuksia tai valtion tulojen lisäämistä esimerkiksi veroja korottamalla (Pilke, 2025, 24:00).

Diskurssin selityksen tasolla voidaan huomata, että kaikki keskustelijat näyttävät ottavan velkaantumisen hillinnän lähtökohdaksi. Myös talouskasvu on kaikille keskustelijoille tavoite, mutta keinot sen saavuttamiseen eroavat ja esimerkiksi Sarkkinen väittää velkajarrun uhkaavan talouskasvua. Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta tavoitteet talouskasvusta ja velkaantumisen taittamisesta näyttävät keskustelussa luonnollistetuilta. Sarkkisen kritiikki velkajarrua kohtaan kohdistuu erityisesti sen aiheuttamaan myötäsykliseen talouspolitiikkaan, hyvinvointivaltion palveluiden leikkaamiseen ja vaalien merkityksen pienemiseen. Tässä diskurssissa myötäsyklinen talouspolitiikka eli leikkaaminen taantuman aikana heikentäisi Suomen taloudellista tilannetta eikä velkajarru suinkaan vähentäisi velkaantumista.

Kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta on kiinnostavaa, että kummankaan vasemmistopuolueen SDP:n tai Vasemmistoliiton edustajat eivät tuo esiin valtionvelan ja talousjärjestelmän välisiä suhteita. Keskustelussa ei nouse esiin esimerkiksi valtionvelan kasvun ja finanssikriisin välistä historiaa. Esimerkiksi Mark Blythin mukaan Euroopan valtioiden velkaantumisen taustalla on lopulta finanssikriisi, jonka aikana valtiot joutuivat tukemaan pankkeja pelastaakseen finanssisektorin romahtamiselta ja yrittivät korjata velkaantunutta talouttaan epäonnistuneella talouskuripolitiikalla (Blyth 2013, 5–7). Eriarvoisuutta tutkinut taloustieteilijä Thomas Piketty on vuorostaan esittänyt, että ainoa keino Euroopan valtioiden velkakriisin ratkaisuun on talouspolitiikan muuttaminen ja pääoman verotuksen korottaminen tasolle, jolla se oli länsimaissa toisen maailmansodan jälkeen 1950–70-luvuilla niin kutsuttuna kapitalismin kulta-aikana (ks. Piketty, 2016, 495–499). Piketty korostaa jo entisestään suuren yhteiskunnallisen, poliittisen ja taloudellisen eriarvoisuuden uhkaavan kärjistyä ennestään talouskuripolitiikan seurauksena (ks. Piketty, 2016, 496). Euroopan valtiot ovat kuitenkin valinneet

keinoksi velan sopeuttamiseen menoleikkaukset, vaikka ne ovat tehottomia ja epäoikeudenmukaisia (Piketty, 2016, 496). Tämänkaltainen velkaantumisen syiden uudelleen kehystäminen voisi tehdä keskustelun lähtökohdista hyvinvointivaltiota puolustaville argumenteille otollisempia. Nyt keskustelu lähtee siitä, kuinka paljon kukin puolue on valmis sopeuttamaan ja miten sopeutukset tehdään.

5.1.4 Kommunikatiivisen diskurssin yhteenveto

Velkajarrua käsitellyt kommunikatiivinen diskurssi kuvastaa poliittisten puolueiden jakamaa yhteisymmärrystä velkajarrun tarpeellisuudesta ja velkaantumisesta yhteisesti jaettuna ongelmana. Tämä ei ole yllätys, koska Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta kaikki puolueet ovat sitoutuneet velkajarrun kehittämiseen. Samalla velkajarruun myönteisesti suhtautuva velkajarrudiskurssi luonnollistaa tietynlaista tapaa puhua velkaantumisen syistä ja ratkaisuista velkaantumisen ongelmaan. Esimerkiksi julkisiin investointeihin perustuva keynesiläinen talouspolitiikka tai ekologiseen jälleenrakennukseen perustuva ekososialistinen talouspolitiikka suljetaan velkajarrun myötä automaattisesti ulos keskustelusta. Tällä on merkitystä ajassa, jossa yhteiskunnat kohtaavat velkaantumisen lisäksi myös muita merkittäviä uhkia, kuten ilmastonmuutoksen, eriarvoisuuden lisääntymisen ja oikeistopopulismien nousun. Velkajarru institutionalisoi talouskurin vahvemmin osaksi Suomalaista talouspolitiikkaa, mutta se myös rajaa talouspolitiikan keskustelua, jossa talouskurin hegemoninen asema on vahvistumassa.

Poliitikoista erityisesti Orpo, Purra, Valkonen ja Adlercreutz perustelivat velkajarrua valtion tuhlaillevalla rahankäytöllä tai paisuneella julkisella sektorilla. Myös Spolander kannusti julkisen sektorin palvelulupauksen uudelleentarkasteluun. Erityisesti tämä perustelu vastaa talouskuripolitiikalle tyypillistä tulkintaa velkaantumisen syistä, jolloin myös ratkaisut velkaantumiseen löytyvät ennen kaikkea julkisen sektorin sopeutuksista. Lindtmanin, Lylyn ja Virran ulostuloissa velkaantumisen syyt eivät näyttäytyneet yhtä suoraan julkisen sektorin rakenteellisena ongelmana, mutta myös nämä keskustelijat näkivät velkaantumiseen puuttumisen välttämättömänä. Fairclough on tarkastellut Ison-Britannian Työväenpuolueen muutosta, jossa puolue on vähitellen hyväksynyt uuden globaalin talouden lainalaisuudet annettuina ja hylännyt sosiaalidemokraattisen tai

demokraattisen sosialismin perinteen, jossa kapitalistista taloutta pyritään säätämään ja sekataloutta kehittämään esimerkiksi kansallistamalla ja yhteisomistusta tukemalla (Fairclough, 2000, s. 76). Myös SDP:n näkökulma velkajarruun kertoo siitä, että puolue pyrkii vakauttamaan valtion taloutta nykyisen talousjärjestelmän rajoissa. Näissä rajoissa rahapolitiikka on jo suljettu pois kansallisella tasolla toimivilta poliitikoilta ja velkajarrun myötä myös finanssipoliittiset keinot rajataan minimiin.

Saksan velkajarrun sijasta keskusteluissa esiin nousi niin sanottu Ruotsin malli, johon erityisesti Lindtman, Rehn ja Adlercreutz viittasivat. RKP:n ja SDP:n halua korostaa Ruotsin mallia voi selittää RKP:n läheinen historiallinen ja kulttuurinen suhde Ruotsiin ja SDP:n myönteinen kuva Ruotsista vauraana sosiaalidemokraattisena hyvinvointivaltiona. Keskustelijoille Ruotsi on selvästi positiivinen esimerkki velkajarrun onnistumisesta ja Ruotsi voi myös yleisemmällä tasolla tarjota poliitikoille maalin tai tavoitteen, jolla politiikkatoimenpide voidaan perustella. Ruotsin ja Suomen oikeusjärjestelmät ja yhteiskuntarakente ovat hyvin samankaltaisia, joten Suomen lainvalmistelussa ja oikeuden tulkinnassa vertailua tehdään usein nimenomaan Ruotsiin (Eduskunta, 2025b). Samalla Ruotsin esimerkki toimii tapana legitimoida velkajarru normatiivisella tasolla. Velkajarru on syytä kehittää, koska se vastaa velkaantumisen ongelmaan, mutta samalla velkajarru vie Suomea lähemmäksi ruotsalaista pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa. Tässä normatiivisessa ideassa Ruotsi näyttäytyy yhteiskuntana, jonka suuntaan mekin voisimme kulkea ja velkajarru on osa tätä kehitystä. Erityisesti viittauksissa ruotsalaisesta mallista tai velkajarrusta hyvinvointivaltion pelastajana näkyvät kansalliset arvot, joihin ylikansalliset taloudelliset ideat sopeutuvat (ks. Schmidt, 2008, s. 310). Velkajarrudiskurssi pitää sisällään melko teknisiä ylikansallisia kognitiivisia ideoita, joita kuitenkin perustellaan osin kansallisilla normatiivisilla ideoilla tavoiteltavana pidetystä pohjoismaisesta hyvinvointiyhteiskunnasta (ks. Schmidt, 2002, s. 214).

Vasemmistoliiton Sarkkinen oli keskustelijoista ainoa, joka nosti selkeästi esiin velkajarruun liittyvät ongelmat ja mahdolliset negatiiviset seuraukset. Hyvinvointivaltion pelastamisen sijasta Sarkkiselle velkajarru uhkasi romuttaa hyvinvointivaltion palvelut ja viedä Suomea kauemmaksi pohjoismaisesta

hyvinvointivaltioista. Hyvinvointiyhteiskunta tai hyvinvointivaltio näyttäytyy keskustelussa käsitteenä, josta käydään diskursiivista kamppailua ja erityisesti velkajarrun suhde hyvinvointivaltioon on kiistanalainen. Poststrukturalistisen diskurssianalyysin näkökulmasta hyvinvointiyhteiskunta olisi tällöin eräänlainen tyhjä merkittäjä, jolle keskustelijat antavat erilaisia merkityksiä (ks. esim. Marttila, 2016, s. 47). Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin näkökulmasta voidaan sanoa, että hyvinvointiyhteiskunnan käsitteestä käydään diskursiivista kamppailua, jossa eri toimijat yrittävät liittää käsitteeseen erilaisia merkityksiä, joiden omaksuminen tukisi heidän ideologisia päämääriään. Toisille hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluu vakaa talouspolitiikka, jota velkajarru turvaa ja toisille siihen kuuluvat puolestaan laajat julkisesti rahoitetut palvelut, joita velkajarru uhkaa.

Toisaalta myöskään Sarkkinen ei kritisoi keskeisimpiä keskustelun premissejä. Sarkkinen yritti aktiivisesti siirtää keskustelua julkisen sektorin rakenteellisesta ongelmasta hitaan talouskasvun ongelmaksi, mutta velkaantumisen ja talousjärjestelmän välisen suhteen systemaattisempi kritiikki jäi nopeatempoisessa keskustelusta puuttumaan. Väitän, että hyvinvointivaltion ja tasa-arvoisen yhteiskunnan puolustamiseen sitoutuneiden keskustelijoiden olisi hedelmällistä pyrkiä kyseenalaistamaan velkajarrusta käytävän keskustelun premissit, joissa velkaantuminen nähdään julkisen sektorin rakenteellisena ongelmana, vaikka Euroopan valtioiden velkaantumisen syyt voidaan myös paikantaa finanssikriisin jälkeisen ajan historiaan ja talousjärjestelmän tason ongelmiin. Esimerkiksi edellä mainitut Blyth, Piketty ja Autto ovat osoittaneet, että Euroopan valtioiden velkaantumisessa on viime kädessä kyse paljon monimutkaisemmasta ja vahvasti eriarvoiseen talousjärjestelmään liittyvästä ongelmasta. Tosin kommunikatiivisen diskurssin piirissä käyty julkinen keskustelu velkaantumisesta heijastelee hyvin vähän poliittisen talouden parissa käytyä keskustelua aiheesta.

5.2 Koordinoiva diskurssi

Aineiston toinen osuus keskittyy velkajarrua käsitelleeseen koordinoivaan diskurssiin. Koordinoivasta diskurssista on Schmidtin mukaan kyse, kun politiikan tekijät, kuten poliitikot, virkamiehet ja konsultit sananmukaisesti koordinoivat politiikan tekemistä kehittämällä, edistämällä ja oikeuttamalla keskenään yhteisiä

politiikkatoimenpiteitä ja hallinnollisia ideoita (Schmidt, 2008, s. 310). Näissä politiikan tärkeimpien toimijoiden välisissä keskusteluissa nostetaan esiin uusia poliittisia ideoita, neuvotellaan politiikkatoimenpiteiden suurista linjoista ja ratkaistaan toimijoiden välisiä ristiriitoja, jotta yhdessä päätetyt politiikkatoimenpiteet voivat edetä (Schmidt, 2002, s. 233). Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen luvussa todettiin, että Schmidtin teorian mukaisesti koordinoiva diskurssi on korostunut Suomen kaltaisessa monen toimijan järjestelmässä, jota määrittelevät korporatistinen poliittinen päätöksentekoprosessi ja useamman kuin yhden puolueen muodostamat koalitionhallitukset. Lisäksi erityisesti velkajarrun kehittäminen edellytti laajaa poliittista sitoutumista parlamentaariseen sopimukseen. Näin ollen koordinoivan diskurssin rooli on merkittävä myös velkajarrua tarkasteltaessa.

Tutkimuksen kannalta ongelmana on kuitenkin koordinoivan diskurssin tapahtuminen monesti suljettujen ovien takana, jolloin käytettävissä olevaa aineistoa on aina niukasti saatavissa. Esimerkiksi puolueiden välisistä neuvotteluista velkajarrusta ei ole saatavilla avoimia materiaaleja. Toisaalta poliittisten puolueiden lisäksi koordinoivaan diskurssiin osallistuvat myös erilaiset muut politiikan toimijat, kuten politiikan asiantuntijat, tutkijat, ajatuspajat, tutkimuslaitokset, lehdistö, etujärjestöt ja sosiaaliset liikkeet (Schmidt, 2002, s. 233). Schmidt korostaa näiden toimijoiden merkitystä, koska politiikan tekemisessä eri toimijoiden väliset suhteet ovat moninaisia ja politiikkatoimenpiteitä koskevat ajatukset ovat monesti peräisin ideoiden kehittäjiltä (*generators of ideas*), jotka eivät itse osallistu varsinaiseen lainsäädäntöprosessiin tai poliittiseen päätöksentekoon (Schmidt, 2002, s. 233). Tiettyä politiikkatoimenpidettä edistävien ja koordinoivaan diskurssiin osallistuvien toimijoiden ei myöskään tarvitse jakaa kaikkia yhteisiä ideoita, uskomuksia ja tavoitteita (Schmidt, 2002, s. 234). Useimmiten menneisyyden erimielisyyksistä syntyneet kompromissit muodostavat pohjan tämän hetken koordinoivalle diskurssille (Schmidt, 2002, s. 234) ja näin saattaa käydä myös velkajarrun osalta.

Tähän tutkimukseen on valittu koordinoivaa diskurssia edustavaksi aineistoksi lausunnot, joita eri politiikan toimijat ovat antaneet Lausuntopalvelu.fi-palvelussa hallituksen esittämälle ns. ”velkajarrulaille” eli *hallituksen esitykselle eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi*. Selkeyden

vuoksi puhumme tästä eteenpäin ”velkajarrulaista”. Lausunnon antaneita politiikan toimijoita ovat muun muassa ministeriöt, työmarkkinajärjestöt, ajatushautomot, talouden tutkimuslaitokset ja Suomessa finanssipolitiikan arviointia ja valvontaa harjoittavat instituutiot. Tutkimuksen aineistoon ei valittu lausuntoja, joiden kirjoittajat edustivat itseään yksityishenkilöinä. Tällöin tarkasteluun valittuja vastausajan päättymiseen 25.8.2025 mennessä annettuja lausuntoja on yhteensä 17 kappaletta. Lausuntojen määrän takia koordinoivan diskurssin aineisto jäsennetään sisällöllisesti hallituksen esitykseen neutraalisti, myönteisesti ja kielteisesti suhtautuviin kategorioihin, joista tehdään jälleen yhteenvedot. Tämän jälkeen pyritään tutkimuskysymysten mukaisesti vertailemaan koordinoivaa diskurssia kommunikatiiviseen diskurssiin ja selvittämään aineistosta ilmeneviä diskursseja ja kehystyksiä. Yhdessä lausunnot antavat melko kattavan kuvan eri Suomen talouspolitiikan kannalta keskeisten toimijoiden velkajarrua käsitelleestä yhteiskunnallisesta koordinoivasta diskurssista. Samalla ne poikkeavat kiinnostavalla tavalla poliitikkojen ja virkamiesten esittämästä suurelle yleisölle suunnatusta kommunikatiivisesta diskurssista.

5.2.1 Lausunnot hallituksen esitykseen ”velkajarrulaista”

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että lähes kaikki lausunnot ”velkajarrulain” hallituksen esitykseen sisälsivät kritiikkiä esitykselle ja monet lausunnot vastustivat esitystä suorasanaisesti. Osa lausunnoista tyrmäsi ajatuksen kansallisesta velkajarrusta kokonaan, kun taas toiset kritisoivat hallituksen esittämän velkajarrun yksityiskohtia. Poikkeuksen muodostivat Etlan ja EK:n hallituksen esitykseen lähtökohtaisesti positiivisesti suhtautuvat lausunnot, jotka tukivat hallituksen esittämää velkajarrua, mutta tarjosivat lakiesityksiin myös tiettyjä kehitysehdotuksia. Erityisesti työntekijäpuolta edustavat työmarkkinajärjestöt ja niihin läheisesti sidoksissa olevat ajatuspajat ja talouden tutkimuslaitokset kritisoivat esitettyä ”velkajarrulakia”. Ministeriöiden ja finanssipolitiikkaa arvioivien instituutioiden kannanottojen voi katsoa sijoittuvan jonnekin kielteisen ja myönteisen välimaastoon, koska myös niissä velkaantumisen taittamiseen ja jonkinlaiseen velkajarruun suhtauduttiin yleisesti positiivisesti, mutta hallituksen esittämälle ”velkajarrulaille” annettiin myös eri syistä kritiikkiä. Esimerkiksi STM:n lausunnossa kannatettiin velkaantumiseen puuttumista nykyistä painokkaammin, mutta samaan aikaan

kannettiin huolta tiukkojen finanssipoliittisten rajoitusten ja niiden edellyttämien sopeutustoimien vaikutuksista julkisiin palveluihin (Niemi ja Staff, 2025). Kaiken kaikkiaan lausuntojen yleinen negatiivisuus on yllättävää kommunikatiivisen diskurssin parissa esiintyneeseen melko laajaan velkajarrua koskeneeseen myönteisyyteen nähden. Myös velkajarrua koskeneet diskurssit olivat koordinoivan diskurssin piirissä huomattavasti monipuolisempia, kuin kommunikatiivisen diskurssin parissa.

5.2.2 Neutraalit lausunnot: Ministeriöt ja itsenäiset finanssipolitiikan arvioitsijat

Kuten edellä mainittiin ministeriöiden ja itsenäisten finanssipolitiikan arvioitsijoiden lausunnot velkajarrusta olivat kaikista neutraalimpia ja ne keskittyivät tyypillisesti oman alansa kannalta keskeisiin kysymyksiin. Esimerkiksi Puolustusministeriö totesi: “tasapainoinen ja kestävä julkinen talous on keskeinen edellytys puolustuksen kehittämiseksi.” (Einola, 2025). VTV, Talouspolitiikan arviointineuvosto ja VATT ottivat lausunnoissaan kantaa erityisesti siihen, että VTV:ltä poistuu finanssipoliittisen valvojan tehtävät ja tulevaisuudessa ainoana itsenäisenä finanssipolitiikan valvojana toimii Talouspolitiikan arviointineuvosto VATT:n yhteydessä. Siirto on herättänyt epäilyksiä finanssipoliittisen valvonnan itsenäisyydestä, sillä VATT toimii valtiovarainministeriön alaisuudessa, kun taas VTV toimii eduskunnan yhteydessä ja sen riippumattomuus ja tehtävät on määritelty Suomen perustuslaissa. Vaarana voisi olla, että hallitus ja poliitikot pääsisivät vaikuttamaan Valtiovarainministeriön alla, mutta itsenäisesti toimivan Talouspolitiikan arviointineuvoston työhön. Finanssipoliittisen valvonnan riippumattomuus on kuitenkin tämän tutkimuksen tarkastelun ulkopuolella, joten keskitymme seuraavaksi näiden instituutioiden näkemyksiin ”velkajarrulaista” itsessään.

Ylivaalikautisesta parlamentaarisesta sitoutumisesta velkaantumisen taittamiseen vallitsee VTV:n, VATT:n ja Talouspolitiikan arviointineuvoston kesken yhteinen näkemys. VATT toteaa, että mahdollisimman laajasti yli puoluekentän ulottuva yhteisymmärrys tavoiteltavasta julkisen talouden tilasta olisi erityisen toivottavaa (Hakola-Uusitalo, 2025). VATT korostaa, että aiemmat kokemukset EU:n, Ruotsin ja

Suomen finanssipoliittisista säännöistä viittaavat siihen, että pidempijänteiseen – ilmeisesti parlamentaariseen – sopimukseen perustuvilla fipo-säännöillä on parempi todennäköisyys onnistua, kuin sofistikoituneillakaan säännöillä, joihin ei ole riittävän laajaa sitoutumista (Hakola-Uusitalo, 2025). VATT jatkaa:

Jotta olisi mahdollista edistää pitkäjänteistä, laajapohjaista sitoutumista finanssipoliittisiin tavoitteisiin, VATT suosittelee parlamentaarisen sovun hakemista tai ainakin tarkempaa perehtymistä siihen, miksi Ruotsin kehikko on toiminut. (Hakola-Uusitalo, 2025)

Myös Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunnossa esitetään poliittisen sitoutumisen vahvistamisesta, jolla turvataan julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyttä ja finanssipolitiikan liikkumavaraa kaikissa olosuhteissa (Määttänen ja Jaakkola, 2025). Lisäksi Talouspolitiikan arviointineuvosto puolustaa EU:n finanssipoliittisista säännöistä poikkeavaa kansallista finanssipoliittista sääntöä, koska se on EU-sääntöjä ja Suomen tämän hetken finanssipoliittista sääntöä yksinkertaisempi ja helpommin kommunikoitava (Määttänen ja Jaakkola, 2025). Talouspolitiikan arviointineuvoston lausunnossa kuitenkin todetaan: “Yli vaalikauden ulottuvista täsmällisistä tavoitteista voitaisiin myös yrittää sopia eduskuntapuolueiden kesken ilman, että niitä välttämättä kirjataan lakiin.” (Määttänen ja Jaakkola, 2025).

VTV:n lausunto vuorostaan esittää kritiikkiä lainvalmistelusta ja parlamentaarisen prosessin toteutuksesta. VTV:n lausunnossa todetaan:

Ensinnäkin VTV pitää valitettavana, että lausuttavana olevan luonnoksen mukaista uutta finanssipoliittista kehikkoa on valmisteltu käytännössä täysin vailla julkista keskustelua. Avoin valmistelu ja julkinen keskustelu olisivat olleet omiaan edistämään säännösten ymmärrettävyyttä ja siihen sitoutumista. (Okko, 2025)

Tästä huolimatta itse velkajarruun VTV vaikuttaa suhtautuvan melko myönteisesti:

Ehdotettu kansallinen finanssipoliittinen sääntö sekä sen kireyteen vaikuttavat reunaehdot ovat yleisesti ottaen perusteltuja. Velkasuhteen alenemisvauhtia koskevaa reunaehto voidaan pitää verrattain kireänä, mutta toisaalta velkakestävyysparantamiselle ja velkasuhteen saattamiselle selkeään laskuun on ilmeinen tarve. (Okko, 2025)

Toisin sanoen myös VTV:n kritiikki kohdistuu ennen kaikkea riittämättömään parlamentaarisen ja laajemman yhteiskunnallisen tuen varmistamiseen velkajarruun sitoutumiselle, eikä itse velkajarruun talouspoliittisena ideana. Edellä mainittu kritiikki eroaa olennaisella tavalla kritiikistä, joka kyseenalaistaa koko velkajarrun. Näin ollen voidaan sanoa, että edellä käsitellyt ministeriöt ja itsenäiset finanssipolitiikan arvioitsijat suhtautuvat velkajarruun yleisellä tasolla positiivisesti, mutta ”velkajarrulakiin” liittyy niiden mielestä tiettyjä yksittäisiä ja teknisiä ongelmia. Erityisesti kritiikki riittävän parlamentaarisen tuen hankkimisesta ”velkajarrulaille” ei kritisoi velkajarrua itsessään, vaan päinvastoin pyrkii saamaan velkajarrulle laajempaa poliittista ja yhteiskunnallista tukea. Alla olevassa taulukossa 6 on esitetty argumentaation rekonstruktio lakiesitykselle neutraaleista lausunnoista.

Väite	<p>[Ylivaalikautinen sitoutuminen velkaantumisen taittamiseksi olisi toivottavaa ja velkajarru on yleisellä tasolla kannatettava malli tavoitteeseen pääsemiseksi, mutta hallituksen esitys sisältää tiettyjä merkittäviä ongelmia.]</p> <p>Talouspolitiikan arviointineuvosto: ”Pidämme lähtökohtaisesti järkevänä, että Suomella on oma, EU:n finanssipoliittisista säännöistä poikkeava kansallinen finanssipoliittinen sääntö.” (Määttänen ja Jaakkola, 2025)</p>
Olosuhteet	<p>[Julkisen talouden velkaantuminen ja tarve muuttaa kansallista lainsäädäntöä EU:n uusien finanssipoliittisten sääntöjen mukaiseksi.]</p> <p>VATT: ”Nyky-Suomessa, jossa on vanheneva väestö ja suhteellisen korkeaksi noussut velkataso, pitkäjänteisyys julkisen talouden hoidossa on erityisen tärkeää.” (Hakola-Uusitalo, 2025)</p>

Tavoitteet	[Julkisen velkaantumisen taittaminen ja painaminen laskevalle uralle. Lisäksi tavoitteena on uusien EU:n finanssipoliittisten sääntöjen täytäntöönpano.] VTV: VTV:n mielestä on hyvä, että luonnoksen sisältämä kansallinen säännöstö on lähtökohtaisesti yhteensopiva finanssipoliittikkaa koskevan EU-säännösten kanssa. (Okko, 2025)
Arvot/huolet	[Ministeriöiden huolet koskevat pääosin oman hallinnonalan erityiskysymyksiä. Huolissa korostui myös riittävän parlamentaarisen tuen saavuttaminen velkajarrulle, sekä finanssipoliittikan valvojan riittävän itsenäisyyden ja riippumattomuuden varmistaminen.] STM: ”Ministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että talouspolitiikan arviointineuvoston perustaminen toimimaan VM:n hallinnonalan laitoksen VATT:in yhteydessä kaipaisi lisäperusteluita toiminnan riippumattomuuden korostamiseksi.” (Niemi ja Staff, 2025)
Keinot/tavoite	[Velkajarrumallia tuettiin yleisesti, mutta hallituksen lakiesitykseen toivottiin monenlaisia korjauksia ja sen käsittelyä tulisi jatkaa.] VTV: ”Avoin valmistelu ja julkinen keskustelu olisivat olleet omiaan edistämään säännösten ymmärrettävyyttä ja siihen sitoutumista.” (Okko, 2025)

Taulukko 6. Tiivistys ”velkajarrulaille” neutraalien lausuntojen sisällöstä. Neutraalien lausuntojen antajiin kuuluivat STM, PLM, VATT, VTV ja Talouspolitiikan arviointineuvosto.

Diskurssin tulkinnan näkökulmasta on huomioitava, että ministeriöt ja itsenäiset finanssipoliittikan arvioitsijat pyrkivät lähtökohtaisesti poliittisesti neutraaliin analyysiin, jolloin niiden lausunnoissa ei voi tehdä velkajarrusta samalla tavalla poliittisia kannanottoja, kuin esimerkiksi ajatuspajojen tai omia eturyhmiään edustavien työmarkkinajärjestöjen lausunnoissa. Toisaalta lausunnoista huomataan, että ainakin taloustieteen akatemiseen tutkimukseen nojaavat VATT, VTV ja Talouspolitiikan arviointineuvosto suhtautuvat lähtökohtaisesti myönteisesti velkajarruun. Joidenkin kirjoittajien mielestä tämä ei ole lainkaan yllättävää, koska talouskuripoliittikkaa tyypillisesti puolustetaan juuri valtaviiran taloustieteessä omaksutun uusklassisen teorian lähtökohdista. Aiheesta ovat kirjoittaneet esimerkiksi jälkekeynesiläistä taloustiedettä edustavat Jussi Ahokas ja Lauri Holappa (ks. esim. Ahokas ja Holappa, 2014), joiden velkajarrulle kielteisiä lausuntoja

käsitellään alla. Uusliberaalin ajattelun vahvistumisesta taloustieteessä on historiallisesta näkökulmasta kirjoittanut myös Mark Blyth (Blyth, 2013, s. 152–165).

Erityisesti Talouspolitiikan arviointineuvoston näkemykset tulevat jatkossa määrittelemään suuresti Suomen talouspolitiikan suuntaa, koska Talouspolitiikan arviointineuvosto tulee valvomaan hallituksen talouspolitiikan tavoitteiden saavuttamista ja keinojen tarkoituksenmukaisuutta. Kommunikatiivisen diskurssin parissa itsenäisen finanssipoliittisen valvojan vallan kasvusta ei puhuttu ollenkaan, vaikka käytännössä muutoksen voidaan katsoa vähentävän demokraattisesti valittujen päättäjien valtaa ja siirtävän sitä taloustieteen asiantuntijoista koostuvalle Talouspolitiikan arviointineuvostolle. Tilannetta tosin monimutkaistaa entisestään, että Valtioneuvosto nimittää Talouspolitiikan arviointineuvoston jäsenet valtiovarainministeriön esityksestä, vaikka jäsenet valitaan yliopistojen taloustieteen laitosten ja Suomen Akatemian ehdotusten perusteella. Näin ollen hallitus saattaa itse nimittää oman talouspolitiikkansa valvojat. Tästäkään mahdollisesta ongelmasta ei puhuttu julkisuudessa kommunikatiivisen diskurssin piirissä. Lakiesityksen vaikutukset talouspoliittiseen päätöksentekoon ovat pitkäaikaisia, mutta tällä hetkellä osin vielä tuntemattomia.

5.2.3 Myönteiset lausunnot: EK ja ETLA

Keskimäärin ”velkajarrulakiin” melko kielteisesti suhtautuvien lausuntojen joukossa poikkeuksen tekevät EK ja ETLA, jotka molemmat kannattavat ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen sitouttavien instituutioiden kehittämistä. Lisäksi lausunnoissa korostetaan laajaa poliittista sitoutumista velkaantumisen taittamiseen ja kannustetaan jopa aikaistamaan velkajarrun edellyttämää sopeutusta. EK:n lausunnossa todetaan:

EK kannattaa julkisen talouden pitkän aikavälin tavoitteen kirjaamista lakiin esimerkiksi esityksessä olevan velkasuhdetavoitteen muodossa. Pitkän aikavälin tavoite on mitoitettava tasolle, joka turvaa maltilliset velanhoitokulut sekä korkean luottoluokituksen, kuten esimerkiksi muilla Pohjoismailla on tällä hetkellä. (Urrila, 2025)

EK korostaa “uskottavien” instituutioiden kehittämistä, jotka mahdollistavat yli hallituskausien ja suhdannesykylien ulottuvan taloudenpidon. Lisäksi EK:lla on kaksi kritiikkiä lakiesitystä kohtaan, joista ensimmäinen liittyy erityisesti tarpeeseen varmistaa laaja poliittinen sitoutuminen pitkän aikavälin tavoitteisiin ja toinen jo edellä mainittuun riippumattomien talouspolitiikan arviointitoimintojen siirtämiseen pois VTV:stä VATT:n yhteyteen. (Urrila, 2025)

Myös ETLA korostaa tarvetta ylivaalikautiselle sitoutumiselle velkaantumisen taittamiseksi. Etlan lausunnossa todetaan: “Ylivaalikautinen sitoutuminen julkisen velkaongelman ratkaisemiseen Suomessa on välttämätöntä.” (Puonti ja Kangasharju, 2025). Lisäksi Etlan lausunnossa todetaan:

Finanssipolitiikan sääntöihin liittyvät ehdotukset ovat perusteltuja ja erittäin kannatettavia. Nykyistä yksinkertaisempi lakisääteinen vaatimus julkisen talouden sopeuttamista on Suomessa tarpeellinen, jotta julkinen velkaantuminen saadaan pysyvästi hallintaan. Lakiesityksen siirtymäaika tosin vaikuttaa perusteettoman pitkältä, ja siirtää sopeutuksen taakkaa ainakin viidellä vuodella eteenpäin. (Puonti ja Kangasharju, 2025)

Myöhemmin lausunnossa huomautetaan:

Käsittelyssä olevalla hallituksen esityksellä hallitus ilmaisee sitoutumista ylivaalikautiseen kunnianhimoiseen julkisen talouden sopeutukseen, mutta samalla lykkää toimien painopistettä usealla vuodella eteenpäin. - - (Puonti ja Kangasharju, 2025)

Alla olevassa taulukossa 7 on esitetty argumentaation rekonstruktio lakiesitykselle myönteisistä lausunnoista.

Väite	<p>[Finanssipolitiikan kansalliset uudet säännöt ovat erittäin kannatettavia ja tarpeellisia, mutta hallituksen esitykseen liittyy tiettyjä yksittäisiä ja teknisiä ongelmia.]</p> <p>EK: ”EK kannattaa Suomen julkisen taloudenhoidon pitkän aikavälin tavoitteiden vahvempaa kirjaamista lainsäädäntöön sekä näiden</p>
-------	--

	tavoitteiden saavuttamista tukevien instituutioiden kehittämistä.” (Urrila, 2025)
Olosuhteet	[Suomen julkinen talous ei ole tehdyistä toimista huolimatta kestäväällä kehitysuralla, ja talouskehitys poikkeaa selkeästi muista Pohjoismaista. Tästä syystä EU:n uusia finanssipoliittisia sääntöjä tiukempi kansallinen velkajarru on perusteltu.] EK: ”Suomen julkinen talous ei tehdyistä toimista huolimatta ole kestäväällä pitkän aikavälin kehitysuralla, ja tilanne poikkeaa huomattavasti esimerkiksi muista Pohjoismaista. (Urrila, 2025)
Tavoitteet	[Velkaantumisen pysäyttäminen ja velkasuhteen alentaminen pitkäjänteisesti ja ylivaalikautisesti.] ETLA: ”Ylivaalikautinen sitoutuminen julkisen velkaongelman ratkaisemiseen Suomessa on välttämätöntä.” (Puonti ja Kangasharju, 2025)
Arvot/huolet	[Huolet kohdistuvat ennen muuta itsenäisen finanssipolitiikan valvojan asemaan. Myös velkajarrun soveltamisen aikataulua pidetään liian hitaana.] ETLA: ”Riskinä on, että lakia ehditään muuttaa, ennen kuin sen vaativinta osaa ehditään panna toimeen.” (Puonti ja Kangasharju, 2025)
Keinot/tavoite	[Kansallinen velkajarru tulee saada toimimaan mahdollisimman nopeasti ja mallille on hankittava laaja parlamentaarinen tuki. Kansallinen velkajarru edistää velkaantumisen taittamista.] EK: ”- - yksinomaan esitetty lainsäädännön uudistaminen ei riitä varmistamaan kestäväälle velkatasolle pääsyä, vaan tämä edellyttää myös laajaa poliittista sitoutumista lainsäädäntöön kirjattuihin pitkän aikavälin tavoitteisiin.” (Urrila, 2025)

Taulukko 7. Tiivistys ”velkajarrulaille” myönteisimpien lausuntojen sisällöstä.

Myönteisimpien lausuntojen antajiin kuuluivat EK ja ETLA.

EK ja ETLA muodostavat poikkeuksen aineistossa siinä mielessä, että kaikki muut työmarkkinajärjestöt, ajatuspajat ja talouden tutkimuslaitokset nostavat esiin kritiikkiä, joka koskee velkajarrun mahdollisia yhteiskuntapoliittisia seurauksia tai kritisoivat hallituksen esittämää 40 prosentin velkakattoa suhteessa BKT:hen epärealistisena tai finanssipolitiikkaa tarpeettomasti jäykistävänä. EK:n ja ETLA:n

lausunnoissa korostetaan, että hallituksen esitys on sinänsä positiivinen askel kohti ylivaalikautisen velkaantumisen taittamiseen tähtäävien instituutioiden kehittämistä, mutta hallituksen esityksen tulisi olla kunnianhimoisempi aikataulultaan ja sitouttaa puolueita ja muuta yhteiskuntaa vahvemmin prosessiin.

Diskurssin tulkinnan kannalta on keskeistä, että työnantajia edustavan EK:n on nähty olevan läheisissä väleissä nykyisen Orpon porvarihallituksen kanssa, joka on pannut alulle prosessin velkajarrun kehittämistä. Näin ollen ei ole erityisen yllättävää, että EK ja työnantajaliittoihin läheisissä kytköksissä oleva Etna suhtautuvat hallituksen esitykseen lähtökohtaisesti myönteisesti. Toisaalta kommunikatiivisen diskurssin kannalta on kiinnostavaa huomata, että erityisesti EK:n ja Etnan edistämät velkajarruun liittyvät diskurssit toistuvat poliitikkojen puheissa kommunikatiivisen diskurssin piirissä. Puhe välttämättömyydestä sitoutua ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen toistuu erityisesti Orpon, Valkosen, Purran ja Adlercreutzin puheissa. Edellä mainittujen poliitikkojen tapaan EK ja Etna eivät nosta esiin myöskään velkajarrun mahdollisia kielteisiä sosiaalisia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia. Suomessa talouspoliittista keskustelua mediassa tutkinut Timo Harjuniemi on aiemmin havainnut taloudellisen eliitin journalisteista poliitikkoihin jakavan hyvin yhtenäisen kuvan talousongelmien syistä ja tarvittavista toimenpiteistä. Julkisen agendan ensisijaisina määrittelijöinä päättäjät korostivat talouskurin järkevyyttä, mutta myös talouden asiantuntijoilla ja ekonomisteilla oli roolinsa (Harjuniemi, 2023, s. 67–85). Diskursiivisen institutionalismin näkökulmasta velkajarru näyttäytyy ennen muuta hallinnollisena kognitiivisena ideana, mutta myös normatiivisena ideana miten tulisi toimia, vaikkakin normatiivisen ulottuvuuden perusteleminen jää lausunnoissa melko vähäiseksi. Lausunnoissa oletetaan, että kestävä julkinen talous ja vakaa finanssipolitiikka ovat itseisarvoja, joita ei perustella sen syvällisemmin.

5.2.4 Kielteiset lausunnot: Monitahoinen joukko

Hallituksen lakiesitykseen annettiin useita melko tai erittäin kielteisiä lausuntoja, joiden antajat edustavat monia yhteiskunnallisia toimijoita aina ajatuspajoista työmarkkinajärjestöihin. Yleisesti voidaan kuitenkin sanoa, että kielteisimmät lausunnot tulivat ajatuspajoilta, jotka pyrkivät tarjoamaan vaihtoehtoja nykyiselle

vallitsevalle taloustieteelliselle ajattelulle tai talouspolitiikalle, sekä palkansaajien etujärjestöiltä. Ensin mainittuja ajatuspajoja edustavat UTAK ja BIOS, kun taas jälkimmäisiin etujärjestöihin kuuluvat STTK, JHL ja SAK. Lakiesitykselle erityisen kriittisiä kansalaisyhteiskunnan toimijoita ovat myös SOSTE ja Amnesty International Suomen osasto. Akava, Labore sekä PTT ovat yleisellä tasolla melko myönteisiä tai neutraaleja suhteessa tavoitteeseen sitoutua ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen, mutta myös ne suhtautuvat lausunnoissaan kriittisesti ainakin hallituksen pitkän aikavälin tavoitteeseen rajata velkaantuminen 40 prosenttiin suhteessa BKT:hen, koska tavoitetta pidetään epärealistisena, huonosti perusteltuna tai mahdollisesti haitallisena (ks. Akava ry, 2025; Kiema, 2025; Lehtinen, 2025) Labore:n lausunnossa mainitaan muun muassa:

Näin alhaisen velkasuhteen tavoittelua on mahdotonta pitää perusteltuna ainakaan siinä tapauksessa, että tavoitteeseen pyritään lakiesityksen mukaisella kansallisella säännöllä, sillä kuten alla todetaan, se on myötäsyklinen ja omiaan lisäämään suhdannevaihteluja. (Kiema, 2025)

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjä edustava SOSTE ja ihmisoikeusjärjestö Amnesty International Suomen osasto tyrmäävät lakiesityksen suorasanaisesti. SOSTE:n lausunnossa mainitaan:

Toiseksi SOSTE painottaa, että esitys tekisi Suomen finanssipolitiikasta korostuneen myötäsyklistä seuraavan 50 vuoden ajan, mikä syventäisi taantumia, lisäisi työttömyyttä, heikentäisi tuotantopotentiaalia ja korottaisi julkisen velan BKT-suhdetta. Viimeiseksi SOSTE korostaa, että Suomen julkisen velan BKT-suhde on noussut 2000-luvulla heikon talouskasvun, ei liiallisten julkisten menojen, vuoksi. Täten tehokkain keino alentaa julkista velkasuhdetta olisi edistää talouskasvua. Jatkuva sopeutus kuitenkin heikentäisi kasvua entisestään. Toisin sanoen vaarana on, että esitys ajaisi Suomen talouden loputtomaan sopeutuksen, heikon talouskasvun ja korkeamman velkasuhteen kierteeseen. (Kyyrönen, 2025)

Laboren ja SOSTE:n esiin nostama huoli velkajarrun pakottamasta myötäsyklisestä talouspolitiikasta on samankaltainen Vasemmistoliiton Sarkkisen esittämän

skenaarion kanssa. Monissa lausunnoissa toistuu myös huoli velkajarrun ja sopeutusten vaikutuksista julkisiin sosiaali- ja terveystalouteihin. Amnesty International Suomen osaston lausunto päättyy näin:

Amnesty muistuttaa valtion velvollisuudesta edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä turvata oikeuksien ydinalueen toteutuminen kaikissa tilanteissa. Amnesty katsoo, että esitys on välttämätöntä tuoda perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Esityksen ilmeisten, laaja-alaisen ja pitkäaikaisten perus- ja ihmisoikeusriskien vuoksi Amnesty katsoo, ettei esitystä tule edistää sen nykyisessä muodossa. (Amnesty International Suomen osasto, 2025)

Myös SAK sekä JHL ilmoittavat lausuntojensa lopussa vastustavansa esitystä samankaltaisista syistä ja STTK:n mukaan kansallinen velkajarru tulee hylätä (Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, 2025; Sinisalo, 2025; Lainà, 2025). SAK:n lausunnossa huomautetaan, että jatkuvaan sopeuttamiseen liittyy “valtavia” sosiaalisten vahinkojen riskejä. Nopea sopeutustahti ei mahdollista edellisten sopeutusten seurausten arvioimista ennen uusien sopeustoimien aloittamista ja sosiaalisten vaikutusten arvio puuttuu lakiesityksestä kokonaan. Lisäksi tavoitetta laskea velka alle 40 prosenttiin suhteessa BKT:hen SAK pitää täysin mielivaltaisena ja koko velkajarrun taustalla olevaa mallia teknokraattisena ja ei-läpinäkyvänä. SAK:n mukaan malli pakottaisi hallitukset sopeuttamaan taloutta vuosikymmeniksi eteenpäin. (Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, 2025).

JHL vastustaa esitystä hyvin samankaltaisin perustein, kuin SAK ja toteaa lisäksi: “On kuitenkin selvää, että esitetyn kaltainen automaattinen leikkuri tarkoittaisi Suomen yhteiskunnan hyvin pitkäkestoista ja perustavanlaista muutosta ja nykyisen kaltaisten julkisen sektorin palveluiden alasajoa.” (Sinisalo, 2025). STTK:n lausunnossa puhutaan suoraan velkajarrusta seuraavasta talouskurista, joka johtaa haitalliseen myötäsykliseen finanssipolitiikkaan. STTK viittaa UTAK:in ja SOSTE:n vaihtoehtoihin sopeustoimien vaikutusarvioihin, joiden perusteella on mahdollista, että velkajarru voi edellyttää vuoden 2031 jälkeen jopa yli 20 miljardin euron sopeutusta yhdellä vaalikaudella, mitä voidaan pitää täysin epärealistisena. Lisäksi STTK muistuttaa, että kansainvälisesti liian tiukat finanssipolitiikan säännöt ovat

osoittautuneet ongelmaksi ja niitä on yleisesti joustavoitettu. (Lainà, 2025)
Kiinnostavasti STTK nostaa keskusteluun velkajarrun vaikutukset suomalaiseen demokratiaan:

Hallituksen esitys kaventaa merkittävästi eduskunnan finanssipoliittista päätösvaltaa. On ymmärrettävää, että Suomi on sitoutunut osana EU:ta noudattamaan tiettyjä finanssipoliitiikan reunaehtoja. Sen sijaan on kyseenalaista demokratian kannalta, jos finanssipoliitiikan virityksestä päättämistä kavennetaan kansallisella velkajarrulla. Jo nyt kansallista finanssipoliitiikan liikkumatilaa kaventaa kehysbudjetointi, mutta siitä sovitaan demokraattisesti kussakin hallitusohjelmassa. (Lainà, 2025)

Lisäksi STTK näkee ongelmallisena, että finanssipoliitiikan harkintavaltaa luovutetaan eduskunnan ulkopuoliselle toimijalle, kun Talouspolitiikan arviointineuvosto saisi valtaa määritellä Suomen finanssipoliitiikan linjaa (Lainà, 2025). Myös Sarkkinen nosti esiin velkajarrun ja kansanvallan välisen ristiriidan, kun tulevaisuudessa talouspolitiikan suurista linjoista on päätetty jo etukäteen ennen vaaleja, mutta STTK:n lausunnossa huomio kiinnittyy Talouspolitiikan arviointineuvostolle annettavaan valtaan valvoa hallituksen sopeutustoimien edistymistä ja pyytää hallitukselta julkista selvitystä, mikäli tavoitteisiin ei päästä.

Kenties kaikista kielteisimmän ”velkajarrulaista” kirjoittavat UTAK ja BIOS. BIOS:in lausunnon mukaan velkajarrusta seuraa vuosikymmenien ajaksi sopeuttavaa finanssipoliitiikkaa, jolla olisi ”radikaaleja” seurauksia suomalaiseen talouspolitiikkaan ja talouteen sekä yhteiskuntaan laajemmin (Ahokas, 2025). BIOS:in lausunnossa ilmaistaan:

Toiseksi lain noudattaminen ei todennäköisesti edes tule johtamaan siihen, mitä sillä tavoitellaan eli julkisyhteisöjen velkasuhteen laskuun. Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä sopeutus nimittäin syö väistämättä talouskasvua, mikä loogisesti tarkoittaa velkasuhteen nousua (mahdollisesti jopa tapauksissa, joissa absoluuttinen velkamäärä saadaan vähenemään). Taloudelliset seuraukset muistuttaisivat todennäköisesti Kreikan talouden kehityskulkuja eurokriisin aikana vuosina 2010–2016, mutta huomattavasti pidemmälle

aikavälille ulottuen. Lopulta leikkauksia ja veronkorotuksia joudutaan siksi tekemään huomattavasti enemmän kuin mitä esimerkiksi lakiesityksen herkkyyyslaskelmat osoittavat. Taloudellinen tulema olisi joka tapauksessa syvä taantuma ja lannistava ilmapiiri, joka söisi yksityisen sektorin investointihalukkuutta, nakertaisi kansantalouden innovaatiokykyä ja tätäkin kautta alentaisi tuottavuuden kasvun potentiaalia. (Ahokas, 2025)

Lisäksi BIOS:in lausunnossa ilmaistaan huoli, että velkajarrulla irtaudutaan suomalaisesta yhteiskuntamallista, jossa markkinatalous ja hyvinvointivaltio ovat toisiaan tukemalla luoneet vuosikymmenten ajan perustan hyvinvoinnin rakentamiselle (Ahokas, 2025). Näistä syistä BIOS ei kannata uutta finanssipolitiikan lakia ja pitää valitettavana, että finanssipolitiikkaa jäykistävää säätelyä tulee Suomelle myös EU:n taloussäännöistä (Ahokas, 2025). UTAK:in lausunnossa velkaantumista vuorostaan kontekstualisoidaan näin:

Julkiset velkasuhteet ovat yleisesti ottaen olleet finanssikriisin jälkeisellä ajalla korkean tulotason maissa nousussa. Tämä on johtunut ennen kaikkea nykyisen rahoitusjärjestelmän epävakauksesta, pitkäaikaisesta stagnaatiosta sekä geopolitiikkaan sidoksissa olevista tekijöistä. Kansallinen velkajarru edellyttäisi Suomelta siis kansainvälisesti vertaillen täysin poikkeuksellista velkasuhteen alentumisen mittaluokkaa tilanteessa, jossa esimerkiksi puolustusvoimien tarpeisiin vastaaminen luo merkittäviä lisämenopaineita. Tässä valossa tarkasteltuna esitettävän kansallisen velka-ankkurin saavuttaminen ei ole realistista. (Holappa, 2025)

UTAK kritisoi esitystä useista jo edellä mainituista syistä, kuten velkajarrun mahdollisesti pakottamasta myötäsyklisestä talouspolitiikasta, joka tulisi jatkumaan ennätyksellisen pitkään sekä mallin edellyttämien sopeutusten riippuvuudesta useista laskennallisista taustatekijöistä, kuten huonosti perustellusta ja liian matalasta finanssipolitiikan kertoimesta. Lyhyesti sanottuna suuremman finanssipolitiikan kertoimen käyttäminen johtaisi siihen, että ennusteen mukaan sopeutustoimet eivät vakauta valtiontaloutta ja pysäytä velkaantumista, koska sopeutustoimien vaikutukset kokonaisyksyntään ja talouskasvuun ovat niin kielteisiä (ks. Holappa, 2025). Myös UTAK:in lausunnossa todetaan, että kansainvälinen trendi

on kulkenut enemmän liian tiukkojen velkasuhde- tai alijäämätavoitteiden purkamisen suuntaan ja EU:n finanssipolitiikan sääntöjä tiukempaa kansallista velkajarrua ei tule kehittää (Holappa, 2025). Alla olevassa taulukossa 8 on esitetty argumentaation rekonstruktio lakiesitykselle kielteisistä lausunnoista.

Väite	<p>[EU:n finanssipoliittisia sääntöjä tiukempi kansallinen velkajarru on haitallinen ja sitä ei tulisi kehittää.]</p> <p>STTK: ”Kansallinen velkajarru tulee hylätä ja finanssipolitiikasta säädettävä yhdenmukaisesti EU-sääntöjen kanssa.” (Lainà, 2025)</p>
Olosuhteet	<p>[Velkaantuminen nähdään ongelmana, mutta liian tiukat kansalliset finanssipoliittiset säännöt johtavat haitalliseen myötäsykliiseen talouspolitiikkaan, talouskasvun hiipumiseen, velkaantumisen jatkumiseen ja hyvinvointivaltion palveluiden heikkenemiseen. Lisäksi malli saattaa heikentää suomalaista demokratiaa.]</p> <p>UTAK: ”Hallituksen esityksen hyväksyminen tarkoittaisikin todennäköisesti merkittävää muutosta suomalaisen yhteiskuntapolitiikan pitkäaikaiseen linjaan, - -” (Holappa, 2025)</p>
Tavoitteet	<p>[Kevyemmällä finanssipoliittisella sääntelyllä aktiivinen finanssipolitiikka ja investointien tekeminen on myös tulevaisuudessa mahdollista ja velkaantumiseen vastataan ennen muuta investointien ja talouskasvun keinoin.]</p> <p>BIOS: ”Monikriisin aikana, jossa julkisyhteisöjä tarvittaisiin sekä ohjaamaan yhteiskunnan suuntaa että tekemään suoraan investointeja ja ottamaan yhteiskunnallisia resursseja käyttöön kestävyysmurroksen edistämiseksi, tällainen muutos valtiossa on jokseenkin päinvastainen tarvittavaan muutokseen nähden.” (Ahokas, 2025)</p>
Arvot/huolet	<p>[Joillekin toimijoille keskeisenä arvona korostuu finanssipoliittisen liikkumavaran säilyttäminen. Monissa lausunnoissa korostui huoli talouskuripolitiikan seurauksista julkisille sosiaali- ja terveystalouksille tai koko suomalaiselle hyvinvointivaltiolle. Tavoitetta 40 prosentin velkasuhteesta pidettiin yleisesti epärealistisena.]</p> <p>JHL: ”Eli esitettyssä muodossaan ”velkajarrulaki” tarkoittaa automaattista lakisääteistä miljardiluokan leikkuria Suomen julkiseen talouteen ja</p>

	julkiseen sektoriin vuosittain, jopa puolen vuosisadan ajan.” (Sinisalo, 2025)
Keinot/tavoite	[Hallituksen tulisi muuttaa lakiesitystään merkittävästi tai luopua siitä kokonaan.] SOSTE: ” SOSTE suosittelee, että esityksessä ehdotetusta kansallisesta pitkän aikavälin velkasuhdetavoitteesta ja sen mukaisesta rahoitusasematavoitteesta luovutaan.” (Kyyrönen, 2025)

Taulukko 8. Tiivistys ”velkajarruille” kielteisimpien lausuntojen sisällöstä. Kielteisimpien lausuntojen antajiin kuuluivat UTAK, BIOS, STTK, SAK, JHL, SOSTE, Amnesty International Suomen osasto, Akava, Labore ja PTT.

Diskurssin tulkinnan ja selityksen näkökulmasta on luontevaa ajatella, että esimerkiksi sosiaali- ja terveystalouden järjestöjä edustava SOSTE pelkää velkajarrun mahdollisia vaikutuksia sosiaali- ja terveystalouden rahoitukseen tai, että SAK ja STTK pelkäävät mahdollisten sopeutusten vaikutuksia työntekijöiden ostovoimaan. Kriittistä palautetta tuli myös UTAK:in ja BIOS:in lausunnoissa, jotka edustavat vaihtoehtoisia tapoja lähestyä talouspolitiikkaa jälkikeynesiläisestä kokonaiskysyntää korostavasta tai ekologisesti jälleenrakennusta korostavasta näkökulmasta. Kaikki edellä mainitut kriitikot sisälsivät myös erilaisia vastadiskursseja, joilla velkajarrudiskurssia pyritään haastamaan ja velkaantumista kehystämään uudella tavalla. Esimerkiksi UTAK:in lausunnossa painotettiin rahoitusjärjestelmän epävakauden, pitkäaikaisen stagnaation ja epävakaa geopolitiikan vaikutuksia velkaantumiseen. Tällöin myös ratkaisut velkaantumisen ongelmaan voivat olla erilaisia, eivätkä ne keskity talouskuridiskurssin mukaisesti ”paisuneen julkisen sektorin” supistamiseen.

Kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin vertailun näkökulmasta on kiinnostavaa, että osa koordinoivan diskurssin piirissä velkajarrua kritisoineista diskursseista toistui kommunikatiivisessa diskurssissa Vasemmistoliittoa edustavan Sarkkisen puheissa, mutta ne eivät toistuneet SDP:tä edustavien Lylyn tai Lindtmanin puheissa. Tämä on kiinnostavaa, koska voisi kuvitella, että palkansaajia edustavien SAK:n, STTK:n ja JHL:n näkemyksillä olisi suuri merkitys erityisesti työväenpuolueena profiloituneen SDP:n edustajille. Toisaalta myös SDP:n sisällä suhtautuminen velkajarruun jakaa puoluetta, kuten puolueen varapuheenjohtajan

Matias Mäkysen ja kansanedustaja Krista Kiurun varauksellinen suhtautuminen velkajarruun osoittaa. Julkisuudessa on spekuloitu, että SDP:tä velkajarruneuvotteluissa edustava Joonas Räsänen edustaa puolueen oikeaa laitaa, joka on halukkaampi velkajarrun kehittämiseen kuin Kiurun ja Mäkysen edustama puolueen vasen laita (ks. esim. Muhonen, 2025b). On kiinnostavaa, että kielteiset näkemykset eivät ulotu ainakaan kommunikatiivisen diskurssin piirissä puolueen ylimpään johtoon saakka.

5.2.5 Koordinoivan diskurssin yhteenveto

Monissa ”velkajarrulakiin” annetuissa lausunnoissa kannatettiin jonkinlaista ylivaalikautista sitoutumista velkaantumisen taittamiseksi. Erityisesti EK ja Etlä kannattivat hallituksen esittämää mallia pääpiirteissään, mutta myös VATT, VTV ja Talouspolitiikan arviointineuvosto kannattivat laajaa parlamentaarista yhteisymmärrystä velkaantumisen taittamisesta ja myös jonkinlaiselle velkajarrulle annettiin tukea. Toisaalta monet lausunnot tyrmäsivät lakiesityksen kokonaan ja erityisesti EU:sta tulevia finanssipoliittisia sääntöjä tiukempi kansallinen velkajarru keräsi paljon kritiikkiä. Monet vastustajat olivat kuitenkin valmiita EU:sta tulevien sääntöjen edellyttämän mallin kehittämiseen, vaikka EU:n sääntöjä saatettiin pitää jo itsessään finanssipolitiikkaa jäykistävinä. Kommunikatiivisesta diskurssista koordinoiva diskurssi erosi ensinnäkin monipuolisuudessaan, sillä erilaisia tapoja lähestyä velkajarrua ja velkaantumisen syitä oli esillä huomattavasti enemmän. Toisaalta koordinoivan diskurssin piirissä enemmistö lausunnoista oli lakiesitykselle kriittisiä, toisin kuin kommunikatiivisen diskurssin ulostuloissa, joissa korostui myönteinen näkemys velkajarrusta. Tiettyjen koordinoivan diskurssin toimijoiden, kuten EK:n ja Etlän esittämät näkemykset olivat koordinoivassa diskurssissa vähemmistössä, kun taas kommunikatiivisessa diskurssissa erityisesti hallituspuolueiden edustajat toivat niitä esiin useasti. Myös VTV:n, VATT:n ja Talouspolitiikan arviointineuvoston esittämät diskurssit toistuivat kommunikatiivisessa diskurssissa, jossa monet keskusteluun osallistujat korostivat tarvetta laajalle parlamentaarille sitoutumiselle velkaantumisen estämiseksi.

Hallituksen lakiesitykselle kielteisissä lausunnoissa diskurssit velkajarrusta olivat hyvin monipuolisia ja velkaantumisen ongelma kehystettiin toisella tavalla kuin

velkajarrua puolustavissa diskursseissa. Velkaantumisen taustalla nähtiin ennen muuta hidaskasvu tai talousjärjestelmän rakenteelliset syyt, eikä velkaantumista lähestytty aina ensisijaisesti julkisen sektorin rakenteellisena ongelmana. Toisaalta velkajarrua vastustavia diskursseja yhdisti esimerkiksi pelko myötäsyklisestä talouspolitiikasta, näkemys ettei velkajarru ratkaise velkaantumisen ongelmaa ja huoli velkajarrun aiheuttamasta uhasta julkisille sosiaali- ja terveyspalveluille tai koko suomalaiselle hyvinvointivaltiolle. Lisäksi erityisesti STTK korosti velkajarrun kielteisiä vaikutuksia kansanvallalle eli äänestäjien mahdollisuudelle vaikuttaa vaaleissa politiikan sisältöihin. Tämä diskurssi toistui osin kommunikatiivisessa diskurssissa Sarkkisen kannanotoissa. Kaiken kaikkiaan kaikki edellä mainitut diskurssit puuttuivat kommunikatiivisen diskurssin parista, lukuun ottamatta Sarkkisen lausuntoja. Esimerkiksi koordinoivan diskurssin parissa esitetty huoli vaalien merkityksen pienenemisestä oli kommunikatiivisen diskurssin piirissä vaihtunut monien poliitikkojen esittämäksi tyytyväisyydeksi siitä, että velkaantumisen taittamiseen on sitouduttu parlamentaarisesti ja tuhlailtava politiikka ei ole enää mahdollista.

Juuri tämänkaltaisessa vaihtoehdottomuudessa on kyse Fairclough'n luonnollistumisesta, jossa tietty diskurssi muodostuu vähitellen hegemoniseksi. Seuraavissa eduskuntavaaleissa äänestäjän on hyvin vaikea saada informaatiota vaihtoehtoisesta talouspolitiikasta tai äänestää vaihtoehtoisia talouspolitiikkaa, kun valtaosa puolueista on sitoutunut velkajarrun myötä sopeuttavaan finanssipolitiikkaan ja myös tulevat vaaliväittelyt tullaan todennäköisesti käymään tästä näkökulmasta, jossa korostuvat sopeutusmäärien suuruus ja erilaiset sopeutuksen kohteet. Talouskuripolitiikka ja siihen liittyvä velkajarrudiskurssi ovat luonnollistumassa vahvasti kommunikatiivisen diskurssin piirissä. On todennäköistä, että erityisesti Vasemmistoliitto ja edellä mainitut velkajarrulle kriittiset talouspolitiikan toimijat tulevat vaaleissa ja julkisessa keskustelussa haastamaan ja uudelleen politisoimaan velkajarrua ja talouskuripolitiikkaa, mutta tämä tulee olemaan vaikeaa velkajarrun laillisen ja poliittisen institutionalisoitumisen myötä. Talouskuripolitiikan jatkuminen kertoo myös, että vaihtoehtoisen talouspolitiikan kannattajat ovat Suomessa ja EU:n laajuisesti keskenään hajanainen vähemmistö, joka ei ole toistaiseksi onnistunut kääntämään keskustelun suuntaa.

6 Johtopäätökset

Tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys oli: miten suomalainen velkajarrun kehittämiseen johtanut talouspoliittinen keskustelu eroaa kommunikatiivisen ja koordinoivan diskurssin osalta? Analyysistä huomasimme, että kommunikatiivinen ja koordinoiva diskurssi eroavat toisistaan huomattavasti. Kommunikatiivisen diskurssin piirissä velkajarru on hyväksytty laajasti ja kaikki eduskuntapuolueet Vasemmistoliittoa lukuun ottamatta ovat sitoutuneet velkajarruun. Velkajarrua puolustetaan argumenteilla, joiden ytimessä ovat muun muassa ajatukset valtion hallitsemattomasta velkaantumisesta, paisuneesta julkisesta sektorista ja velkajarrusta keinona sitouttaa puolueita ylivaalikautiseen velkaantumisen taittamiseen. Lisäksi keskustelussa toistuvia diskursseja ovat niin sanottu Ruotsin malli, parlamentarisuuden ja sopimisen arvon korostaminen ja toisaalta metafora valtion rinnastamisesta kotitalouteen. On huomattavaa, että eri puolueiden edustajilla oli erilaisia tapoja perustella velkajarrua omille kannattajilleen, mutta silti kommunikatiivisen diskurssin parissa velkajarrudiskurssissa esiintyvät tietyt jaetut elementit (ks. taulukko 2, s. 40).

Politiikan toimijoiden välisessä koordinoivassa diskurssissa keskustelu velkajarrusta hajoaa ja eri toimijat lähestyvät kysymystä hyvin erilaisista näkökulmista. Myös kritiikki velkajarrulle on paljon keskeisemmässä roolissa koordinoivassa diskurssissa. Monissa lausunnoissa velkajarrun nähtiin johtavan myötäsykliseen talouspolitiikkaan, jolloin velkajarru syventäisi talouden taantumia ja heikentäisi talouskasvua, mistä syystä velkaantuminen ei taittuisi, vaan voisi jopa kiihtyä. Lisäksi monissa lausunnoissa kannettiin huolta hyvinvointivaltion palveluista, ihmisoikeuksien toteutumisesta ja yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntymisestä. Esimerkiksi SOSTE:n ja UTAK:in lausunnoissa velkaantuminen oli kehystetty velkajarrudiskurssista poikkeavalla tavalla muun muassa hitaan talouskasvun tai rahoitusjärjestelmän epävakauden aiheuttamaksi ongelmaksi. Myös kysymys velkajarrun vaikutuksista suomalaiseen demokratiaan nousi esiin, koska velkajarrun myötä talouspolitiikan suurista linjoista päätetään ennen vaaleja ja äänestäjien mahdollisuus vaikuttaa talouspolitiikan linjaan äänestämällä kaventuu.

Koordinoivan diskurssin piiriin kuuluvista lausunnoista EK:n ja Etlan lausunnot olivat hallituksen esittämälle velkajarrulle myönteisimpiä. Myös VATT, VTV ja Talouspolitiikan arviointineuvosto tukivat jonkinlaista ylivaalikautista sitoutumista velkaantumisen taittamiseen. Lisäksi kommunikatiivisen diskurssin aineistoon kuuluvissa VM:n ja Suomen pankin ulostuloissa kannatettiin tämänkaltaisen mallin kehittämistä. On ilmeistä, että velkajarruun myönteisesti suhtautuvien toimijoiden diskurssit ovat siirtyneet kommunikatiiviseen diskurssiin vahvemmin, kuin velkajarruun kielteisesti suhtautuvien toimijoiden esittämät diskurssit. Tämä herättää kysymyksen velkajarrumalliin myönteisesti suhtautuvien toimijoiden vallasta. Esimerkiksi Valtiovarainministeriön näkemyksillä on luonnollisesti paljon painoarvoa ”velkajarrulain” edistämisessä. Myös EK:n ja Etlan antamat myönteiset lausunnot hallituksen lakiesitykseen eivät ole yllättäviä hallituksen kokoonpanoa tarkasteltaessa. Blythin osuvan tulkinnan mukaan talouskurin idea ei suostu sen epäonnistumisesta huolimatta kuolemaan, koska se mahdollistaa oikeistolle otollisen ja yksinkertaisen tavan perustella hyvinvointivaltion pienentämistä, joka on oikeiston pitkäaikainen ideologinen päämäärä (ks. Blyth, 2013, s. 10). Toisaalta EK ja poliitikoista esimerkiksi Valkonen ja Adlercreutz mainitsivat tarpeen osoittaa ulkomaalaisille sijoittajille ja luottoluokittajille velkajarrun avulla Suomen poliittisen järjestelmän kykyä vastata velkaantumisen ongelmaan. Tämä huomio herättää kiinnostavia kysymyksiä kansainvälisten luottoluokittajien ja sijoittajien vallasta vaikuttaa valtioiden kansalliseen talouspolitiikkaan. Tuleeko Suomen tehdä hyvinvointivaltiota heikentäviä uudistuksia, koska valmius sopeutustoimiin lisää luottamusta Suomeen ulkomaalaisten luottoluokittajien ja sijoittajien silmissä? Mitä tämä kertoo hyvinvointivaltioiden asemasta globaalissa kapitalismissa?

Tutkimuksen havainto siitä, että suurimmat ristiriidat velkajarruun liittyen ilmenivät koordinoivan diskurssin piirissä, tukee Schmidtin teoriaa, jonka mukaan monen toimijan järjestelmissä, kuten Suomessa, poliittinen kamppailu käydään ennen kaikkea koordinoivan diskurssin piirissä. Kommunikatiivisen diskurssin rooliksi jää monesti vain poliittisten eliittien keskinäisen neuvottelun tuloksena syntyneen kompromissin esitleminen ja perusteleminen suurelle yleisölle. Kommunikatiivisen diskurssin piirissä käyty keskustelu velkajarrusta oli itsessään hyvin vähäistä ja suurimmat ristiriidat ratkaistiin ilmeisesti eduskuntapuolueiden välisissä, suljettujen ovien takana käydyissä, keskusteluissa ilman laajaa julkista keskustelua aiheesta.

Vaikuttaa siltä, että koordinoivaan diskurssiin osallistuneista toimijoista vain osan näkemyksiä on tässä prosessissa kuunneltu, koska syntynyt kompromissi näyttää velkajarrulle annetun kritiikin valossa hyvin yksipuoliselta. Velkajarrua tukeneet diskurssit ovat selkeästi voittaneet ja niiden esittämät politiikkatoimenpiteet on omaksuttu. Tiettyjä kansallisen velkajarrun kovimpia vaatimuksia on hieman maltillistettu – esimerkiksi julkisen talouden velkasuhteen tulisi supistua keskimäärin yhden prosentin sijasta vähintään 0,75 prosenttiyksikköä vuodessa seuraavien kahden vaalikauden aikana – mutta pääpiirteissään velkajarru etenee hallituksen esittämällä tavalla.

Toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää: minkälaisiin diskursseihin ja kehystyksiin velkajarrusta ja Suomen talouden ongelmista käyty keskustelu perustuu ja minkälaista politiikkaa se luonnollistaa? Velkajarrun kehittämistä perusteltiin muun muassa Ruotsin mallilla, jonka esimerkkiä mekin voisimme seurata ja metaforalla valtiontaloudesta kotitaloutena, joka ei voi velkaantua loputtomasti “pikavipeillä”. Toisaalta velkajarrua perustelevana kehystenä toimi velkaantumisen määrittely erityisesti liian “kalliin”, “raskaan” ja “tehottoman” julkisen sektorin ongelmaksi. Velkaantuminen kehystettiin myös hallitsemattomaksi ja holtittoman rahankäytön seuraukseksi. Nämä kehystykset ovat tyypillisiä talouskuridiskurssille, jossa velkaantuminen nähdään paisuneen julkisen sektorin ongelmana, johon vastataan ensisijaisesti julkisen talouden sopeutuksilla. Velkajarrulle kielteisissä lausunnoissa tuotiin esiin toisenlaisia tapoja hahmottaa valtioiden velkaantumisen syitä. Lisäksi erityisesti opposition kansanedustajat korostivat kannattavansa puolueiden välistä sopua velkajarrusta, koska he pitivät sitä parlamentarismien periaatteiden mukaisena. Yhteisellä sovulla nähtiin arvoa ajassa, jota kehystetään poliittisen polarisaation ja vastakkainasettelun lisääntymisellä. Poliittista polarisaatiota ja vastakkainasettelua halutaan vähentää parlamentaarilla sopimisella. Samalla puolueet ovat toisaalta sitoneet omia käsiään ja tarkoituksella lähes kokonaan poistaneet esimerkiksi elvyttävän finanssipolitiikan mahdollisuuden.

Myös sopeutustoimiin keskittyvä talouskuripolitiikka on luonnollistumassa kommunikatiivisessa diskurssissa. Velkajarrun asema on institutionalisoitumassa vahvasti lainsäädännössä ja se on jo muodostunut instituutioksi politiikassa puolueiden välisessä sopimuksessa, joka on alkanut enenevässä määrin

määrittelemään talouspoliittista päätöksentekoa. Finanssipolitiikan suurena linjana tulee seuraavina vuosina tai jopa vuosikymmeninä olemaan sopeutus ja talouskuri. Myös yhteiskunnallisen keskustelun tasolla talouskuripolitiikan asema luonnollistuu, koska esimerkiksi seuraavissa eduskuntavaaleissa tullaan todennäköisesti keskustelemaan velkajarrun edellyttämien sopeutusten toteutuksesta ja kohdistumisesta. Tämän hetken tietojen mukaan velkajarrun edellyttämän sopeutuksen suuruusluokka on ensi vaalikaudella 8–11 miljardia euroa nettosopeutuksina (Muhonen, 2025c). Sopeutuksen suuruusluokka on valtava, koska esimerkiksi VATT:n arvion mukaan Orpon hallituksen tämän vaalikauden kipeäksi kuvaillut nettosopeutukset jäävät kolmasosaan tästä. Pääosin koordinoivan diskurssin piirissä esitetyt huolet tämän suurusten sopeustoimien vaikutuksista talouskasvuun tai hyvinvointivaltion palveluihin on lähtökohtaisesti sivuutettu, koska lähes kaikki puolueet ovat sitoutuneet sopeuttamaan taloutta velkajarrumallin edellyttämällä tavalla. Aineiston perusteella kommunikatiivisessa diskurssissa talouskuridiskurssi on vahvasti luonnollistunut. Vasemmistoliitto ja tietyt koordinoivassa diskurssissa velkajarruun kielteisesti suhtautuneet talouspoliittiset toimijat saattavat jatkaa velkajarrun haastamista ja uudelleen politisoimista, mutta nähtäväksi jää miten hedelmällistä kritiikin esittäminen on laajan velkajarrua koskevan konsensuksen jo synnyttä.

Schmidtin diskurssiivisen institutionalismin ja Fairclough'n kriittisen diskurssianalyysin yhdistäminen onnistui tutkielmassa mielestäni hyvin, edellisen tarjotessa tukea erityisesti aineiston jäsenyyksessä ja jälkimmäisen ollessa käytännön tutkimusmenetelmä, jolla analyysia tehtiin. Samaan aikaan kahden teoriasuuntausten yhdistäminen edellytti luovuutta ja kokeilua etenkin sovellettaessa Fairclough'n menetelmää tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Toivon tämän tutkimuksen lisäävän ymmärrystä suomalaisesta velkajarrusta ja ennen kaikkea siitä keskustelusta ja päätöksenteon prosessista, jolla sopuun velkajarrusta päästiin. Velkajarrun suurien yhteiskunnallisten vaikutusten vuoksi olisi toivottavaa, että aiheesta tehtäisiin tulevana vuosina lisää tutkimusta. Taloustieteellisen tutkimuksen lisäksi myös tämän tutkielman kaltaiselle monitieteelliselle lähestymistavalle on tarvetta, koska talouspolitiikka koskettaa meitä kaikkia, eikä taloutta voi ymmärtää vain yhdestä näkökulmasta.

Lähteet

Ahokas, J. ja Holappa, L. (2014). *Rahatalous haltuun: irti kurjistavasta talouspolitiikasta*. Like.

Autto, J. (toim.). (2023). *Talouskuri tuli Suomeen*. Vastapaino.

Arestis, P. ja Sawyer, M. (2007). Macroeconomic Policy in the UK under New Labour: The End of Boom and Bust? Teoksessa Hein, E., Arestis, P. ja Le Heron, E. (toim.), *Aspects of Modern Monetary and Macroeconomic Policies*. s. 248–270. Palgrave Macmillan.

Bergholm, T. (2009). The making of the Finnish model: The qualitative change in Finnish corporatism in the early 1960s. *Scandinavian Journal of History*, 34(1), 29–48.

Blyth, M. (2013). *Austerity: The History of a Dangerous Idea*. Oxford University Press.

Eduskunta. (2025a). *Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisen talouden hoitamisesta ja talouspolitiikan arviointineuvostosta sekä niihin liittyviksi laeiksi*. Eduskunta.fi (HE 167/2025 vp).

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_167+2025.aspx

Eduskunta. (2025b). *Ruotsi – oikeudellisia tiedonlähteitä*. Eduskunta.fi.

https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/ulkomainen_oiikeus/Sivut/Ruotsi.aspx

Elomäki, A. ja Ylöstalo, H. (2022). Takaisin talouskuriin? *Poliittinen talous*, 10(2), 1–7.

Fairclough, N. (1989). *Language and power*. Longman.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press.

Fairclough, N. (2000). *New labour, new language?* Routledge.

Fairclough, I ja Fairclough, N. (2012). *Political Discourse Analysis: A Method for Advanced Students*. Routledge.

Federal Department of Finance. (2024). *Debt brake*. Swiss Federal Authorities.
<https://www.efd.admin.ch/en/the-debt-brake>

Fetzer, T. (2019). Did austerity cause Brexit? *American Economic Review*, 109(11), 3849-3886.

Gramsci, A. (1979). *Vankilavihkot*. (Suom. M. Böök, M. Berger ja L. Talvio)
Kansankulttuuri. (Alkuperäinen teos julkaistu 1975)

Harjuniemi, T. (2021). Talouden asiantuntijoiden uskottavuuden hierarkia suomalaisten talous- ja politiikan toimittajien silmin. *Media & viestintä*, 44(3), 30–51.

Harjuniemi, T. (2023). Talouskeskustelu mediajulkisuudessa. Teoksessa Autto, J. (toim.), *Talouskuri tuli Suomeen*. s. 67–85. Vastapaino.

Harvey, D. (2008). *Uusliberalismin lyhyt historia*. (Suom. K. Koskinen) Vastapaino. (Alkuperäinen teos julkaistu 2005)

Harvey, D. (2010). *The Enigma of Capital and the Crises of Capitalism*. Oxford University Press.

Heller, M., Pietikäinen, S. ja Pujolar, J. (2018). *Critical Sociolinguistic Research Methods: Studying Language Issues That Matter*. Routledge.

Hien, J. (2024). The rise and fall of ordoliberalism. *Socio-Economic Review*, 22(4), 1947–1966. <https://doi.org/10.1093/ser/mwad018>

Holden, P. ja Harmer, N. (2025). Post-neoliberalism? The strange case of the new English Freeports. *New Political Economy*. 30(1), 19–33.

International Monetary Fund. (2023). *World economic outlook: A Rocky Recovery*. <https://www.imf.org/-/media/files/publications/weo/2023/april/english/text.pdf>

Kananen, J. (2017). Mitä Suomessa pitäisi tehdä? Teoksessa Kananen, J. (toim.), *Kilpailuvaltion kydyssä: Suomen hyvinvointimallin tulevaisuus*. Gaudeamus.

Kangasrääsiö, S. (2025). *Miten EU:n finanssipoliittiset säännöt toimivat?* Valtiontalouden tarkastusvirasto. <https://vtv.fi/2025/03/26/miten-eun-finanssipoliittiset-saannot-toimivat/>

Kelsey, D. (2014). The Myth of the City Trickster: storytelling, bankers and ideology in the Mail Online. *Journal of Political Ideologies*, 19(3), 307–330.

Kelsey, D., Mueller, F., Whittle, A. ja KhosraviNik, M. (2016). Financial crisis and austerity: Interdisciplinary concerns in critical discourse studies. *Critical Discourse Studies*, 13(1), 1-19.

Kelsey, D., Mueller, F., Whittle, A. ja KhosraviNik, M. (toim.). (2018). *The discourse of financial crisis and austerity: Critical analyses of business and economics across disciplines*. Routledge.

Kiander, J., Sauramo, P. ja Tanninen, H. (2011). Finnish incomes policy as corporatist political exchange: development of social capital and the social wage. *Transfer: European review of labour and research*, 17(4), 515–531.

Kinkartz, S. (2025). *What is Germany's debt brake?* Deutsche Welle. <https://www.dw.com/en/what-is-germanys-debt-brake/a-67587332>

Kokoomus. (2025). *Mikä on velkajarru ja miksi se tarvitaan?* Kokoomus. <https://www.kokoomus.fi/mika-on-velkajarru-ja-miksi-se-tarvitaan/>

Laruffa, F. (2022). Studying the relationship between social policy promotion and neoliberalism: the case of social investment. *New Political Economy*, 27(3), 473–489.

Leino, J. (2023). *Kasvun kaavaa muotoilemassa: Kriittinen diskurssianalyysi Orpon hallituksen ministereiden ja oppositiopuolueiden puheenjohtajien esiintymisistä Yleisradion keskusteluohjelmissa*. Kandidaatin tutkielma, Poliitiikan ja organisaatioiden tutkimus, Helsingin yliopisto.

Lindholm, C. (2023). Hämäävää retoriikkaa. Teoksessa Autto, J. (toim.), *Talouskuri tuli Suomeen*. s. 55–65. Vastapaino.

Marttila, T. (2016). *Post-Foundational Discourse Analysis: From Political Difference to Empirical Research*. Palgrave Macmillan.

Muhonen, T. (2025a). *Sopu Suomen ”velkajarrusta” lähellä: Edessä yli 10 miljardin sopeutus*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011547489.html>

Muhonen, T. (2025b). *Puolueiden sopimus muuttaa Suomea: Edessä on vuosikausia niukkuutta*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011557929.html>

Muhonen, T. (2025c). *Alustava sopu: Ensi hallituksen pitää säästää jopa 8–11 miljardia euroa*. Helsingin Sanomat. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011830085.html>

Mykkänen, J. (2022). *Kysy politiikasta: Mitä ovat budjettikehykset?* Poliitiikasta.fi. <https://politiikasta.fi/kysy-politiikasta-mita-ovat-budjettikehykset/>

Patomäki, H. (2007). *Uusliberalismi Suomessa: lyhyt historia ja tulevaisuuden vaihtoehdot*. WSOY.

Patomäki, H. (2012). *Eurokriisin anatomia: mitä globalisaation jälkeen?* Into kustannus.

- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2019). *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Piketty, T. (2016). *Pääoma 2000-luvulla*. (Suom. M. Ollila ja M. Tillman-Leino) Into kustannus. (Alkuperäinen teos julkaistu 2013)
- Power, K., Ali, T. ja Lebdušková, E. (toim.). (2019). *Discourse analysis and austerity: Critical studies from economics and linguistics*. Routledge.
- Schenke, R. P. (2022). The German debt brake. Teoksessa Tănăsescu, E.-S. ja Oliva, E. (toim.) *Constitutional Law and the EU Balanced Budget Principle*. s. 71–109. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315181882-3>
- Schmidt, V. A. (2002). *The futures of European capitalism*. OUP Oxford.
- Schmidt, V. A. (2008). Discursive institutionalism: The explanatory power of ideas and discourse. *Annu. Rev. Polit. Sci.*, 11(1), 303–326.
- Schmidt, V. A. (2010). Taking ideas and discourse seriously: explaining change through discursive institutionalism as the fourth ‘new institutionalism’. *European political science review*, 2(1), 1–25.
- Schmidt, V. A. (2014). Speaking to the markets or to the people? A discursive institutionalist analysis of the EU's sovereign debt crisis. *The British Journal of Politics and International Relations*, 16(1), 188–209.
- Schmidt, V. A. (2020). *Europe's crisis of legitimacy: Governing by rules and ruling by numbers in the eurozone*. Oxford University Press.
- Tihelková, A. (2023). Selling austerity to the public: Analysing the rhetoric of the UK government on its welfare cuts. *American & British Studies Annual*, 16, 47–58.
- Tilastokeskus. (2024). *Pienituloisimpien kotitalouksien kulutusmenoista lähes viidennes kului ruokaan vuonna 2022*. [Tiedote]. <https://stat.fi/fi/julkaisu/clmyi6vct7jjpocutgh4ngdsb>

Toivanen, T., Järvensivu, P. ja Lähde, V. (2023). Ekologisen jälleenrakennuksen haaste. Teoksessa Autto, J. (toim.), *Talouskuri tuli Suomeen*. s. 117–144. Vastapaino.

Truger, A. ja Will, H. (2013). The German “debt brake”: a shining example for European fiscal policy? *Revue de l'OFCE*, 127(1), 153–188.

Vaara, E. (2014). Struggles over legitimacy in the Eurozone crisis: Discursive legitimation strategies and their ideological underpinnings. *Discourse & Society*, 25(4), 500–518.

Valtiontalouden tarkastusvirasto. (2025). *Finanssipolitiikan valvonnan raportti 2025* (K 23/2025 vp). <https://vtv.fi/wp-content/uploads/2025/10/VTV-K232025vp-Finanssipolitiikan-valvonnan-raportti-2025.pdf>

Valtiovarainministeriö. (päiväämätön). *EU:n finanssipoliittiset säännöt*. https://vm.fi/finanssipoliittiset-saannot?utm_source=chatgpt.com

Wuokko, M. (2021). The curious compatibility of consensus, corporatism, and neoliberalism: The Finnish business community and the retasking of a corporatist welfare state. *Business History* 63(4), 668–685.

Zettelmeyer, J. (2025). *What does German debt brake reform mean for Europe?* Bruegel. <https://www.bruegel.org/newsletter/what-does-german-debt-brake-reform-mean-europe#:~:text=On%20March%2021%2C%202025%2C%20Germany%20approved%20a,not%20be%20subject%20to%20any%20borrowing%20limit.>

Aineistot

Ensimmäinen aineisto

Koivisto, M. (2025). *Millainen niukkuuden aika velkajarrusta seuraa?* A-studio. Yleisradio. <https://areena.yle.fi/1-72480979>

Pilke, A. (2025). *Hallituksen "historiallinen yritys": Pysähtyykö velkaantuminen jarruttamalla?* Poliitikkaradio. Yleisradio. <https://areena.yle.fi/1-75740132>

Tikkala, H. (2025). *Valtiovarainministeriö ennustaa talouden hidasta toipumista – "Tässä on paljon epävarmuuksia"*. Yleisradio. Video uutisartikkelissa. <https://yle.fi/a/74-20183991>

Vaaherkumpu, S. (2025a). *Petteri Orpo*. Ykkösaamu. Yleisradio. <https://areena.yle.fi/1-72626946>

Vaaherkumpu, S. (2025b). *Riikka Purra*. Ykkösaamu. Yleisradio. <https://areena.yle.fi/1-72626960>

Vaaherkumpu, S. (2025c). *Antti Lindtman*. Ykkösaamu. Yleisradio. <https://areena.yle.fi/1-72626935>

Toinen aineisto

Ahokas, J. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] BIOS-tutkimusyksikkö. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Akava ry. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Amnesty International Suomen osasto. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Einola, T. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Puolustusministeriö. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Hakola-Uusitalo, T. (2025). *Lausunto luonnoksesta Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.* Valtion taloudellinen tutkimuskeskus. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Holappa, L. (2025). *Uuden talousajattelun keskuksen lausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.* Uuden talousajattelun keskus UTAK. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Kiema, I. (2025). *Työn ja talouden tutkimus LABOREn lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.* Työn ja talouden tutkimuslaitos Labore.

Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Kyyrönen, O. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Lahtinen, M. (2025). *Pellervon taloustutkimus PTT:n lausunto valtiovarainministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.* Pellervon taloustutkimus PTT. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Lainà, P. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*]

Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Määttänen, N. ja Jaakkola, J. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*]

Talouspolitiikan arviointineuvosto. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Niemi, V. ja Staff, M. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Sosiaali- ja terveysministeriö. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Okko, M. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Valtiontalouden tarkastusvirasto. Lausuntopalvelu.fi

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Puonti, P. ja Kangasharju, A. (2025). *Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Sinisalo, S. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Julkisten ja

hyvinvointialojen liitto JHL ry. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>

Urrila, P. (2025). [*Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi julkisen talouden hoitamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.*] Elinkeinoelämän keskusliitto. Lausuntopalvelu.fi.

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/ParticipationNonJsShowReport?proposalId=d9ddde82-2fe9-4812-9a6b-abc3f3c25487>